

M. kir.
Hadtörténelmi Levéltár
IV. csoport
Fegyverkönyvtár
Budapest, IV., Váci utca 30. sz.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: **PINCZÉS ZOLTÁN** SZÁZADOS
SEGÉDSZERKESZTŐ: **MAHÁCS LAJOS** SZÁZADOS
MEGJELENIK HAVONTA HÁROMSZOR
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., ORSZÁGHÁZ UTCA 30. SZ.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő.

Megjelenik
havonta háromszor

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

A magyar könyv sorsa.

A kultuszminiszter értekezletre hívta össze a könyvkereskedőket, kiadókat, a könyvtárügyi szakértőket s belevont a tanácskozásba Herceg Ferenctől kezdve mindenkit, akinek valami köze van a magyar könyvhöz.

A könyv születését és pályafutását ismerő emberek tanácskozásának tárgya a magyar könyv sorsa. Jobbnál jobb és szebbnél szebb könyvek halmaza születik meg a magyar írók tudásából, szorgalmából és zseniális alkotó képzetéből, da hiába terem a könyv, a dus termés nagy része a könyvkereskedők raktárában penészedik meg, mert nincsenek aratók, hiányzik a könyvet vásárló közönség. Nem kétszer, de huszszor is meg kell gondolnia a magyar tudósoknak s a magyar szépirodalom művelőjének: érdemes-e sorokba öntenie a tudását, ismereteit, tapasztalatait és életismeretének, képzetének ragyogó kincseit. Érdemes-e egy könyv megírásának roppant munkáját, éjt nappallá tevő fáradságát, a hozzá szükséges időt és energiát feláldozni, amikor időre, energiára olyannyira szüksége van a mindennapi kenyér megkeresésében s amikor néhány divatos névtől eltekintve a mindennapi száraz kenyeret sem adja meg a könyv.

Tanulságos megállani egy budapesti könyvkereskedés kirakata előtt, ahol szebbnél szebb könyvek gazdag választéka várja a vevőket, de az értékes könyvek sorában ott rikitanak és kiabálnak »modern« fedőlapjukkal és nyakatekert, inycsiklandozó címükkel az ugynevezett szenzációs könyvek is. Érdemes megfigyelni, amint a járókelők meg-megállanak a kirakat előtt s a komoly könyveket éppen csak futó pillantásra érdemesítve, azon törnek a fejüket, hogy betérjenek-e a kereskedésbe s ha betérnek, hónuk alatt a tarka-barka divatos irodalom valamelyik termékével látjuk őket az utcára visszatérni. Vannak azután kopott ruhájú, nyomoruságtól összetört emberek, kik negyedóra számra elálldogálnak az irodalom kincses kirakata előtt s ha megfigyeli az ember a tekintetük irányát, az értékes könyveken látja azt megpihenni. Így van az. Akinek van pénze könyvre, az haszontalanságot vásárol össze, mert az nyujt neki szórakozást és »épülést«, aki meg a gyöngyszemeket kutatná, az nem mer belépni a kereskedésbe, mert hiszen könyvre nincs pénze.

Van azonban egy rétege a társadalomnak, amelyik csak a valóban szép és hasznos könyvet szereti s amelyiknek volna is rá pénze, hogy itt-ott egy jó könyvet megvegyen. Ez a réteg azonban annyi szen-

vedésen s nélkülözésen ment keresztül s annyira bele-rögződött az a tudat, hogy neki elég a mindennapi kenyérre gondolnia, tovább úgy sem ér a takaró, hogy olyankor is kétségbeesetten és fásult közömbösséggel háritja el magától a könyvásárlásra nyiló alkalmakat, amikor mégis csak össze tudná kaparni az erszényéből azokat a pengőket, amibe a könyv kerül.

Ebbe a rétegbe tartozik a csendőr is. Nem akarunk olvasóink zsebében kutatni, annak tartalmával gazdálkodni s azt sem állítjuk, hogy a csendőr valami fényes, dús anyagi viszonyok között él, de ismerjük annyira a csendőr anyagi helyzetét, hogy jó beosztás mellett itt-ott néhány pengős könyvásárlásra már képesnek tartjuk. Meg vagyunk róla győződve, hogy sok bajtársunk költ meglehetősen összegeket nem éppen hasznos dolgokra, selejtes szórakozásokra, de ha egy könyvet kell megvásárolnia, egyszeriben üres a zsebe.

A szemünk előtt folyt le néhány olyan könyvakció, amelyek kimondottan a csendőrség tagjainak tudását, szakszerű ismereteit volnának hivatva bővíteni s ezek a könyvakciók közel sem sikerültek olyan mértékben, amint azt remélni lehetett. Inkább a közömbösség lehet ennek oka, mint a pénzhiány, mert hiszen alkalmunk van figyelemmel kísérni egy csomó, mindenféle árukat kínáló céget, amelyeknél bizony a csendőrség tagjai hatalmas számlát csinálnak évenként s az áru, miért a pénzt kiadják, nem mindenkor szükséges, sőt nagyon sokszor egészen fölösleges kiadást jelent.

Milyen sok szép, hasznos könyvet lehetne ezen a pénzen megvásárolni. Csak egy-két könyvet vegyen meg minden csendőr évenként, ez tíz-huszezer könyvet jelent a könyvpiacra s a hazai viszonyok között bizony ez jelentős tétel. Hozzuk meg ezt a kis áldozatot a magyar írókért, a magyar kultúráért, a magunk szellemi és erkölcsi gyarapodásáért, hiszen ez tulajdonképpen nem is áldozat. Mert aki egyszer belekóstol a szép, jó könyvek zamatjába, az meg is takarítja azokat a pengőket, amelyek árán a jó könyvet megveheti magának.

A könyvet kerülő ember szabadidejének legnagyobb része kényszerbeszélgetéssel, üres és sokszor már csak az unalom miatt is tulásba vitt tréfálgozással telik el. Elveszett órák s egybefoglalva egy darab elveszett élet ez, amelyet a jó könyvek olyan szinessé, kellemessé és hasznossá tehetek volna.

Közeleg a karácsony s mindenki azon töri a fejét, mivel örvendeztesse meg szeretteit. Igaz, hogy manapság karácsonyi ajándéknak is elkél a mindennapi használatra szánt praktikus tárgy, egy-egy ruhadarab s hasonló, de aki nem ilyen ajándékot vásárol, az gondoljon a könyvre. Akár magának is vehet krisztkindlire ki-ki egy jó könyvet: a karácsonya biztosan kellemesebb lesz, különösen akkor, ha sem könyvet, sem mást nem vásárol — részletre. (M.)

A mezőgazdasági munka végzése vasárnapon és Szent István napján.

Irta: Dr. ÉLTHES GYULA

Az 1868. évi LIII. t. c. 19. §-ának második bekezdése szerint *vasárnapon minden nyilvános és nem elkerülhetetlenül szükséges munkának szünetelnie kell.* E rendelkezést kiegészíti a kihágási büntetőtörvénykönyv (Kbt.) 52. §-a, mely szerint az, aki az 1868. évi LIII. t. c. 19. §-ának az ünnep- és vasárnapokra vonatkozó intézkedését megszegi: *hatszáz pengőig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.* A törvény tehát a vasárnapi munkaszünet megszegését kihágásnak nyilvánítja és bünteti. E kihágás felett a kir. járásbiróság bíraskodik.

Minthogy az 1868. évi LIII. t. c. 19. §-ának most idézett második bekezdését az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről szóló 1981. évi XIII. t. c. kifejezetten *hatályban tartotta,* ellenben az ipari munkának vasárnapi szünetelését újból szabályozta, kétségtelen, hogy az 1868. évi LIII. t. c. 19. §-ának második bekezdése legfőképpen az *erdő- és mezőgazdasági munkák vasárnapi szünetelésére vonatkozik.*

Annnyival is inkább áll ez, mert később a 94.537/1921. K. M. számú rendelet a kereskedelem és ipar vasárnapi és Szent István napi szünetelését részletesen, az egyes kereskedelmi és ipari szakmák megjelölésével és felsorolásával szabályozta, míg ezzel szemben olyan törvény vagy miniszteri rendelet, mely a

mezőgazdasági munkák vasárnapi szünetelését kimerítően és részletesen megjelölné, nincsen.

A gyakorlatban igen nagy bizonytalanságra ad alkalmat az 1868. évi LIII. t. c. 19. §. második bekezdésének az a ma is hatályban lévő rendelkezése, hogy vasárnapon minden nyilvános és *nem elkerülhetetlenül szükséges* munkának szünetelnie kell. Azt megállapítani ugyanis, hogy mely erdő- vagy mezőgazdasági munkák végzése elkerülhetetlenül szükséges, igen nehéz, mert amint tudjuk, a gazdának a maga mezőgazdasági munkája *a saját szempontjából* mindig elkerülhetetlenül szükséges s hogy az valóban úgy van-e, azt *a csendőrnek* ellenőrizni sok esetben csaknem lehetetlen.

A gazda elkerülhetetlenül sürgősnek tartja vasárnapon is a szünetelést, ha szőlője a nedves idő miatt rothadni kezd vagy ha szénáját a közeledő eső elől betakarítani kell avagy a tartós száraz időjárás miatt elkésett szántást-vetést, boronálást kell sürgősen elvégeznie. Folytathatók ezt száz és száz esettel, melyeknek igen jelentékeny részei volnának az eseteknek azok a válfajai, amikor a gazda elfoglaltsága, betegsége, szóval a személyében önhibáján kívül előállott akadályok miatt lett sürgős és elkerülhetetlen a mezőgazdasági munka végzése.

Nem mondunk újságot azzal sem, hogy a különböző vidékeken a más és más hatóságok és bíróságok a törvény szavait egymástól eltérőleg értelmezik. Az egyik közigazgatási hatóság vagy járásbiróság a mezőgazdasági munkák jelentékeny csoportját elkerülhetetlennek tartja, a másik járásbiróság a vasárnapi teljes munkaszünet álláspontján van, illetőleg csak *a rendes belső gazdasági munka végzését tartja megengedhető-*

Honvágy.

*Könnyű a madárnak, szabadon repülhet;
Hazafelé szállhat, a fészkére ülhet.
Csak én nem mehetek, a honvágy ölhet meg,
Csak én nem láthatom szép szülőföldemet!*

*Eleped a szívem, sóvárgó lelkem ég,
A vándormadárral bár utrakelhetnék.
Boldog ifjuságom világába szállnék,
Szép szülőfalumtól többé meg nem válnék.*

Barényi Ferenc.

Fiume è nostra.

(Fiume a mienk.)

{NAPLÓTÖREDÉKEK.

Közlő: SZABÓ JENŐ százados.

Elba szigete, 1918.

A széles országut két oldalán ballagtunk Spinimbecco felé... Ezer és ezer hadifogoly. Forrón tüzött a nap... Veritékes arcunkra szitált a por s úgy marta szemünket, mint a keserűség a lelkünket.

Az országut közepén végtelen autóoszlopok rohantak a Tagliamento felé. Rajtuk ujjongó olasz katonák... Olyan volt e kép, mintha a temető felé haladó gyászmenet közé lakodalmasokat szórt volna a sors.

A falvak bejáratánál és az utcák során a lakosság meg-

számlálhatatlan tömege várta a hadifoglyokat... Apró gyermekek, mankós öregek, asszonyok, lányok rekedtre ordították magukat: à Roma, à Roma, ladri, briganti, assatini à Roma, à Roma... Félelmes látvány volt e felvonult embertömeg az öröm extázisában... Égett az arcuk, ragyogott a szemük... A nyert háboru tudata pillanatok alatt lemosta arcukról a hosszú évek szörnyű szenvedéseinek minden nyomát s úgy álltak ott fenyegető öklökkel, mint a bosszúállás angyalai...

*

Összeszorított fogakkal, könnyes szemekkel haladtunk végig az örvongó falvakon s szerencsés volt az, akit nem ért kö, nem vágott arcába a vessző vagy nem ömlött végig ruháján az undorító folyadék...

*

Napokig nem ettünk... Hullott a legénység, mint ősszel a légy... Százával szedték össze az autók az utszélén maradt katonákat... Valaki aztán pihenőt rendelt... Hangtalanul hulltunk az ut porába s annyira fájt már az éhség, hogy gyűlölet nélkül néztük végig a jókedvvel menáhszó olasz katonákat.

*

Egy fa alatt olasz tiszték nevetgéltek... R... ulánus kapitány odalépett az egyik ezredeshez. Valamit kérdezni akart tőle... Sono ungherese magyar vagyok... így kezdte... De nem tudta a kérdést befejezni... Az ezredes végig vágott rajta lovaglópálcájával: »én is tudva magyarul, mars innen« — s aztán nevetve fordult vissza társaihoz...

R... kapitány kemény lépésekkel jött hozzánk vissza... arca fakó volt, mint az ólom... Felugrottunk és körülvettük a halottsápadt embert... aki egyike volt a legjobb vivóknak

nek. A kiszabott büntetések egyik helyen szigorúak, a másik helyen enyhék.

A törvény szavait a gazdák természetesen kiterjesztőleg értelmezik és maguk óhajtják megállapítani azt, hogy mely gazdasági munkák végzése elkerülhetetlenül szükséges vasárnapon. Hivatkoznak saját károsodásukra és arra a nagy nemzetgazdasági veszteségre, amely mostoha gazdasági éveken vagy rendkívüli körülmények között a vasárnapi mezőgazdasági sürgős munkák elmaradásából származhatik.

Ezzel szemben sokan szociális szempontból és főként a papság a hitelét elmélyítése érdekében követelik a legteljesebb vasárnapi munkaszünetet, a mezőgazdasági munkák betiltását és ha kell, karhatalmi megakadályozását.

A kérdést, mely az elkerülhetetlenül szükséges munkák értelmezése körül forog, végérvényesen eldönteni ezideig nem sikerült, mert a törvény csak általános megjelölést tesz, a többit a hatóságok belátására és mérlegelésére bizza.

Hogy a kérdés eldöntését elősegítsük, rámutatunk a gazda és a gazdasági cseléd közötti jogviszony szabályozásáról szóló 1907. évi XLV. t. c. 30. §-ának rendelkezéseire, amely az 1868. évi LIII. t. c. 19. §. második bekezdését kiegészíti és igen sok kérdésre ad részletes feleletet. A gyakorlatban hatóságaink e szakasról alig vesznek tudomást, ami egyik fontos oka annak, hogy az elkerülhetetlenül szükséges és sürgős mezőgazdasági munkák fogalma teljesen tisztázottnak ma sem tekinthető.

Az 1907. évi XLV. törvény cikk 30. §-a szerint a gazda köteles gondoskodni arról, hogy a cselédnek vasárnapon és a cseléd sátoros ünnepein munkaszünete

legyen. Köteles a gazda akként intézkedni, hogy cselédje, anélkül, hogy kötelességét mulasztaná, időrolidőre saját hitfelekezete délelőtti isteni tiszteletében résztvehessen.

A munkaszüneti napon (tehát vasár- és ünnepnapon) a gazda a cselédétől az állatoknak és férőhelyüknek rendes ellátásán, tisztántartásán és a napi takarmánykészítésén, továbbá a majornak rendbehozatalán felül rendesen semmiféle más munkát nem kívánhat; ha azonban valamely munka a fenyegető kár miatt halaszthatatlan s annyira sürgős, hogy elmulasztása a gazdára súlyos anyagi kárral járna, a gazda a cselédétől kivételesen az ilyen munkát a munkaszüneti napon is, az azon vidéken szokásos napszám külön azonnali kifizetése mellett megkívánhatja s a cseléd az ilyen munkát teljesíteni köteles.

Ez a rendelkezés nem vonatkozik a személyszállításra szükséges fogatok kocsisaira és azokra, akik olyan teendők végzésére szegődtek, amelyeknek félbeszakítása a gazdaság természete vagy az alkalmazás célja szerint lehetetlen. Például a csösz, a fejős, a vadőr, a pásztor munkáját vasár- és ünnepnapon is végezni köteles. Csupán havonként egy teljes napi munkaszünetet követelhetnek, mely időre a gazda felváltásukról gondoskodni köteles.

Amint látjuk, a törvény kerüli a vasár- és ünnepnapon elkerülhetetlenül szükséges és sürgős munkák részletes és teljesen kimerítő felsorolását. Ennek oka az, hogy azokat részletesen megjelölni nem lehet, mert a fenyegető kár és az elkerülhetetlen szükségesség igen sokféle okból előállhat. A törvény elegendőnek tartja az előbb idézett megjelölést, amely egész határozottan és világosan kimondja, hogy ha a gazda-

az osztrák-magyar hadseregben... Ez a háború, fiúk... Ezt a jelenetet azonban jól véssétek a fejetekbe... s meg ne üssetek senkit soha az életben, akinek nem szabad visszaütnie, vagy aki nem tudja magát vértetni, mert én is csak most érzem, hogy ennél megalázóbb valami és szörnyűbb szenvedés nincs a világon...

A csoportosulásra figyelmessé lett ezredes sietve lépett hozzánk. Lovagló botjával idegesen csapkodta csizmáját s izgatott hangon, tökéletes magyarsággal kérdezte tőlünk, hogy mit mondott a kapitány? A kis Fabinyi zászlós, aki legközelebb állott hozzá, ismételte K... szavait... Az ezredes földbe remegett lábakkal állt előttünk... Megdöbbenve figyeltük... Ujabb sértésekre voltunk elkészülve... Arca eltorzult a belső küzdelemtől, de aztán pillanatnyi habozás után elfehéredett ajkakkal lépett a még mindig halottsápadt kapitány elé... Hangja kissé zavart volt, de messze csengett, amikor így szólt: Kapitány ur, bocsásson meg, hogy oly durva és közönséges voltam, szolgáljon Önnek elégtételül, hogy az én számból hallja ezt, amit joggal gondoltak Önök mindnyájan rólam.

Döbbenetes csend fogadta e férfias szavakat s minden szem a kapitány felé fordult. K... kapitány némán hajtotta meg magát s szó nélkül fogadta a felé nyújtott jobbol.

*

Az ezredes eltávozott s pár perc múlva intézkedésére az olasz tisztek körül sürgölődő tisztiszolgák huskonzervvel és kenyérral vendégeltek meg bennünket... Az ulánus, kinek arcába lassacskán visszazállt az élet, a mindig éhes Fabinyi zászlósak ajándékozta a maga porcióját.

*

Hosszu volt, szörnyü hosszú az ut Spinimbeccoig...

Holt fáradtan érkeztünk meg a városka alá. Itt az ut kétfelé ágazott. Az utkeresztvezésnél olasz csendőrök állottak, akik tisztek balra, legénység jobbra vezényszóval kétrésztre osztották a hadifoglyokat, ami annyit jelentett, hogy az ideiglenes tiszti fogolytábor Spinimbeccoban lesz.

A válogatásnál az a hír terjedt el, hogy az olaszok a zászlósokat nem tekintik tiszteknek s így nem jöhetnek velünk Spinimbeccoba... A kis Fabinyi zászlós kétségbeesve szaladt mentorához, az ulánus kapitányhoz, aki egy olasz tiszthez fordult felvilágosításért... Ekkor aztán kitünt, hogy a hír téves s a zászlósok is velünk jönnek... A zászlós öröme leirhatatlan volt. Táncolva szaladt a tiszti csoporthoz s a sor végére beállva, odasugta az egyik hadnagynak: máma hét helyett fogok vacsorázni.

Szegény Fabinyi mennyire csalódott...

*

Késő este érkeztünk meg szállásunkra. Egy hatalmas iskolaépületbe helyeztek el. Az épület előtt tágas udvar volt, hátsó része pedig egy szűk utcára nyílt. Egy olasz őrmester osztotta el a tiszteket az egyes helyiségekbe. Én ötödmagammal egy emeleti szűk szobába kerültem, amelynek ablakai a kis utcára néztek. Köztünk volt Fabinyi zászlós is.

A szobában nem volt világítás... A hatalmas ablakon besűrödő gyenge holdvilágnál nézegettük szomorúan a szoroson egymás mellé simuló alacsony priccseket, melyeken alig tenyérynyi vastagságú szalmazsákok éktelenkedtek vékony pokrócokkal letakarva... Vánkosra már nem jutott a szalmából... Hátizsákkal, fehérneművel pótoltuk... Amint így

ságot súlyos károsodás fenyegeti, amely az elkerülhetetlen erdő- vagy mezőgazdasági munka azonnali és kivételes elvégzésével megelőzhető és elhárítható, a munkaszünet betartása nem kötelező, vagyis az a gazda, aki az ilyen sürgős erdő- vagy mezőgazdasági munkát vásár- és ünnepnapon elvégezteti, *nem követi el a Kbt. 52. §-ában meghatározott kihágást.* Ez a földmivelésügyi minisztérium hivatalos álláspontja és ezt kell követni közigazgatási hatóságainknak és a járásbíró-ságoknak is, mert a gazdasági törvényeket magyarázni elsősorban a földmivelésügyi minisztérium hivatott.

Ha tehát a közeledő árvíz elől kell mentenie a gazdának a rendekben heverő vagy boglyákba rakott szénáját, annak behordását munkaszüneti napon a törvény nem tiltja, mert *a késedelem a gazdának helyrehozhatatlan súlyos anyagi károsodását okozná.* Előfordulnak továbbá sűrűn olyan esetek, hogy az abnormális időjárás egyes gazdasági munkákat halaszthatatlanná tesz, amikor teljesen indokolt a kérdés méltányos elbírálása és kezelése.

A törvény szavaiból kétségtelenül megállapítható, hogy a vásár- és munkaszüneti napokon *általában az erdő- és mezőgazdasági munkák végzése tilos,* kivéve az előbb jelzett halaszthatatlan eseteket, amelyek csak *kivételesen* végezhetők el.

Igy például az aratási és hordási munkálatoknak is vasárnapon szünetelni kell, vagyis ezeket sem lehet az elkerülhetetlenül sürgős és halaszthatatlan gazdasági munkák közé sorozni. Ezt bizonyítja az 1928. évben a földmivelésügyi miniszternek 36.666/928. F. M. szám alatt (Belügyi Közlöny 1928. évf. 686. lapján) kiadott rendelete, mely az aratási és hordási munkálatok idejére, vagyis az 1928. évi július hó 15., 22. és

29-ére eső vasárnapokon a vasárnapi munkaszünetet felfüggesztette. Ennek oka mindenestre az országos nemzetgazdasági érdek volt. Ily intézkedés hiányában az aratási és hordási munkálatokat vasárnapon végezni tilos és így is csak kifejezetten az említett három vasárnapra volt engedélyezve.

A csendőrnek tehát minden nyáron vizsgálnia kell, vajjon felfüggesztette-e a földmivelésügyi miniszter a vasárnapi munkaszünetet és mely munkálatokra vonatkozólag?

Azt hisszük, hogy a kérdést az 1907. évi XLV. t. c. 30. §-ának idézésével közelebb hoztuk a megoldáshoz, csupán egy másik kapcsolatos kérdésre kell megadnunk a feleletet, amely szintén ellentétes magyarázatokra ad alkalmat.

Ez a kérdés az, hogy *a vásár- és ünnepnapon végezhető elkerülhetetlenül szükséges munkák sürgőségét és halaszthatatlanságát és annak okát, a fenyegető kárt ki hivatott megállapítani? Jogositott-e erre a csendőr vagy csak a bíró hivatott afelett ítéletet mondani?*

A gyakorlatban ugyanis sűrűn előfordul, hogy a csendőr hivatalos eljárásában, portyázás közben, a Kbt. 52. §-ába ütköző kihágást észleli, amikor a szolgálati utasítás rendelkezéseinek megfelelően, a kihágást nemcsak feljelenti, hanem a vasárnapon végzett mezőgazdasági munkát beszünteti, illetőleg annak folytatását megakadályozza. Ezzel szemben felmerült az a jogi álláspont, hogy a csendőr a cselekményt csak feljelentheti, de hogy az valóban kihágás-e, hogy az a Kbt. 52. §-ában meghatározott kihágás tényálladékát kimeríti-e, annak eldöntése kizárólag a kir. járásbíró-ság hatáskörébe tartozik. Ennek volna az a folyománya,

rendezkedtünk, egyszerre csak felpattant az ajtó s egy olasz altiszt közölte velünk, hogy nem lesz vacsora, mert későn kapták érkezésünkről az értesítést...

Minden szem a zászlósra irányult... Ugy ült ott szegény az egyik priccs végén, mint az éhség szobra... Sovány vállai összecukódottan s kopott nadrágján keresztül kiütköztek szegletes térdei... Fejét, melyről csapzott haja arcába hullott, szomorúan támasztotta tenyerébe s szinte látszott rajta, hogy... ötünk helyett éheznek...

*

Reggel korán ébredtünk. Függyöntelen ablakunkon beszökött a nap s kiverte szemünkből az álmat. Az ifju testek kipihenték a szörnyű mars fáradalmait, de annál erősebben jelentkezett menáziért a gyomor... Mit nem adtunk volna egy cigarettáért. Dohánynak azonban még irmagja se volt s így nem volt, mivel becsapni a lázadózót.

A mosakodásnál aztán megtudtuk, hogy készül a fekete-kává a szuterénben... A hirt a kadét, azaz Fabinyi zászlós hozta, aki örömebe még mosakodni is elfelejtett...

A hir hatását nem irom le... Aki soha nem éhezett, úgy sem érti meg, aki meg keresztül ment rajta, annak felesleges dolgot mesélnék... Az öreg Fischer népfölkelő-hadnagy szavait azonban ideírom... Gyerekek — így szólt forró, cukornélküli kávéját szürcsölve —: *ha otthon Budapesten éhező gyermek vagy öreg koldus nyújtotta felém alamizsnáért a kezét, sokszor lusta voltam kabátom kigombolni s elsiettem mellette, de Isten a tanum, hogy ez nem jog soha többé megtörténni, mert már tudom, hogy mit jelent az éhség...*

*

Reggeli után elszéledt a tisztikar... Én egy órai séta után valamiért a szobám felé indultam. Az ajtó nyitva volt s ahogy be akartam lépni, a következő jelenetnek voltam a szemtanuja:

A nyitott ablak előtt állt a zászlós. A szemben lévő ház egyik ablakában egy fiatal lány ült s jóízűen tizóraizva, át-átmosolygott a csinos szöke zászlósra... Ah, gondoltam magamba, a szemfüles zászlós, úgy látszik, olasz órákat akar venni az alig négyméteres utcán keresztül... Nemsokára aztán rájöttem, hogy szó sincs erről... A zászlós ugyanis megint éhes volt... Olaszul nem tudott s így nemzetközi nyelven — szájára és gyomrára mutatva — adta tudtul az olasz tündérnek, hogy ő bizony nagyon éhes...

A kislány megértette a nemzetközi nyelvet s hamarosan eltűnt... Pár perc múlva egy kis fehér csomag repült át a keskeny utcán... A zászlós mohón kapott utána s fel akarta tépni, azonban valami iráson megakadt a szeme s azt kezdte silabizálni... A kislány érdeklődve figyelte a jelenetet... Egyszerre aztán földre hullott a csomag s a zászlós zokogva rogyott az ablak mellett lévő deszkaalkotmányra.

Ijedten léptem be a szobába s felvettem a kis csomagot... A sonka átütött a papíron... amelyre nagy kék betűkkel az volt írva:

— Fiume é nostra! Fiume a miénk...

A csomagot visszadobtam... Nemsokára odaát két szép fehér leánykéz szégyenkezve csukta be az ablakot...

hogyan a csendőr az erdő- vagy mezőgazdasági munka végzését be nem szüntetheti, csupán feljelenteni köteles.

Ez a jogi álláspont ellenkezik a Szut. rendelkezéseivel. A Szut. 1. pontja ugyanis többek között azt mondja, hogy a csendőr feladata a büntetőtörvények, rendeletek és szabályrendeletek megszegésének lehető megakadályozása, a 64. pont 1. alpontja szerint pedig működési területének állandó portyázása által a büntetendő cselekményeket megakadályozni köteles.

A Szut. 349. pontja szabályozza a megelőző szolgálatot, melyet a csendőr akkor lát el kötelességszerűen, ha a b) pont rendelkezésének eleget téve, *szándékolt bűncselekmények elkövetését vagy a megkezdett bűncselekmények végrehajtását — személyes közbenlérés által — megakadályozza.*

A Szut. a kihágásokra vonatkozólag e tekintetben külön rendelkezést nem tesz, nem lehet tehát vitás, hogy a most idézett rendelkezések nemcsak a büntettek és a vétségekre, hanem a kihágásokra is vonatkoznak. A csendőr tehát a Szut. rendelkezéseinek tesz eleget, amikor a gazdasági munkának vásár- és ünnepnapon végzésével elkövetett kihágást nemcsak feljelenti, hanem annak folytatását beszünteti.

Ha azonban a másik oldalról felhozott ellenérveket vesszük figyelembe, el kell ismernünk, hogy sok esetben alaposak azok az aggodalmak, amelyeket a gazdasági munka azonnali beszüntetése ellen felhoznak. Ha ugyanis tényleg elkerülhetetlenül sürgős a gazdasági munka és a csendőr a fenyegető veszélyt vagy károsodást félreismeri, a gazdasági munka azonnali beszüntetésével éppen azt a károsodást idézi elő, amelyet a törvény elkerülhetetlen sürgősségi esetében megelőzni és elhárítani akar. Ez a károsodás nagyobb gazdaságokban és uradalmakban helyrehozhatatlanul nagy lehet, éppen ezért a csendőrre igen nagy felelősség hárul, amikor a gazdasági munkának azonnali beszüntetését rendeli el.

Szigoru birói szemmel vizsgálva a kérdést, *helyesnek és megokoltnak csak akkor találjuk a csendőr munkabeszüntető intézkedését, ha nyilvánvaló és minden kétségen felül áll, hogy a vásár- és ünnepnapon végzett gazdasági munka nem elkerülhetetlenül sürgős és annak elmaradásából a gazdaságot súlyosabb kár nem éri.*

A csendőrnek alapos részletességgel és szigoru tárgyilagossággal kell megvizsgálnia az esetet, hogy helyes ítéletet alkosson magának. Ha nem látja teljes bizonyossággal a halaszthatatlanságot és a fenyegető kárt, de annak okai fenforoghatnak, helyesebb, ha az esetet feljelenti, de a gazdasági munka folytatását nem akadályozza meg. A tettes amugy sem menekül a büntetőjogi felelősség alól, mert ha cselekményét az illetékes büntetőbíró, a kir. járásbíró kihágásnak minősíti, a büntetést el kell szenvednie. Ha terhelt cselekménye rosszhiszemű, a bíróság a súlyosbító körülmények mérlegelésével a legmagasabb mértéket, 600 pengő pénzbüntetést szabhat ki, amely elég súlyos büntetés még egy nagyobb gazdaságnak is arra, hogy jövőben hasonló kihágás elkövetésétől tartózkodjék.

A csendőrnek tekintettel kell lennie arra, hogy az ő intézkedése csupán megelőző (preventív), de nem végleges. A döntő szót a járásbíró hivatott kimondani. Ha a csendőr netán nem helyesen cselekedett, a járásbíró terheltet felmenti ugyan a kihágás vádjára és jogkövetkezményei alól, az okozott kár azonban a gazdaságot ártatlanul érne. Ezért az

esetek elbírálásánál a legnagyobb óvatosság betartása szükséges.

Az erdő- és mezőgazdasági munkának vásár- és ünnepnapon való végzése azokhoz a ritka kivételekhez tartozik, amelyeket a törvény éppen azért nem tud a legapróbb részletekig felsorolni és megjelölni, mert halaszthatatlanságukat és sürgősségüket számtalan körülmény befolyásolja, éppen ezért csak nagy általánosságban jelölhetők meg.

Véleményünk szerint a csendőr nem sérti meg a Szut. rendelkezéseit, ha kétséges esetekben a gazdasági munkát nem szünteti be, hanem az esetet csak feljelenti a kir. járásbíróhoz, mely az ügyet érdeme szerint megvizsgálva, véglegesen elbírálhatja. A Szut.-nak az a rendelkezése ugyanis, hogy a csendőr a szándékolt bűncselekmény folytatását megakadályozni köteles, kétségtelenül azokra az esetekre vonatkozik, amikor a büntett, a vétség vagy a kihágás fenforgása *nem vitás*. Ez a legtöbb esetben így is van, a most tárgyalt kérdés azonban, éppen a törvény általános megjelölése miatt, *kivételt képez*.

Nem adhatnak bizonytalanságra okot azok az esetek, amikor a gazdasági munka a vallásos szertartást vagy a körmenetet zavarja. Ilyen esetekben ugyanis a gazdasági munka végzése feltétlenül tilos. Az 1868. LIII. t. c. 19. §-ának második bekezdése ugyanis azt is mondja:

»Bármely vallásfelekezethez ünnepén a templom közelében és egyházi menetek alkalmával azon tereken és utcákon, amelyeken az ilyen menet keresztül vonul, minden mellőzendő, ami az egyházi szertartást zavarná.«

A csendőr tehát ilyen esetekben az észlelt kihágást nemcsak feljelenti, hanem azonnal be is szünteti.

A gyakorlatban sűrűn fordul elő az, hogy a csendőrök Szent István napján az erdő- vagy mezőgazdasági munka végzését megakadályozzák és a cselekmény elkövetőjét kihágás miatt feljelentik. *Ez az eljárás szabálytalan és a vonatkozó rendelkezések nem ismerésén alapszik.*

Az előbb idézett törvényszakaszról ugyanis csak az következik, hogy vallásfelekezetek ünnepén az egyházi szertartás vagy a körmenet megzavarása tilos, így tehát Szent István napján, mint nemzeti ünnepén és általában minden ünnepnapon az olyan gazdasági munka végzése, amely az egyházi szertartást zavarja, szigoruan tilos. Nincsen azonban olyan törvény vagy rendelet, amely Szent István napján az erdő- és mezőgazdasági munka végzését (pld. a cséplést) kint a határban vagy olyan helyen, ahol az egyházi szertartást nem zavarja, tiltaná.

Az 1868. LIII. t. c. 19. §-a csupán *vasárnapokra* vonatkozik, ellenben Szent István napjára nem. A törvényszakasz egyéb ünnepeken csupán az egyházi szertartás zavarását tiltja.

A kérdést egyébiránt a Kuriának jogegységi tanácsa nem régen döntötte el egy olyan esetben, amikor terheltet Szent István napján végzett cséplés miatt a kir. járásbíró büntetőparanccsal megbüntette. A Kuria nem látott fenforogni kihágást és a büntetőparancsot megsemmisítette.

A Kuria jogegységi határozatát az 1926. évi november 19-én B. I. 6737—1926. szám alatt hozta meg. A határozat igen érdekes megokolását az alábbiakban közöljük:

»A kir. járásbíró a büntetőparancs kibocsátásával megsértette a Kbt. 52. §-át.

E szakasz alá eső kihágást ugyanis az követi el, aki az 1868. évi LIII. t.-c. 19. §-ának az ünnep- és vásárnapokra vonatkozó intézkedéseit megszegi. Az 1868. évi LIII. t.-c. 19. §-ának idevonatkozó második bekezdése két rendelkezést tartalmaz. Az egyik az, hogy vásárnapokon minden nyilvános és nem elkerülhetetlenül szükséges munka felfüggesztendő. Minthogy ez a rendelkezés a törvény világos szövege szerint nem Szent István napjára, hanem a vásárnapokra vonatkozik, annak az alkalmazása a jelen esetben, amikor Szent István napjáról van szó, amely az 1924. évben nem is esett vásárnapra, hanem szerdára, ki van zárva.

De nem alkalmazható jelen esetben a szóbanforgó 19. §-nak másik, az a rendelkezése sem, amely szerint »bármely vallásfelekezethez ünnepén a templom közelében s egyházi menetek alkalmával azon tereken és utcákon, amelyekben az ily menet keresztül vonul, minden mellőzendő, ami az egyházi szertartást zavarhatná.« Arra nézve ugyanis, hogy a vádlottak ezt a tilalmat szegték volna meg, semmi adat fel nem merült, velük szemben az meg nem állapított, de nem is állított.

Mindezekből nyilvánvaló, hogy a nevezett *vádlottak vád tárgyává tett cselekménye a Kbt. 52. §. alá eső kihágást nem állapíthatja meg.*

De nem képez az ő cselekményük más bűncselekményt sem, nevezetesen az 1891. évi XIII. t.-c. 1. és 6. §-ai alá eső kihágást sem. Ezek a szakaszok ugyanis vásárnapokon, valamint Szent István király napján, mint nemzeti ünnepen csupán az *ipari* munkának végzését tiltják, már pedig a cséplés — még ha az motoros géppel is történik —, a szántás, a trágya- és termésbehordás, nem tekinthetők ipari munkának, hanem a mezőgazdasági munkakörbe eső munkának.

Más kérdés az, vajjon nem volna-e helyes a Szut.-nak idézett rendelkezései alól egyedül az erdő- és mezőgazdasági munkáknak munkaszüneti napon végzését, mint kivételt, kivonni olyképpen, hogy a csendőr az általa kihágásnak vélt cselekményt feljelenteni köteles, de annak folytatását ne akadályozza meg, mert annak a kérdésnek a mérlegelése, vajjon a végzett gazdasági munkára azért volt-e szükség, hogy a gazda súlyos és helyrehozhatatlan károsodása elkerültesse, nem a csendőr, hanem kizárólag az eljárni hivatott bíróság jogkörébe tartozik.

Bizonyos csak az, hogy a Szut. ma nem ismeri a kivételt és így a csendőr a Szut. előírása szerint jár el, ha a nyilvánvaló, nem vitás kihágás észlelése esetén azt nemcsak feljelenti, hanem be is szünteti. Merev jogi szempontból helyesebb ugyan, ha ezt a kérdést arra bíróságra bizzuk, amely az ügyet eldönti és a tettést, ha csakugyan kihágásról van szó, meg is bünteti. Ez esetben ugyanis megelőzhetjük az esetleges fenyegető súlyos károsodást, amelyet a törvény is a gazdáról elhárítani akar. Addig is azonban, azt hisszük, hogy e sorok figyelmes átolvasása és a kérdés tanulmányozása után minden csendőr megtalálja azt a helyes utat, amelyet a törvény előír és amely bünteti a bűnöst, de *soha sem sujthatja az ártatlant.*

Különös dolog az életben, hogy ha az ember nem is gondol boldogságra vagy boldogtalanságra, hanem csak a kötelesség szigorú, magát nem kimélő teljesítésére, a boldogság magától beköszön, nélkülöző, járadtságos életmód mellett is. Humboldt Vilmos.

Az erkölcsrendészet feladatai.

Irta: Dr. TÜREI-OSVÁTH ISTVÁN m. kir. rendőr-fogalmazó.

A mai kor, a mai életfelfogás gyorsan mérlegeli, valósággá változtatja a terveket. A régi, megszokott maradiság, ha meg is ül egyes eldugott helyeken vagy idősebb, minden reformtól irtózó, a fejlődés, a haladás iránt érzéketlen öreg koponyákban, az iram ezzel nem lassul. Nem törődik azzal az élet, ha valakinek nem tetszik az új képe. Fakép-nél hagyja a csodálkozót vagy bosszankodót és megy tovább. Siet, rohan a maga útján.

A társadalom forrongó zivajját irányító, mozgató problémák újabb és újabb lehetőségeket termelnek ki, újabb és újabb célok kitűzésére sarkallnak.

A haladás, a fejlődés ledönti azokat a — legtöbbször csak képzelt — korlátokat, amelyek a városi és falusi lakosság között oly hosszú időkön át kínai falként merevedtek. A technika vívmányai: a gépkocsi, a rádió, a mozi egyforma sikerrel töri az utat. Az ismereteknek rohamlépésekben elsajátítása kiemeli a falu, a kisvárosok népét a nyugalmas, unalmas elszigeteltségükből, beállítja őket a konkurrencia csatasoraiba.

Az ismeretek, a tudás terjesztésével sok új probléma veti előre árnyékát. Követel helyet, megoldást az eddig számára ismeretlen területeken, ismeretlen emberek között.

Ilyen komoly problémává vált a legutóbbi időkben az erkölcsrendészet. Valamikor — nem is olyan régen — nem érdekelte a falu, a tanyák népét ez a kérdés. Ott szüzi, hamvas fehérségében élt csendes nyugalomban a tiszta erkölcs, amely — támaszkodva a köz itéletére — nem tűrte meg a szennyet. Aki vétett valamit az erkölcs, a jellem ellen, annak vezekelnie kellett, pusztulnia kellett a vidékről. Ez a gerinces erkölcsi felfogás kiküszöbölte a városból visszakerült, de ott lezüllyött erkölcsi rosszakat. Sokszor talán kiméleteleb-
nebbül, gyökeresebben is, mint kellett volna vagy mint ahogy a delikvens megérdemelte. Nem volt ott szükség rendészeti ténykedésekre. Elintézte azt eredményesebben maga a falu.

Ma más a helyzet. Ma nagyot fordult a világ.

A borzalmas világégés, amelynek átkos következményeit ki tudja meddig kell nyögnünk, e kérdésben is nagy változásokat idézett elő. Itt is forradalmat csinált. Forradalmosította az emberi lelkek nyugalalmát. Megzavarta a meghitt, csendes derűt. Össze-vissza hurcolta az emberek százezreit soha nem látott vidékeken. Ma itt, holnap már Isten tudja merre.

Zürzavar volt mindenfelé. A sok idegen arc, a sok idegen szokás, a sok, az állandó, forrongó változás, a bizonytalanság megingatta az erkölcs erejét. Az erkölcsi felfogás állandóan alább és alább csuszott. A sátán, a csábítás, az emberi ösztön azután elvégezte a többi. Romlott a nyugalom, romlott a jobb jövő reménye, romlott az életkedv, romlott az erkölcs.

Tegnap még féltve őrzött kincs, ma a züllést már észre sem veszik és ime a probléma, az erkölcsrendészet problémája már él. Már eljutott mindenüvé. Elhagyta már régi, ősi fészket a nagyvárosokat. Új területeket kell ellenőrzése alá vonni.

Az erkölcsrendészettel járó feladatok teljesítése a városokban a m. kir. rendőrség, falvakban pedig vagy ahol m. kir. rendőrség nincs, a csendőrség hatáskörébe tartozik.

Nézzük, hogy melyek lennének azok a feladatok, amelyeket az erkölcsrendészet szempontjából a csendőri területeken figyelemmel kell kísérenünk.

Nem képezik ennek a feladatnak a tárgyát a büntető-törvénykönyvben megjelölt, ott felsorolt közszemérem elleni

Amit vissza kell szerezniük: A tordai hasadék.

büntettek és vétségek. Ezek a bűncselekmények már tulmennek az erkölcsrendészet keretein. Valójában ezeknek a bűncselekményeknek a prevenciója, megelőzése képezi az erkölcsrendészet anyagát.

Az erkölcsrendészet keretébe tartozik különösen a prostitúció kérdése. A titkos kéjelgés ellenőrzése.

Itt le kell azonban már szögezni azt, hogy a prostitúció kérdését a rendszabályok, tilalmak, a kilátásba helyezett büntetések nem tudják megoldani. Ez a társadalmi probléma olyan régi, oly mélyen gyökerezik az életben, hogy ezideig célravezető megrendszabályozását elérni nem lehetett. Sem nálunk, sem másutt. Sőt. A prostitúció most talán sokkal nagyobb méreteket ölt, mint valaha. Szédítő arányokban szaporodik a prostituáltak tábora és ezzel nő a nemzeti veszedelem.

A prostitúció ellenőrzése jelenti az erkölcsiség, védelmét, de közvetve ennél fontosabb jelentősége is van. Jelenti a közegészség védelmét is. A rendelkezésre álló törvényes kereteken belül jelenti a fertőző nemi betegségek elleni kiméletlen harcot. Jelenti a magyar jövő, az egészséges magyar faj boldogulását.

Ehhez a védelemhez kell segédkezet nyújtani, a csendőrségnek is a hatáskörébe eső területeken.

A nyilvános és magántalálkahelyek — amelyek az 1928. évi május hó 1-ével a bordélyházak helyébe léptek — szigorú, de mindig tapintatos ellenőrzésével. Az ott megforduló egyének — nők, férfiak — alapos megfigyelésével, a helyiségek felszerelésének gyakori, lelkiismeretes megvizsgálásával.

Igaz, hogy a nyilvános és engedélyezett magántalálkahely prostituáltjai rendszeres orvosi vizsgálat alatt állnak, tehát náluk a fertőzés veszélye, a nemi betegségek terjesztésének a valószínűsége kisebb. (Azért említem a valószínűséget, mert a fertőzés lehetősége e helyeken is fennáll.

Az orvosi vizsgálat ugyanis csak hetenként kétszer történik, viszont a fertőzés továbbvitelére sűrűn van alkalom a két vizsgálat időpontja között.)

De ezenfelül van még sok teendő e téren.

Ott van a titkos prostituáltak nagy tömege, akik anélkül üzik keresetszerűen a szeretkezést, hogy ezirányú ténykedéseikről akár az ellenőrző rendészeti hatóságoknak, akár az egészségügyi szerveknek tudomása lenne. Ez a társadalmi réteg komoly veszélyt jelent. Adja tovább a könnyelmű emberek táborának a fertőző nyavalyákat, hogy azok is tovább fertőzzenek másokat.

A titkos prostituáltak tanyáit, a titkos, zugtalálkahelyeket kell ügyesen felkutatni és működésükben, lehetőleg meggátolni.

A kerítés változatos bünesetei juthatnak így napfényre.

A prostitúcióról alkotott új kormányrendelet, az 1925. évi 160.100. B. M. rendelet, egyébként is nagy haladást jelent abból a szempontból, hogy a titkos kéjelgésen tettenérés esetén módot ad a rendőrhatságnak arra, hogy nemcsak a nőt, de a férfit is egészségi állapotát igazoló tisztí orvosi bizonyítvány bemutatására kötelezheti. És ha az érdekelt a kitűzött határidő alatt egészségi állapotát nem igazolta, az orvosi vizsgálaton megjelenésre kényszeríthető.

Üdvös és helyénvaló szociális gondolat vált valósággá ebben a rendelkezésben. Eddig a férfi mentesült mindenféle ellenőrzés alól, így az esetleges továbbfertőzés megakadályozás soha sem lehetett teljes mérvű, mert csak a nő került fertőző betegségének igazolt fennállása esetében gyógykezelés alá.

A prostitúcióról szóló rendelet tartalmát részletesen ismertetni most nem célom, a rendelet a Belügyi Közlöny 1927. évi évfolyamának 375. oldalán feltalálható.

Csupán egy rendelkezést akarok kiemelni belőle, mert ezen alapszik az erkölcsrendészeti tevékenység másik fontos feladata,

A magán és nyilvános találkahelyek ellenőrzésén kívül élénk figyelemmel kell kíséni erkölcsrendészeti szempontból a szállodákat, kocsmákat, vendéglőket — általában bármiféle italmérő helyiségeket — és a fürdőket is.

A már említett prostitúcióról szóló rendelet világosan kimondja, hogy szállodákban, fürdőkben a keresetszerű kéjelgésre helyet adni nem lehet.

Rendelkezik továbbá arról is, hogy a szállodákban, fürdőkben, egyéb nyilvános olyan helyiségekben, ahol szeszesitalokat helyben való elfogyasztásra kiszolgáltatóknak, amennyiben a vendégeket kiszolgáló vagy azokkal érintkező egyes női alkalmazottak ellen olyan tények merülnek fel, amelyekre a titkos kéjelgés vagy fertőző nemi betegség gyanúja alapítható, a női alkalmazott ellen az illetékes rendőrhatalomhoz — m. kir. rendőség, főszolgabíró — a jelentést haladéktalanul meg kell tenni.

A rendőrhatalom saját hatáskörében fog azután a rendelkezésére álló adatok alapján dönteni. Elrendelheti az illető női alkalmazott hatályosabb ellenőrzése céljából az orvosi vizsgálatot. Kötelezően felhívhatja a női alkalmazottat arra, hogy egészségi állapotát záros határidőn belül hatósági orvosi bizonyítvánnyal igazolja. Ha ennek a felhívásnak nem tette eleget, úgy az orvosi vizsgálatra karrhatalommal is előállítható.

Az italmérési helyiségekben alkalmazott nők erkölcsrendészeti ellenőrzése azonban még tovább is terjed.

Az italmérési helyiségek közrendészeti követelményeit magában foglaló 1921. évi 94.453. számú B. M. r. 5. §-a előírja, hogy ezekben a helyiségekben a női alkalmazottak — pincérnők — a vendégekkel szemben magukat illedelmesen tartoznak viselni. Tilos nekik a vendégekkel egy asztalhoz ülni és velük ételeket vagy italokat együttesen fogyasztani.

Az italmérési jog tulajdonosa maga is különösen tartozik ügyelni arra, hogy a női alkalmazottai erkölcstelen üzelmeket ne folytassanak és hogy az italmérés cégére alatt az üzlet kéjelgési célokra ne szolgáljon.

Minden ezirányú mulasztásért ő ellene is meg kell tenni a feljelentést, mert büntetőjogilag ő is felelősséggel tartozik.

Külön meg kell tenni természetesen a jelentést a női alkalmazott ellen.

Régi tapasztalati tény az, hogy a kávéházi, kocsmái pincérleány valamennyi prostituált. Ma már vidéken is, harmad-negyedrangu italmérési helyiségekben találunk női alkalmazottakat. Többször olyan helyeken, ahol a női alkalmazott tartásának sem szüksége, sem indoka nem, forog fenn. Tartják azért, mert alkalmaztatásuk lehetősége egységes jogszabállyal korlátozva nincs. (A prostitúcióról szóló rendelet 47. §-a ígér erre vonatkozólag a jövőben intézkedést.) Elvéve előfordul, hogy egyes önkormányzati hatóság szabályrendeletei rendelkeznek ily irányban, de egységes szabályzat nincs érvényben ezidőszent.

De alkalmazták a nőket az italmérésekben azért is, mert beigazolódt, hogy ott, ahol pincérnőket tartanak, az üzlet forgalma észrevehetően megélnkül. A helyiség látogatottsága, a fogyasztás növekedése fokozatosan javul. Az alkalmazásuk tehát gazdaságos.

Ez az italmérők szempontja.

A női alkalmazottak szempontjából más a kérdés. És itt kapcsolódik be az erkölcsrendészet e kérdésbe.

Tény, hogy az ily helyiségekben alkalmazott nők élet és világnézete hamarosan levetkőzi a szemérem köntösét. Hivatásuk gyakorlatában, a szeszesitalok rendszeres fogyasztása, a züllött társaságokkal való érintkezés hatása alatt felfogásuk állandóan könnyelműbb lesz, az erkölcsi kérdésekben állandóan sülyed. És gyorsan elveszti szilárd alapjait.

Foglalkozásuk szinte megköveteli, hogy munkájuk közben

a lehetőség szerint csinosak, tetszetősek legyenek, mert ez a körülmény vonzza a fogyasztóközönséget. Aránylag sanyaru kereseti viszonyaik figyelembevételével pedig szinte kötelességük, hogy hajszolják a férfiak kegyeit.

És ilyenkor mi tulajdonképpen a viselkedésük, ha nem felkészülés, ha nem előkészületi cselekmény a titkos prostitúcióra? Ezek a nők — a véletlen kivételektől eltekintve — valamennyien prostituáltak. És legnagyobb részük titkos prostituált. Ha ma még nem az, az lesz holnap vagy holnapután. De a sorsát, ha csak idejében meg nem undorodik vagy egyébként meg nem szabadul e pályától, el nem kerülheti.

Hiszen sok olyan italmérés van, ahol egyenesen a pincérnő kihasználására törekszenek, ahol alkalmaztatásukat egyenesen erre a lehetőségre alapítják.

Ezekre a körülményekre figyelemmel kell megejteni az italmérések erkölcsrendészeti ellenőrzését.

Gyorsan találunk támpontokat e körülményekből az italmérő egyéni megbízhatóságára vonatkozólag is, ez pedig közbiztonsági szempontból igen jelentős adat.

Nyomatékos figyelemmel kell kíséni e feladatokkal kapcsolatosan az előforduló öngyilkossági eseteket. Különösen, ha fiatal leány a halálba induló.

Meg kell lehetőség szerint világítani — a nyomozás tapintatos levezetésével — a tett hátterét, indító okait.

Jusson eszünkbe minden ilyen esetről, hogy vajjon állt-e a szerencsétlennek más megoldás a rendelkezésére, élhetett volna-e az okok sulya alatt tovább becsülettel, szégyenérzet nélkül?

Gondoljunk arra, hogy hátha nem is önként követte el a reményét vesztett egyén végzetes tettét? Ki kell kutatnunk, nem állt-e mögötte könnyörtelenül az erkölcsi kényszer, a társadalmi megvetés? Lehet más is felelős, — mint ahogy sokszor az — az eldobott életért.

Elsőrendű érdeke az erkölcsvédelemnek, hogy az ilyen esetek háttere tisztáztassék. A következetes, részletes megfigyelés, az alapos, körültekintő puhatolás sok támpontot nyújthat, amelyet eredményesen gyümölcsöztethetünk.

Az erkölcsrendészet további fontos feladatait a közérkölcstiség védelméről szóló 1927. évi 151.000 B. M. sz. r. (lásd a Belügyi Közlöny 1927. évi évfolyamának 327. oldalán) szabta meg.

Ez a rendelet a csendörnek, ha munkáját lelkiismeretesen teljesíti, sok dolgot fog adni. A falusi, a tanyákon lakó ember általában kisebb kulturfokon áll, mint a nagyobb városi. Beszédmodora, szólásmódja, kifejezései távol állnak a kicsiszolt, simuló irodalmi nyelvtől. Az egyszerű ember beszédjé darabos, sokszor hirtelen, minden komolyabb ok nélkül izléstelen.

A magyarnak különben is szokása a szabadabb beszéd, sűrűn vegyül bele Istenkáromlás vagy más egyéb trágár, ocsmány, jóizlést sértő szó.

Ilyen helyzetekkel a csendöröknek, azt hiszem, gyakran akad dolga.

Öntudatos, határozott fellépéssel, de bizonyos mérvű tapintattal kell az ilyen természetű esetekben intézkedni. Ha a káromlás vagy a jóizlést sértő kifejezés használata — amelyet sokszor az illető nem is tart annak, mert megszokta, így öntudatlanul is csinálja — oly helyen történik, ahol nincs a közelben sem nő, sem serdületlen gyermek, vagy egyébként a rendellenes magatartás botrányát nem kelt, úgy feljelentésnek nincs helye. A törvényszakas az minősítéshez megkívánja a nyilvánosságot.

Ilyenkor intézzünk a tetteshez jóindulatu figyelmeztetést, mutassunk rá arra, hogy magatartása céltalan is, önmagára nézve szégyenteljes is.

Ha a tettes italos állapotban van — ami a leggyakrabban

A német tanulmányi bizottság látogatása Budapesten: A polgári urak balról jobbra Gustav Seyffarth, Franz Langenscheidt berlini „Schutzpolizei” őrnagyok, Heinrich Paetsch miniszteri főtanácsos és Dr. Pataky Oszkár budapesti rendőrtanácsos.

előfordul — és ilyen állapotban használ káromló vagy józ-
lést sértő kifejezést, akkor pedig tudjuk be kijelentéseit az
állapotának és — ha az indokai fennforognak, vagyis nyil-
vános botrányokozás történt — botránytoko-
zó részszegéért jelentsük fel.

Alig akad olyan egyén, aki a csendőr megfelelő figyel-
meztetésére is folytatná illetlen viselkedését. Ha mégis meg-
történne, a feljelentést természetesen feltétlenül meg kell
tenni ellene. Egy-két megfelelő sullyal alkalmazott büntetés
igeri megbízható eszközként bizonyul a szabadabbszáju egyé-
nek megfékezésére. Nem is egyéb ez, mint rossz szokás,
amelyről tehát le lehet és le is kell szoktatni az embereket.

Az erkölcsiség védelme és ezzel az erkölcsrendészet
jelenti továbbá a serdületlen gyermekek védelmét. Akiket min-
denütt, bárhol, bármiféle körülmények között gyámolításra
szorulnak, a legteljesebb támogatásban kell részesíteni.

Ugyelni kell arra, hogy a serdülő gyermekek erkölcsi
fejlődését veszélyeztető bármiféle cselekmény vagy mulasztás
minden késedelem nélkül megszüntetessék.

Ugyelni kell különösen arra, hogy nyilvánvalóan szemé-
remsértő, érzéki izgatásra alkalmas, avagy egyébként a jó
ízlést durván sértő sajtótermék ujság, folyóirat, kép, szobor
vagy bármiféle más tárgy utcai kirakatba ne kerüljön, vagy
egyébként olyan nyilvános helyen, ahol azokat bárki láthatja,
ki nem állíttassék vagy ki ne függesztessék. Ezeket árusítani,
megvételre kínálni tilos.

Ugyelni kell arra, hogy fiatal, serdülő egyének sem a

nyilvános, sem a magántalálkahelyekre be ne juthassanak,
ott vagy általában máshol a kéjnökkel ne érintkezessenek.

Ugyelni kell arra, hogy a fejlődésben levő egyének —
a 18. életévükig — italmérő helyiségekben szeszt ne fogyasz-
tassanak, ilyen italt még felnőttek kíséretében se kap-
hassanak. (Lásd az 1927. évi XXXIII. t. c.-ket.)

Célja ennek az, hogy ha kell, hatósági tekintélyünk min-
den latbavetésével védelmet nyujtsunk a tisztességes nőknek.

Az erkölcsrendészet keretébe tartozik továbbá a nők
fokozottabb védelme.

Segítségükre kell lennünk, ha tisztességes leányt vagy
asszonyt nyilvános helyen — tehát feltűnést keltő módon —
valaki ismerkedési célból alkalmatlankodva, akarata ellenére
megszólít, annak tolatkodó módon terhére van, őt akarata
ellenére követi vagy neki tisztességtelen ajánlatot tesz.

Üldöznünk kell bármiféle természetellenes fajtalanságra
való felhívást vagy ennek látszatát keltő mindennemű fel-
tűnő viselkedést. (Illetlen taglejtés, szeméremszé-
rítő mozdulat.) De viszont üldöznünk kell a nők esetleg túlzott, józ-
lést sértő ruházódását is.

Nyilvános táncmulatságokon, bálakon, búcsikon figye-
lemmel kell kísérenünk a táncoló egyéneket. A vidékre is
eljutottak — igen gyorsan — a táncok erotikát szolgáló
túlzott formái. A józlést sértő táncolást lehető feltűnés
nélkül szüntetessük be és az eljárás lefolytatása végett a
feljelentést tegyük meg.

Végezetül fel kell hívnom a figyelmet — különösen a
határszéli vagy a határok közelében levő csendőrörsök figyel-

mét — a leánykereskedelem elleni küzdelem nagy fontosságára.

Rá kell mutatnom arra, hogy a lelkiismeretlen lélek-kufárok szervezett, nemzetközi bünszövetkezetei nem riadnak vissza semmiféle eszköztől, hogy gyalázatos iparukat folytathassák. Céljuk az, hogy romlatlan, tapasztalatlan fiatal leányokat — nem a legtöbbet találnak-e ilyent a vidéken — valami ürüggyel elcsalogassanak, az országból kicsempészenek, hogy azok ártatlanságát aljas módon áruba bocsássák, őket a biztos lezüllés, az erkölcsi fertő mélyébe taszítsák. És teszik mindezt busás anyagi haszonért.

Bárhon ilyen ténykedésnek a gyanuja merül fel, a puhatolást a lehető legszigorubbán minden késelem nélkül indítsuk meg és folytassuk le, mert ezek a hitvány kereskedők, sem azok cinkostársai nem érdemelnek semmiféle kiméletet.

Mária Terézia rendelete a hadsereg fegyelmi bünteté- seinek szabályozásáról.

**A Magyar királyi Hadtörténelmi levéltárban őrzött
eredeti okmányok alapján
Irtá : MARKÓ ÁRPÁD alezredes.**

A régi »Landsknecht« hadseregek és a 30 éves háboru idejéből származó durva bánásmód és azok a gyakran ember-telen fegyelmi fenytések, amelyekkel feljebbvalóik katonáikat illették, még a XVIII. század második felében is fennmaradtak. Ebben az időben azonban Európa szerte mindjobban kezdett terjedni a nyugatról származó felvilágosodottság, az emberi jogok és méltóságok tisztelete s ez az áramlat eredményezte az egyén becsületét és önérzetét sértő bánásmód fokozatos kiküszöbölését. Ennek az új humánus szellemnek a hadseregben való érvényesítését nálunk Mária Terézia kezdte el és II. József folytatta.

Katonáink sorsát szíven viselő királynőnk ellensége volt annak a kérlelhetetlen és önkényes szigorának, mellyel a parancsonokok abban az időben alárendeltjeikkel bántak, ezért megparancsolta 1762-ben a legfőbb haditanács elnökének *Daun* tábornagynak, hogy a katonákkal való bánásmód és fegyelmi fenytések emberséges módon való kezelése érdekében szabályzatot állíttasson össze. Ez a szabályzat az év végére el is készült s azt 1763 január 25-én Ő Felsége a királynő sajátkezüleg aláírt rendeletével küldte Pozsonyba a magyarországi csapatok vezénylő tábornokának, *Pálffy Lipót* gróf tábornagynak.

Bár e szabályzat még nagyon távol állt a későbbi kor emberséges rendelkezéseitől, mégis uttörő, mert megszünteti a határtalan, egyéni erőszakos biráskodást és a testi fenyték mértéktelen alkalmazását. Mivel pedig az akkori időnek még mindig durva erkölcsével járó ellenszegülések és fegyelmetlenségek rögtöni megtorlására a testi fenytést teljesen kiküszöbölni nem volt tanácsos, annak megfelelő enyhébb alakban való alkalmazását ugyan megengedi, de a fenytés módjait és mértékét annyira körülhatárolja, hogy az azt elrendelő előjárók szigorú ellenőrzés alatt állottak s ha fenytő hatalmukkal visszaéltek, maguk vallották kárát.

Az említett szabályzat címe:

»NORMA

nach welcher auf Ihrer Kaiserl. Königl. Apostol. Maiest. Allerhöchst. Eigenen Befehl, sich von nun an für das

künftige, bey gesammten Dero Trupen gegen dem gemeinen Mann betragen, und mit denen Bestrafungen für gegangen werden solle.«

Bevezetésében a következőket mondja: Ő Császári és Apostoli Felsége kénytelen volt már több ízben értesülni arról, hogy úgy a gyalog, mint a lovasezredeknél a botbüntetést mindenki saját kénye-kedve szerint igazságtalanul hajtja végre. Ennek a következménye nemcsak az, hogy a legjobb katonák megunják a szolgálatukat és elkeseredésükben dezertálnak, hanem az is, hogy ilyen tulzott és ember-telen testi fenytések folytán igen sok ember kórházba kerül, nyomorékká válik, sőt el is pusztul. Arról is hallott Ő Felsége, hogy a katonákat arcul ütök, bottal a fejüket és mellüket verik s hogy a botok vége igen sokszor vasban végződik.

Ő Felsége igen megbotránkozik efelett és legteljesebb mértékben kifogásolja az ilyen lealacsonyító bánásmódot. Ebből kénytelen arra is következtetni, hogy az ezredparancsnokok, törzstisztek és alantos tiszték nem törődnek az e tárgyban kiadott katonai szabályokkal. Nagyon sok törzstiszt és főtiszt, sőt talán altiszt is azt hiszi, hogy a közember olyan rabszolga, akivel akármit tehet. Ezek az emberek elfelejtik azt, hogy a közember, éppen úgy mint öök maguk, Ő Felségének és országuknak szolgálói és rendeltetésük egy és ugyanaz. Gondoljanak arra, hogy magasabb rendfokozatukat csupán annak köszönhetik, hogy ezeknek a közembereknek a feljebbvalói, azért, hogy őket a szolgálatra oktassák. A valódi katonai szolgálat pedig semmi szín alatt sem tűrhet ilyen erőszakoskodásokat. A közkatona hazájának és saját magának becsületéért, Ő Felsége fegyvereinek dicsőségéért harcol és bátorságának mindig igen sok és elismerésre méltó bizonyítékát nyújtotta. Ezért elvárhatja, hogy feljebbvalói becsületével összeegyeztethető módon bánjanak vele. Ezt a tiszteletet Ő Felsége maga is megadja minden katonájának, ezért elvárja, hogy az erőszakoskodások teljesen meg fognak szünni.

Nagyon kívánatos, hogy azok a feljebbvalók, akik, ha egy közember szemük elé került, vele gorombán és lealázóan bántak, ezentul több mérsékletet tanusítsanak és igyekezzenek alárendeltjeik szeretetét és ragaszkodását megfelelő bánásmód utján megszerezni. Beszélgessenek velük gyakran, s ha megérdemelték, akkor dicsérjék meg őket nyilvánosan, különösen hanyag és rosszindulatu emberek jelenlétében. Fegyelmetlen katonákat türelemmel, tiszteséges módon utasítsák rendre s ha valamiben hibáztak, akkor jóindulattal oktassák őket. Legfőbb törekvésük legyen, hogy minden emberben ébren tartsák a katonai szolgálathoz annyira szükséges előszeretetet és hűséget, szóval a katonai szellemet és egy bizonyos »Point d'honneur«-t.

Ő Felségének — kegyes jó szívére hallgatva — az volt a szándéka, hogy a botbüntetést hadseregéből egyszer s mindenkorra kiirtja. Mivel azonban a csapatok állományában sok olyan rosszindulatu, neveletlen ember van, aki szelid figyelmeztetésre nem hajlik, elkerülhetetlenül szükséges, hogy az ilyen a fegyelmi vétség elkövetése után tüstént megfenytessék s ez esetben ellenség előtt, menektek alatt és általában minden szolgálati ténykedés közben botbüntetésben részesíttessék. Nehogy azonban a botozás alkalmazásával a feljebbvalók visszaéljenek, Ő Felsége a fenytési mód kiszabását a következőképen szabályozza.

A botbüntetést csak akkor szabad elrendelni és végrehajtani, ha rosszindulatu embereknél minden más figyelmeztetés eredménytelen maradt és ha az illetők megfenytése azonnal, sürgösen kívánatos. Ilyen esetek lehetnek, főleg engedéltenség, fegyelmeztelen magatartás, hanyagság és garázdálkodás. A botozást azonban sehasem szabad akár-

Német tanulmányi bizottság látogatása Cegléden: Megérkezés.

melyik alantós tisztnek vagy altisztnek végrehajtani, akkor ha magasabb előjárója jelen van, mert ez kizárólag a jelenlevő parancsnok joga. Ő Felsője különben már néhány év előtt kiadta azt a szigorú rendeletet, hogy tisztnek sohasem szabad sajátkezüleg bottal büntetni, mert ez nem egyeztethető össze a tiszti állással. Ezért a botbüntetéseket altisztek hajtják végre.

A századosnak vagy századparancsnoknak jogában áll bottal büntetni, de ez a büntetés 20, illetve 25 botütésnél több nem lehet. Ez a legmagasabb fokú századbüntetés.

Ha egy hadnagy kerül abba a helyzetbe, hogy botozást rendeljen el, akkor legfeljebb 6 vagy 7 ütést engedélyezhet.

Altisztek csak abban az esetben rendelhetnek el botbüntetést, ha kiküldönített szolgálati helyükön tiszt nincsen jelen. Ez esetben a tizedes 3, az őrmester legfeljebb 4 botütést rendelhet el. Egyébként altiszteknek szigorúan meg van tiltva a botozás elrendelése. Ha egy közember velük szemben engedetlenül viselkedik, akkor tartóztassák le őt és tegyenek jelentést a tisztnek. Ha egy tiszt a kivételesen engedélyezett botütések számát önhatámulag túllépné, 2 hónapi lefokozásra lesz ítélve. Ha egy főtiszt teszi ugyanezt 24 órás elzárással büntetetik.

A botozásnál sok függ attól, hogy azt milyen minőségű bottal és hogyan hajtják végre, mert nagy különbség az, ha az egész bottal vagy csak a bot hegyével verünk valakit. A tizedesek a botozásra, úgy mint eddig, a jövőben is csakis sima mogyorófacipővel használhatnak, a szakaszvezetők és őrmesterek pedig spanyolnádat. De ezeket a botokat sohasem szabad megvasalni, azokon görcs ne legyen és alsó végük legfeljebb olyan vastag lehet, mint a puska cső vége. Botozásnál sohasem szabad az embert a bot hegyével, hanem csak az egész bottal verni. Minden botütést mások okulására nyilvánosan kell végrehajtani a szá-

bad ég alatt. Kivételt csakis olyan testi fenyítések képeznek, amelyeket nagyobb büntények megtorlására, rendes haditörvényszéki vizsgálat után per modum torturae rendelnek el.

Ittas embereket botozni tilos. A büntetést csak akkor lehet ilyeneken végrehajtani, ha már teljesen kijózanodtak. Aki ez ellen vét, ha tiszt 48 órás elzárásra, ha altiszt 4 havi lefokozásra lesz ítélve.

Az a feljebbvaló, aki alárendelt katonáját rugásokkal, fejbeveréssel, pofozással bünteti vagy testét puskával vagy bottal bárhol is veri, szigorúan meg lesz büntetve. Ha egy tiszt vetemednék ilyen cselekedetre, tiszti rangjától megfosztják, ha altiszt akkor végleg lefokozzák és 200 ember közötti, hatszori vesszőfuttatásra lesz ítélve. Ha pedig a bántalmazott katona nyomorékká válik vagy elpusztul, akkor bántalmazóját a haditörvényszék még büntető eljárás alá is vonja.

A lehetőség szerint minden parancsnok igyekezzék a botbüntetést teljesen kiküszöbölni és az előforduló fegyelmi vétségeit más uton-módon megtorolni. Ezért Ő Felsője a botbüntetések csökkentése érdekében a következő fegyelmi fenyítések alkalmazását rendeli el azon reményben, hogy minden század-, zászlóalj- és ezredparancsnok bölcs mérséklettel fogja elbírálni a fegyelmi büntetés nemét, tekintetbe veszi a büntetendő katona egyéniségét és az elkövetett fegyelmi vétség okát is.

Ilyen fenyítési módok lehetnek:

1. Őrszolgálat, büntetésből 2 vagy 3 napon keresztül.
2. Puska, karabély vagy mellvért hordozása 1 vagy 2 órán keresztül, súlyosbítva esetleg azáltal is, hogy egy puska helyett kettőt kell az illetőnek hordozni.
3. Különböző nehéz munkálatok elvégzése a század részére folytatólagosan több napon keresztül, mint pl. favágás, fa- és vízfordás, söprés, takarítás, stb.

4. Botbüntetés. Lehet szigorított vagy egyszeri, de még a szigorított fogság se legyen az illető egészségének ártalmára. Vétségének fokához mérten velejárhat ezzel a büntetéssel a teljes koplalás kenyéren és vizen, vasra verés, rövid vagy hosszú, illetve keresztbefűzött lánc. A börtönbüntetés 14 napnál tovább nem tarthat. Vasra veretni csakis az ezredparancsnoknak van joga.

5. Vesszőfutás. 60—70—80 esetleg 100 ember között kétszer vagy négyszer egymásután. Csupán olyan esetekben, amelyek különösen súlyosak, engedheti meg az ezred- vagy zászlóaljparancsnok a hatszori vesszőfutást. Ennél magasabb vesszőfuttatási ítéletet csak rendes haditörvényszék hozhat.

Gyakorlatozás közben és diszcelgéseknél szigorúan tilos a botbüntetés. Ebből következik tehát az, hogy ujoncokat botosni sohasem szabad. Sőt ezeket az előbb felsorolt fegyelmi fenytésekkel sem szabad megbüntetni, kivéve ha nyilvánvalóan nem ügyetlenségből, hanem rosszakarattól, szánt-szándékkal követ el az illető valami fegyelmi vétséget. Ilyen embereket lehetőleg több órán keresztül tartó fegyverhordozással kell megbüntetni. Ha ellenben egy már teljesen kiképzett katona gyakorlatozás közben hanyag, engedetlen és társait is zavarja ezáltal, akkor joga van a gyakorlatot vezető tisztnek, annak befejezte után a többi legénységet hazaküldeni és ezt a hanyag katonát egy altiszt vagy örvezető felügyelete mellett még egy fél vagy egy óráig gyakorlatoztatni. Ha pedig ennek dacára sem javul meg, akkor következhetik a szigorú fenytés valamelyik más módja.

A szabályzatot a magyarországi főhadparancsnok útján megkapta minden ezredparancsnok azzal a szigorú utasítással, hogy annak minden egyes pontját valamennyi tisztjével együtt pontosan tanulmányozza át.

Az altisztek számára pedig készítsen abból írásbeli kivonatot, nehogy valaki, ha felelősségre vonják, azt állithassa, hogy a szabályzat pontjait nem ismeri.

Mária Terézia e szabályzatából a kaszárnyai külön munkák végzése, a büntetésből való gyakorlatozás (a közös hadseregben »Nachexerzieren«) egészen a világháború kitöréséig fennmaradt. A vesszőfuttatást — mint tudjuk — 1848-ban törölték el.

Az Erdélyi tárgyalás egy napja.

Erdélyi Béla ügyel arra, hogy nadrágja ki ne térdelődjön. Ahányszor felugrik és leül, egyszer sem mulasztja el, hogy élesen vasalt nadrágját kissé felrántsza. Olykor a zakójáról vesz le egy pihát vagy vélt porszemeket söpör le mellényéről. Egyesek szerint ez a titkolt nyugtalanság jele, mások úgy vélik, hogy aki feleségét megölte, az nem foglalkozik annyit külsejével. Azt hiszem, tévednek úgy ezek, mint amazok. Erdélyi Béla nem is tud arról, hogy kezei leülés előtt a nadrágszárakat felrántják. Ez a kínos pedantéria, még itt a vádlottak padján is, nem egyéb, mint egy olyan embernek tudat alatt végzett mozdulatai, akinek élete arra van alapozva, hogy nadrágján ne legyen gyűrődés. Abban a világban, melyben élt, az élesre vasalt nadrág több előnyt biztosított neki, mintha Assisi Szent Ferenc szivével vagy Schopenhauer eszével rendelkezett volna. Az emberek pedig, azt, ami bennük vagy rajtuk legértékesebb s aminek leginkább hasznát veszik, ösztönyszerűen, mechanikusan védik. Saljapin fálti hangját, mert annak elvesztésével talán újból zsákot kellene cipelgetnie Nowgorodban, a fél-lábu görcsösen szorítja magához mankóját, mert mankója

nélkül nem tudna mozogni, Erdélyi a nadrágja vasalására vigyáz.

*

Ez a jól vasalt nadrág az egyedüli közösség, ami Erdélyi Béla és a gentleman között fennáll. »Ne tedd másnak, amit magadnak nem kívánnál«, mondja az angol gentleman kátéjának alaptétele.

Erdélyi Béla átugorja ezt az alaptételt, de annál jobban bevésődik agyába, hogy a gentlemantól bátorságot és kifogástalan tiszta külsőt követelnek meg. Bátorságot mivel sem lehet jobban bebizonyítani, mint párbajokkal s ezért nem mehet el ember Erdélyi Béla mellett, akibe bele ne kötne. A párbajok nem túl komolyak. Könnyű kardra, első vérre mennek. De azért mégis párbajok. Eléri, hogy felesége így nyilatkozik: »Béla a férfiasság mintaképe.« A hálát megkapja érte. Ahol ellentét hiányzik, ott feleségét püföli el. Éveinek száma: 25, a párbajoké: 26. Ezeknél a számoknál csak a hamisított köz- és magánokiratok száma magasabb, ez a szám: 33.

*

Im: »gentleman«, »gavallér«. Külsőre egyeznek, belül oly szakadék tátong a két fogalom között, mint a millstatti Kanzel-hegy serpentinje mentén, ahová a gavallér egy augusztusvégi nap alkonyatján sétálni vitte 10.000 dollárra biztosított feleségét.

*

Erdélyiben ennek a gavallértípusnak speciális önérzete a tárgyalás folyamán sem alszik ki. Amikor az egyik osztrák tanu, a See-villában alkalmazott mosogatónő, vallomásában ezeket mondja: »...és Erdélyi ur akkor azt mondta nekem...« Erdélyi felpattan: »Nem igaz, én nem mondtam neki semmit, én cselédekkel nem szoktam szóbaállani.« A következő tanu, a millstatti trafik tulajdonosnője, előadja többek között, hogy felesége halála napján bejött hozzá Erdélyi cigarettát vásárolni, kezét fogtak és ő akkor részvétét fejezte ki. Mikor a trafikosnő befejezte vallomását, Schadl tanácselnök Erdélyihez fordul és megkérdi tőle: »No, Erdélyi, erre mi a megjegyzése?« Erdélyi fölényes, gögös hangon odaszól: »A tanu nem mond igazat. Mikor fogtam én vele kezét?«

*

Ez Erdélyi Béla. Huszonnyolc magán- és öt közokiratot hamisított anélkül, hogy keze megremegett, avagy ajkáról a cinikus, fölényes mosoly eltűnt volna. Ugyanez az ember felháborodva tiltakozik azonban, hogy a cseléddel beszédbe elegyedett, avagy egy trafikosnőnek kezét nyújtott volna.

Ezen azonban nem kell csodálkozni.

A környezet, melyben élt, szívesen szemet hunyt apró-cseprő botlások felett, mint aminők ezek a váltóügyek voltak vagy lettek volna. Az éjfél dzsesszbend imponáló fölénytel nyomja el cintányér és szakszofon hangján a jobb érzésnek szórványos, halk megrezdüléseit. Erdélyi Bélát emiatt egyetlen táncosnője sem kosarazta volna ki, ha a millstatti kurszalomban vagy a Dunapalota nagytermében a dzsessz bluesbe kezd. Ha azonban alsóbbrendű népségekkel szóbaereszkedik vagy parolázik, ez tönkre tette volna azt a tekintélyt, amit 26 párbaj, 26 különböző tánc tudása és a vasalt nadrág szereztek neki.

*

A tanuk hosszú időközökben következnek egymásra. Mindegyik kihallgatásánál lepereg újra és újra a sötét dráma filmje. Megelevenedik Erdélyi élete. A jeunesse d'orée vezető tagja, hajnaltól délig alszik. A déli órákban hetenként egyszer-kétszer megjelenik apja gyárában, hogy apjától és a gyári tisztviselőktől kisebb-nagyobb összegeket pumpoljon ki, azután a lokálok legujabb slágereit füttyörészve autóba veti

Német tanulmányi bizottság látogatása a magyar csendőrségnél: A ceglédi alosztály egy lovas szakasza, amely német vendégeinknek annyira megtetszett, hogy több filmfelvételt készítettek róla.

magát... Délutánként törzsvendég az egyik vivóteremben... Egy-két asszó... Tanácsadások járatlanoknak lovagias ügyekben... Este mulatók, bárók, lokálok, jazz, tánc, nő és... pezsgő... csak pezsgő... A hamisított váltók okozta hullámok összecsapni készülnek feje felett... Házasság... Forgács Anna... Felesége életét 10.000 dollárra biztosítja... Első veronálmérgezés... Forgács Anna felgyógyul és nevetve jelenti ki a szanatóriumban, hogy esze ágában sem volt öngyilkosságot elkövetni, hiszen ő szerelmes az életbe, csak azt a két-három »vackot« vette be, amit »Béluci« neki fejfájás ellen adott. Ujabb hajszák pénz után három segéddel, váltóagnoszkalás álszakállal... Millstatt... Erdélyit a váltók miatt újból erősen szoritják... Távirat: »szeptember elején mindent rendezni fogok«... Augusztus 20-án este sétá a millstatti vizeséshez vezető serpentinén... Forgács Anna lezuhan... Erdélyi, az acélizmu sportember, a párbajhős, a jeunesse d'orée gáncsnélküli lovagja nem nézi azt se, hová esett, hogy esett az asszony, nem kísérli meg, nem-e tudna a meredéken lekuszni... A rendes uton Millstattba igyekszik, hogy a mentők szerepét is betöltő tűzoltóságot értesítse... Lent a serpentin aljában szemben jön vele az asszony, akit ő már szétroncsolt tagokkal hitt a szakadék fenekén. Forgács Annának semmi komoly baja nem történt, egy fa ágai megakadályozták a zuhanást... »Béluci« kérésére azonban ágyba fekszik és az aggodó férj most mindent elkövet, hogy recepttel és recept nélkül nagyobb veronál-mennyiséget szerezzen, azért, hogy feleségét meggyógyítsa vagy azért... s e körül forog a tárgyalás... mert a váltók rendezésének ideje félelmetesen közeleg. »Béluci«, — mondja az asszony mosolyogva több látogató jelenlétében — »az volt az érzésem, mintha te megtaszítottál volna.« Négy nap múlva az asszony meghal. Az orvos lát valami gyanus sávot Forgács Anna nyakán, de Erdélyi és egyik barátja sietnek megnyugtani, hogy »az már Anna

életében is ott volt« s az orvos a halál okául szivbénulást jelöl meg... A csendőrök az előzményeket nem ismerve és az orvosi véleményre támaszkodva véleményezik az eltemetési engedélyt, az ügyész megadja azt... Forgács Annát eltemetik... Erdélyi Béla alig tudja palástolni jókedvét... Felesége holmiját és a magáét is összecsomagolja és gavaléros jókedvében odaajándékoz a szobalánynak egy gyűrött selyemsálat, aminek, úgy látszik, már nem jutott a böröndökben hely... Temetés utáni napon névtelen feljelentés érkezik a bíróságra... Forgács Anna erőszakos halállal mult ki... Greill vizsgálóbíró kirendelése... Forgács Anna holttestét exhumálják... A boncolásnál sokkal erősebben látszanak a nyakon a fojtogatási nyomok, mint a halál közvetlen bekövetkezése után... Erdélyi közben táviratot ad fel a biztosító társaságnak, kéri a 10.000 dollár kiutalását... Utrakel Budapest felé, Greill táviratára azonban a pályaudvaron két detektív letartóztatja...

*

A szobalánynak ajándékozott sál az elnöki asztalon fekszik, mint fontos bűnjel. Szakértők szerint ezzel és kézzel történt a fojtogatás, mely siettetni akarta a veronál lassu, kivárthatatlan munkáját. Én is közvetlen közletről látom ezt a sált. Ülőhelyem alig 5—6 lépésre van az elnök asztalától. Erdélyi ide-oda forgolódó tekintete következetesen kerüli ezt a rózsaszínfehér keverékü selyemsálat...

*

A tárgyalás kezdetén az ügyész bejelenti, hogy a Röser-nyomozás során kiderült, — Erdélyi érettségi bizonyítványa is hamis. — Bagatell. — Hamis volt a mezőgazdasági oklevele, a doktori diplomája, ez az egy érettségi bizonyítvány ebben a bűnperben nem számít.

*

A tárgyalást vezető elnök maga a megtestesült nyugodtság és türelem. Erdélyi Béla ezzel sokszor vissza is él. Pök-

hendi, sokszor arcátlanul szemtelen. Azt tudja, hogy beigazolás esetén az ellene emelt vádat nem enyhítheti, ha szerény és alázatos. Nem igyekszik tehát szerény és alázatos lenni. Előveszi azt a modort, hangot, ami neki természetes sajátja s ami őt pesti zsurlovaggá avatta. Hangsúlyozni szeretném azt a szót »pesti«, mert a szerénység sehol nem jelent oly súlyos hendikeppet, mint nálunk. Másutt a szerény embert »szerény«-nek, nálunk »mamlasz«-nak hívják. Mi sem természetesebb hát, minthogy Erdélyi Béla és az Erdélyi Béla típusok kézzel-lábbal kapálóznak az ellen, hogy őket valaha valaki »szerény«-nek lássa.

*

Robitschek bécsi orvos felesége kerül az elnöki emelvény elé. Megnyerő. Nemcsak azért, mert szép asszony, hanem azért is, mert azt a háborúelőtti, középosztályhoz tartozó uriasszonyt juttatja eszünkbe, akik mind ritkábban és ritkábban kerülnek szemünk elé.

»... én úgy gondolom, hogy ilyen veszélyes helyen a férj nem hagyhatja egyedül menni feleségét... ezt mint asszony gondolom...«, mondja kellemes csengésű hangján Robitschekné. »Azt is mint asszony gondolta...« csap le rá a védő, »hogy Erdélyi Béla letaszította feleségét a mélységbe?...«

Az asszony zavarba jön.

Nem találja meg azonnal a helyes választ.

Gondolkodása annyira tiszta, egyenes, egyszerű, hogy az ügyvédi keresztkérdések, az előtte teljesen szokatlan, furcsa, értelmetlen kérdések labirintusában elveszíti az utat. A kérdés valóban értelem, logika nélküli és nincs is a tárggyal összefüggésben. A védő sokkal eszesebb, minthogy ő ezt maga is ne tudná. Célját azonban eléri. Azt az érzést akarja a hallgatóban felkelteni, hogy az asszonynak tanuvallomása és azon nyilvánított véleménye között, hogy Erdélyi letaszította feleségét, ellentmondás van, amit előítélet szült. Az asszony pillanatnyi habozása efelett a teljesen lényegtelen és jelentéktelen kérdés felett teljesen elegendő arra, hogy ezt a *látzatot* felkeltsé. Ezt a pillanatnyi *látzatot* a védő arra használja ki, hogy bizonyítsa: »... a tanu nyilvánvaló előítélettel van tele s így nem szavahihető.«

*

Igy megy ez minden egyes tanunál. Valami nevetséges, felesleges kérdés a védő részéről, amire egy pesti jász azt felelné: »Köszönöm, jól érzem magam«, vagy: »az ügyvéd ur halandsát beszél...« Ezek a dörék egyszerű stájeri tanuk azonban könnyen lépve mennek, mint ahogy ártatlanság könnyen áldozatul esik a raffinériának, mint ahogyan Piroska felkereste nagymamáját, nem is sejtve, hogy a feltalt nagyanyó főkötőjét már a farkas nyomta fejébe s a nagyanyó pápaszeme mögül a farkas prédára éhes szeme villog...

Feleleteikben éppoly becsületesek, igazmondók, ha Schadl elnök kérdezi őket, mint amikor a kérdések a védői padból jönnek. Amíg azonban egyik helyről a kérdések világosan, egyszerűen jönnek, addig a másiktól homályosan, körmönfontan, azzal a határozott céllal, hogy a kérdezettet zavarba hozzák, ellentmondásokba keverjék. Hogy ez nem a legnehezebb, annak iskolapéldáját láthatja mindenki, aki velem együtt ezt a zsonglörködő szögimnasztikát figyeli. Mert ez nem szócsata, nem vita, hanem a szakembernek megsemmisítő fölénye a dilettánszal szemben...

*

... persze csak addig, amíg az orvosné, a trafikosnő és a mindenestlány kikérdezése tart. Amikor Greill vizsgálóbíró és a fiatal Hans Lagner boncolóorvos kerülnek sorra, akkor már tanuk és védő között igazi szócsaták fejlődnek. Am úgy a vizsgálóbíró, mint az orvos állják a pergőtűzet

és itt a becsület, egyenesség már hatalmas segítőre akad a *jártasságban*.

Szinte csodálatos, mennyi sok lelki hasonlatosság van ezek között a stájerok között. »Grund ehrlich«, »kernbrav«, ezek azok a kifejezések, melyek rájuk illenek. Ide hozták magukkal a Stájer Alpok romlatlan levegőjét ebbe a tárgyalóterembe, ahol az ő komoly, mesterkéletlen, sokszor naivnak látszó arcukat sok gunyorosan mosolygó szempár s ahol az ő szívből jövő keresetlen szavaikat olykor-olykor gunyos vihogás kíséri... Elnézést kell kérnem ennek a szónak használatáért, hogy: *vihogás*. Vannak azonban helyek, alkalmak, melyeknél a »nevelés« kifejezés ezt nem helyettesítheti.

*

Azt hihetné az ember, hogy ez a gunyoros, cinikus mosoly itt a tárgyalóteremben, csak Erdélyi Béla ajkán fedezhető fel. Tévedés! Ha alig észrevehetően is, de ott ül ez minden második ember ajka vagy szeme szegletében. Talán az illető már észre sem veszi.

Sehol a világon annyi rosszszénű, furcsa mosolygásu ember nincs, mint nálunk.

*

Még valamit, ami nem tartozik tulajdonképpen a tárggyhoz.

Lehetetlen ebben a tárgyalóteremben két órát ülni anélkül, hogy az embernek gondolatát faji kérdések ne foglalkoztatnák. Az ember, ha Nápolyban időzik, érzi, hogy olaszok között van, Berlinnek megvan a maga német, Moszkvának az orosz, Londonnak a maga angol jellegzetessége, — nálunk ez hiányzik. Az az élesen kiemelkedő faji, illetve nemzeti karakterisztikum, ami megvan a franciánál, svédnél, lengyelnél, — nálunk hiányzik. Ha a karakterisztikus vonásunk abban a bizonyos mosolyban, abban a velünk született vagy magunkra vett gunyoros mosolyban fog végérvényesen kikristályosodni, — akkor... akkor... kérdés, nem-e fognak sokan Délamerikába kikiváncóználni?... azért Délamerikába, hogy az északamerikai Clevelandban és Detroitban ne hallják és lássák ugyanazt, amit itthon egyformán látnak és hallanak korszón, kávéházban, szinpadon, orfeumban és — a tárgyalóteremben is.

*

Szünet alatt felkeresem a tanuk szobájában Greill vizsgálóbíró, igazságügyi főtanácsost. A magas, sovány, cvikkeres ur a legnagyobb készséggel áll rendelkezésemre, amikor azon óhajomnak adok kifejezést, hogy lenne szives nekem ebben az ügyben az osztrák csendőrök szerepléséről némi felvilágosítást adni. A tízperces beszélgetés körülbelül a következőképpen folyik le:

— Kérem, főtanácsos ur, minket csendőröket nagyon érdekel és — nem titkoljuk — bosszant is két dolog ebben a millstatti nyomozási ügyben. Őszinte szimpátiával viseltetünk osztrák kollégáink iránt, a régi monarchia idejéből ismerjük lelkiismeretességüket, megbízhatóságukat és erélyüket, nem tudjuk magunknak megmagyarázni, miként adhattott le a millstatti örs egy hosszú jelentést, mely arról számol be, hogy az Erdélyi házaspár a legnagyobb egyetértésben élt, erőszakos halálra gyanu nem forog fenn s hogy a temetési engedély megadható?

Dr. Greill folyton élénkülő arckifejezéssel hallgatja kérdésemet s így válaszol:

— Százados ur, ez volt az a kérdés, ami engem boncolás után, mondhatnám szünet nélkül foglalkoztatott s először nem is tudtam magamnak magyarázatot adni. Azóta azonban sok minden tisztázódott, a dolog a következőképpen áll: A millstatti örsön három csendőr teljesített szolgálatot, kik sokféle elfoglaltságuk következtében nem szerezhették meg a fürdővendégek körében azokat az alapos ismereteket, melyeket ugyebár önöknél, a magyar csendőr-

ségnél is megkövetelnek. Amikor Erdélyiné lezuhant, majd később meghalt, a csendörök a familiáris viszonyokat illetőleg éppen azokat kérdezték ki, akik Erdélyi Bélához közel állottak, így elsősorban Gáldyt vagy pedig egészen véletlenül olyanokat, kik nem voltak tanui azon gyakori civakodási és verekedési jeleneteknek, melyek Erdélyi és házastársa között lejátszódtak s akiknek vallomása teljesen közömbös volt, azaz semmiféle terhelőt nem tartalmazott.

— De hát a hulla, — főtanácsos ur? A csendörök nem nézték meg a hulla nyakát, — nem látták meg a foltokat, melyeket a mai napon hallottak szerint egészen jól ki lehetett venni?

Ezeknél a szavaknál Greill benyul belső zsebébe, egy börtárcát vesz elő s abból két fényképfelvételt kikeresve, elém tartja.

A két fényképfelvétel Forgács Anna hulláját ábrázolja exhumálás után.

A szemnek egyáltalában nem kell hosszasan keresni, hogy a nyakon huzódó sötét sávot felfedezze. Ha az ember a felvételeket két-három lépés távolságból nézi, akkor is élesen kirajzolódik ez a sáv. Közel hajolva vizsgálom a felvételeket, — ebben a pillanatban vezeti el mellettünk két fogházör Erdélyi Bélát. Két szempár, a vizsgálóbíróé és Erdélyié egy pillanatra összevillan. Erdélyiében a gyűlölet lángja lobban, — mintha ezt mondaná: »Ha te nem vagy, akkor én most...« — A Greillé: ».... meggyőződésből tettem... tőled pedig nem félnék, akkor sem, ha nem követne két fogházör...«

Ezek a Greill-szemek, melyek beszélgetés közben gyermekes szelidségben mosolyognak, amíg Erdélyi eltűnik, kemény, szigorú kifejezést öltenek. Nem titkolja, — ellen-szenves neki Erdélyi. — Nekem is. — Ha ő, mint bíró, én mint csendör még 20 évig szolgálnánk, akkor sem tudnók bizonyos gyanúsítottakkal szemben érzelmeinket teljesen neutralizálni.

*

...a nyakon huzódó sáv közelebről figyelve, egy villa-alaku nyomot mutat, melynek egyik ága mintha egy hüvelykujjtól, a másik egy más ujjtól eredne.

Kérdőleg nézek dr. Greillre.

— Most, hogy a felvételeket láttam, most már éppenséggel nem értem, miként járulhattak hozzá a nyomozást lefolytató csendörök az eltemetéshez, — mondom.

— Igen, — feleli Greill, ezek a nyomok, miket most százados ur ezeken a felvételeken látott, — kétségtelenül kellett, hogy mindenkinek szembetűnjenek, — azonban ezek a nyomok közvetlenül a halál után csak teljesen elmosódva, valószínűtlenül mutatkoztak és dr. Pichler, aki különben maga is valószínűleg el fog jönni a tárgyalásra, ha nem is minden skrupulus nélkül, de megadta a halotti bizonyítványt s az orvos véleménye után a csendörök, kik a puhatolás során terhelő adatokat nem kaptak Erdélyire, — nem tartották szükségesnek, hogy a hullát még az orvosi vizsgálat után alaposan szemügyre vegyék.

— Hát a 10.000 dolláros biztosítás? Nem volt ez gyanus a csendöröknek?

— Ha jól tudom, — ezt a biztosítást úgy Erdélyi, mint Gáldy elhallgatták a csendörök előtt s a kikérdezett tanuk pedig nem tudtak erről.

— Most, főtanácsos ur, lenne szives még arra véleményének kifejezést adni, lehetségesnek tartja, hogy az eljáró csendöröket megvesztegették volna?

— Nem, nem, — tiltakozik erélyesen dr. Greill. »Das ist ganz, aber ganz ausgeschlossen«. — Ez egészen, de egészen ki van zárva!

— Tud arról főtanácsos ur, hogy itt a tárgyaláson

többször szóbakerült, hogy a csendörök a jegyzőkönyv felvétele után 10 schillinget kaptak Erdélyi Bélától?

— Hogy ez itt szóbakerült, arról tudok, hogy valóban elfogadták volna ezt a felkinált tíz schillinget, — azt nem hiszem, — mondja dr. Greill, — nem tartom valószínűnek, egyébként hálás vagyok, hogy ezt százados ur most újból szóba hozta, mert ez ügyben hazaérkezésem után külön vizsgálat elrendelését fogom kérni.

Ezzel meg is tudtam mindent, ami speciálisan csendőri szempontból érdekelt. Társalgásunk ezután továbbra is persze az Erdélyi ügynél marad, de most már azokról a dolgokról beszélgetünk, melyeket a napilapok is részletesen hoztak. Most odalép hozzánk dr. Hans Lagner, egy fiatal osztrák orvos, az Erdélyi-ügynek Greill után talán legfontosabb tanuja. Bemutatkozik és igen érdekes részleteket mond el a boncolásról, — ő boncolta ugyanis Forgács Anna holttestét.

— A hüvelykujj benyomódását, amit most a százados ur a fényképen látott, még sokkal világosabban, kifejezettebben lehetett kivenni a hulla nyakán.

Kérdéseket intézek hozzá, melyekre azonban már nem tud feleletet adni, mert a teremszolga nevét kiáltja s néhány másodperc múlva már a tárgyalóteremben hallom annak folytatását, amit előttem odakünn megkezdett.

*

Ez a fiatal orvos épp olyan szimpatikus, mint a vizsgálóbíró, Greill. Komoly, nyíltszívű és intelligens. Bent a tárgyalóteremben balfelől a védő, jobbfelől az ellenőrző orvos-szakértő lövöldöznek felé élesre hegyezett, nehezen parirozható nyilakat. Dr. Hans Lagner azonban derekasan állja ezt.

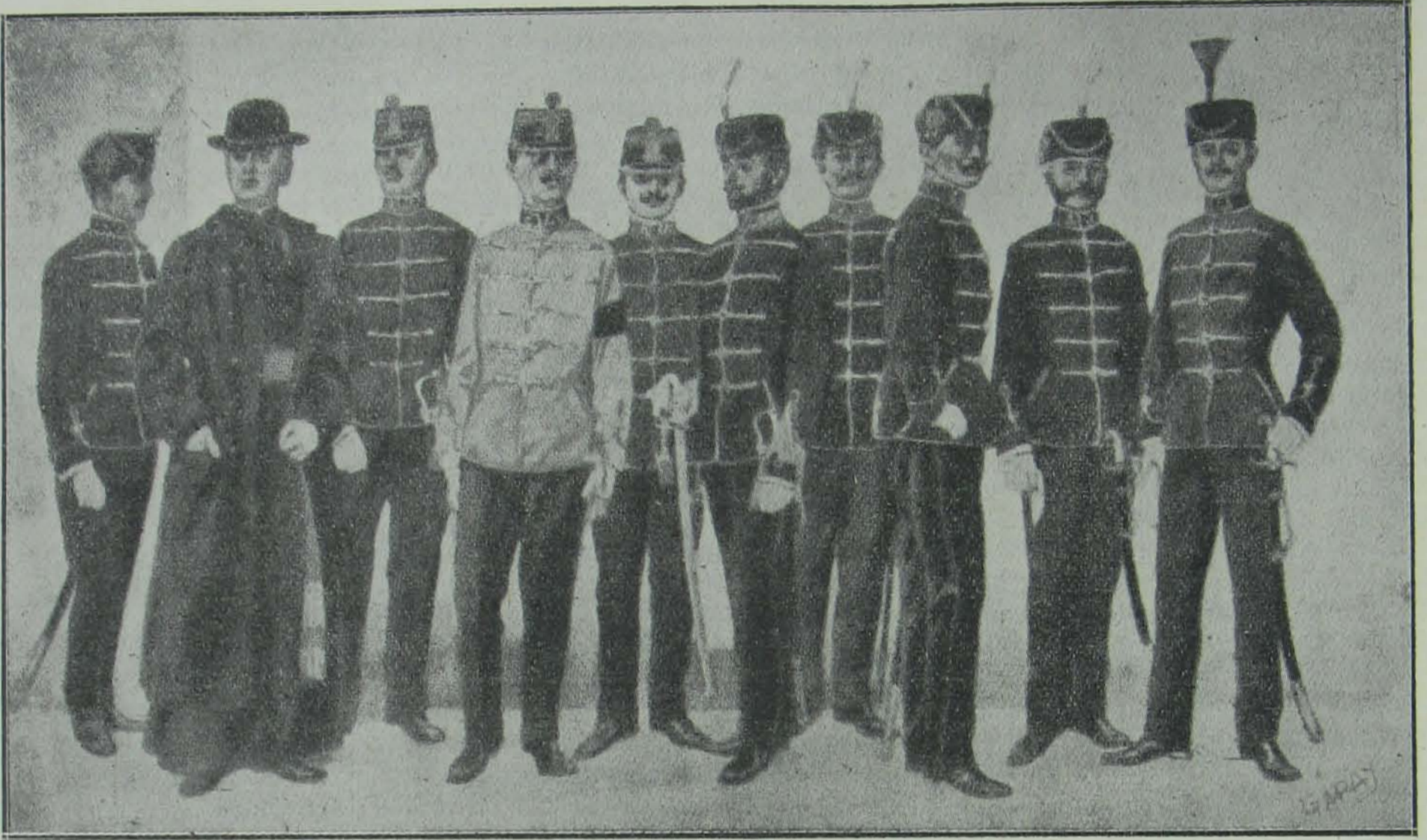
A szándék: a tanut ellentmondásokba keverni! — ezuttal csödöt mond. Dr. Hans Lagner nem keveredett ellentmondásokba és újból és újból kitart azon alaposan megindokolt véleménye mellett, hogy Forgács Anna nem természetes okból, nem a lezuhanás következtében halt meg, hanem azért, mert megfojtották.

Szladek B. ny. százados.

A közgazdálkodások sertéstartása.

Irta: Dr. HALASI KÁROLY m. kir. csendör törzsállatorvos.

A közgazdálkodások egyrészt az ellátás feljavítására, másrészt a konyhahulladék értékesítésére rendszerint sertéshizlalást is üznek, egyes örsökön azonban a gyakori elhullás okozta károsodások miatt a sertéstartással teljesen felhagytak. Tagadhatatlan, hogy egy hizó sertés elhullása érzékeny kárt okoz a közgazdálkodásnak, elhullások pedig a legjobb gondozás mellett is előfordulhatnak, mindazonáltal szakszerű takarmányozás és a szükséges óvintézkedések betartásával ezen veszteségek lényegesen csökkenthetők lesznek. A közgazdálkodások rendszerint nem foglalkoznak sertéstenyésztéssel, hanem kifejlett, sovány sertéseket szereznek be és állítanak hizlalásba. A beszerzésnél a legnagyobb körültekintésre van szükség; vásárokon, hetipiacokon nem tanácsos sertéseket vásárolni, de erre nincs is szüksége a közgazdálkodásnak. A helyi ismeretekkel rendelkező közgazdálkodásvezetőnek könnyen áll módjában sertéseit teljesen megbízható helyről beszerezni. A vásárra, hetipiacokra felhajtott anyag közt lehet beteg is, vagy származhatik az fertőzött helyről, sőt a vérszentes helyről származó és lábón felhajtott sertés utközben is fertőzhetik az utszéli árkokban való legelés közben. Fontos a fajta megválasztása is; a két általánosan elterjedt sertésfajta közül a mangalica igénytelenebb, a takarmányt jól értékesíti, legelőre is ki-

Honvéd lelkész, hadbirói-, orvosi-, kezelőtisztikar és honvédtisztviselők 1896-ban.

hajtható, a ragadós betegségekkel szemben ellenállóbb és inkább zsirra hizik; az angol yorkshirei (olv. jorksiri) gyorsabban fejlődő, azonban kényesebb, jobb takarmányozást igényel, a ragadós betegségekkel szemben kevésbé ellenálló és inkább husra hizik. A hizóanyag kiválasztásánál elsősorban arra kell a súlyt fektetni, hogy a sertés egészséges, erőteljes, jó táplált, jóétvágyu legyen. Azért is előnyösebb a hizónak való anyagot olyan helyről beszerezni, ahol a legeltetés mellett szemén is tartják a sertéseket, mert az ilyen sertés ellenállóbb, jobban fejlett és a takarmányt is jobban értékesíti.

A sertések beállítása előtt az ólakat, etető- és itatóvályukat alaposan ki kell tisztítani és fertőtleníteni. A fertőtlenítés költségmentesen és házilag is eszközölhető olyképen, hogy forró hamuluggal az összes faalkatrészeket lemossuk, a maradékluggal pedig az ól talaját végigöntjük. A fertőtlenítés azért szükséges, mert a talajban olyan fertőző anyagok (bacillusok, fertőző csirák) lehetnek, amelyek esetenként szintén idézhetnek elő fertőző megbetegedéseket. A jóerőben lévő, egészséges sertések ugyanis ellenállanak az ilyen csirás fertőzésnek, de ha a sertések ellenállóképessége valamely okból (liányos takarmányozás, bélhurut, vagy más betegség) kifolyólag csökken, a talajban élősködő bacillusok is kifejthetik megbetegítő hatásukat. Azért is ajánlatos, a fertőtlenítést kéthetenként megismételni.

Nagy szerepe van a ragadós betegségek fellépésében a behurcolásban. A fertőző betegségeket fertőzött vagy átveszelt állományból származó, teljesen egészséges sertések is behurcolhatják, nemkülönben beteg sertések körül foglalkozó emberek, sertéskupecok, pecérek, valamint a fertőzött helyekről származó takarmányok is. Általában idegen embert ne engedjünk a sertésólak közelébe; a behurcolás szempontjából elég, hogy ha egy fertőzött állomány körül foglalkozó egyén rátámaszkodik a sertésóltra, vagy ha sertésüket megsimogatja. Hasonló óvatosságra van szükség,

ha a közgazdálkodás meglevő sertésállományát szaporítani akarja; az ujonnan beszerzett sertés, bármilyen megbízható helyről is származik, 8—10 napig elkülönítve kell tartani s csak, ha ezen idő alatt semmiféle, gyanus tünet nem észlelhető rajta, ereszthető a többiek közé.

A ragadós sertésbetegségek elleni védekezésnek leghatásosabb és jól bevált módja a védőoltások. Sertésorbánc ellen már malackorában szokták a sertéseket oltani s az ilyen oltás körülbelül egy évig védi meg a sertést az orbános fertőzés ellen. Ha kifejlett sertést vásárol a közgazdálkodás, az rendszerint meg van már egy éves, így ha malackorában be is oltották, annak védőhatása már elmúlt; így minden esetben tanácsos a kifejlett sertéseket közvetlenül a vásárlás után orbánc ellen beoltatni, — kivéve azt az esetet, ha a sertések röviddel a vétel előtt bebizonyíthatóan oltva lettek. Az oltási költségek arányilag nem magasak, viszont védőhatásuk beigazoltan megbízható. A sertések egy másik veszedelmes járványa a sertéspestis; ezen betegség ellen szintén alkalmaznak már védőoltásokat, de rendszerint csak uradalmi vagy sertésfalkákban; kisebb, 5—6 darabból álló állomány oltása nem tanácsos, mert maga az oltás is okozhat elhullást, ami egy közgazdálkodás kis állományához viszonyítva nagy százalékot tehet ki. A sertéspestis ellen inkább gyógyító oltásokat ajánlatos alkalmazni, vagyis a betegség fellépése esetén; gyógyító vérsavó rendszerint minden gyakorló állatorvosnál van készletben, így az oltások még kellő időben alkalmazhatók.

Nagy súly helyezendő továbbá a sertések rendszeres és megfelelő takarmányozására is; a sertés nagyon falánk állat, könnyen megzabál s az ezt követő egy-két napi ét-

A szerencsétlenség az a sulyteher, mely minket az élet nagy tengerén egyensúlyban tart akkor, mikor a szerencse javaiból már nincs mit magunkkal vinnünk.
Börne.

Honvéd diszben 1890-ben.

vágytalanság természetesen hátrányosan befolyásolja a súlygyarapodást. A sertések etetésével rendszerint az örsfőzőné van megbizva, de miután az gyakran változik, célszerű, hogy az etetés a gazdálkodásvezető vagy helyettese állandó felügyelete alatt történjék. A szemén vagy darán hizó sertésnél gyakori a székrekedés, ennek megelőzésére ajánlatos a hizóknak hetenként egyszer negyedkiló keserüsöt adagolni. Az ólak tisztántartására, a trágya rendszeres eltakarítására, bőséges almózásra — főképen hideg, téli időben szintén gondot kell fordítani; a túl hideg ólakban tartott sertés nagyobb hőveszteséget szenved, ami a hizás rovására megy; ez az ólak szárazon tartásával és bőséges almózással ellensúlyozható.

Végül, ha valamely sertésen súlyosabb betegség tünetei észlelhetők, nem szabad késlelkedni; állatorvoshoz fordulni. A sertés megbetegedésének első tünetei rendszerint a csökkent étvágy vagy teljes étvágytalanság, láz, lihegés, fokozott szomjérzet, bélsárpangás vagy hasmenés. — Hizóknál egy-két napi étvágycsökkenés vagy teljes étvágytalanság, székrekedés is elő szokott fordulni, ha a sertés megzabált vagy romlott (dohos kukorica, penészes dara stb.) takarmányt evett. Ilyen esetben a takarmányt teljesen elvonjuk s a betegnek hashajtót (300 gram keserüsöt vagy 4 (négy) gram kalomelt) adunk be. Ha másfél-két nap múlva nem áll be javulás, akkor valószínű, hogy valamely fertőző betegség lépett fel és pedig vagy *orbánc*, vagy *sertéspestis*. Mindkét betegség magas lázzal, étvágytalansággal kezdődik; ha orbánc ellen oltva lettek a sertések, akkor valószínű, hogy sertéspestissel van dolgunk. A *sertésorbánc* rendszerint étvágytalansággal, bágyadtsággal, lázzal kezdődik, majd a

hason, a combok belső felületén, néha más helyeken is kerekded vagy négyszögletes, élesen határolt, kiemelkedő, meleg tapintatu sötétpiros vagy ibolyaszínű duzzanatok (kiütések) keletkeznek, amelyeknek felületén barnás pörkök keletkeznek. A kiütések néha 3—4 nap múlva eltűnnek, a beteg étvágya javul, majd teljes gyógyulás áll be. Néha azonban a betegség súlyosabb alakja lép fel: magas láz, a betegek erősen lihegnek, teljesen étvágytalanok, nagyfokban bágyadtak, kezdetben székrekedés, majd hasmenés jelentkezik, az ürülék pépes, majd hig, szürkés vagy vörhenyes színű. Ezzel egyidőben a hason, a combok belső felületén, a fülek mögött, a nyakon piros foltok jelentkezik, amelyek nagyobbodva összeolvadnak, úgy hogy ezen területek bőre egyszerű piros szineződést mutat. Emellett a betegek nehezen lélegzenek, erősen zihálnak, járásuk táromlygó, az állapot folyton rosszabbodik s két-három nap múlva rendszerint elhullás következik be.

A sertéspestis ugyancsak lázzal, étvágycsökkenéssel vagy teljes étvágytalansággal kezdődik, azzal egyidőben kötőhártyahurut is jelentkezik s a szemekből nyálkás, gennyes váladék ürül, azonkívül gyakori a hányás is, valamint a székrekedés, amelyet erős hasmenés követ, amikor a betegek hig, szürkés, zöldes, bűzös, gyakran véres bélsárt ürítenek. Néha a toroktáj megduzzad, a betegek nehezen lélegzenek, köhögnek, a nyelés meg van nehezítve, a bőrben vérzések keletkeznek, néha pedig nagyobb bőrrészek is leválnak. Súlyos esetben a betegek rendszerint néhány nap múlva elhullnak. Ugy az orbánc, mint a pestis eseteiben a kellő időben alkalmazott oltások — egyes súlyos esetektől eltekintve — a betegek gyógyulását eredményezhetik. Miután

Honvéd zászlótartó 1896-ban,

ugy az orbánc, mint a pestis ragadós betegség, első teendők legyen a leirt tünetek között megbetegedett sertést azonnal elkülöníteni és az ólakat alaposan fertőtleníteni.

Amint látjuk, a sertéstartás vagy hizlalás mindenestre kockázattal jár, de ha a felemlített óvintézkedéseket lelkiismeretesen betartjuk, akkor az elhullás okozta veszteségeket és az abból eredő károsodást lényegesen csökkenthetjük, vagy teljesen is kiküszöbölhetjük.

Marseillei büntanyák.

Irtá: **ERNST ENGELBRECHT** bűnügyi rendőrbiztos
(Berlin).

Marseille már régóta különös vonzóerőt gyakorolt rám és spanyolországi utam alkalmával elhatároztam, hogy Franciaországnak ezt a legnagyobb kikötővárosát felkeresem. A francia konzulátuson némi nehézségeket kellett még elhárítani, mert Franciaország még ma is megtagadja azoknak a beutazási engedélyt, akik az u. n. »kiszolgáltatási listán« szerepelnek. De végre is mi közöm nekem a »Kriegs-verbrecher Hauptmann Engelbrecht«-hez? Ezt a francia konzulátuson is belátták és végre is megkaptam azt a vizumot, amely engem Franciaországon és a francia gyarmatokon keresztül egyszeri átutazásra jogosított. A lugano—genuai uton azt ajánlotta egy. elzászi utitárs, hogy Marseilleben okvetlenül kóstoljam meg a híres marseillei »Bouillabaisse«-t, az a legfontosabb és legcsábítóbb, amit a város nyújtani tud. És hogy mindjárt igazat adjak neki, már itt megjegy-

zem, hogy ez az osztrigából és tengeri halakból készített leves valóban nagyon izlett.

Engem azonban kevésbé csábítottak ezek az ingyencélvezetek, sokkal inkább vágyakoztam valami kriminalista izü kalandra a marseillei kikötőnegyedben. Barangolásom célja éppen ezért azok a keskeny utak és szűk utcácskák voltak, melyek a kikötőből részint északi, részint déli irányba vezetnek. Sokat hallottam már azelőtt is erről az öreg, piszkos, ezzel szemben azonban nagyon érdekes kikötőkörnyékről beszélni, amelyben az idegenre mindenféle veszéyek leskelődnek. De mit jelentettek számomra ezek a figyelmeztetések! Nápolyban megismerkedtem a Camorrával és a Boszporusz egy kikötőcsapszékében egy hajszálon mult, hogy életemet ott nem hagytam. Félelem nélkül mentem hát egyenesen kalandvadászatra, abban a reményben, hogy ily kaland esetén gazdagítom pszichológiai ismereteimet.

Ellentétben a többi francia városokkal, Marseille bűnügyi statisztikája az elképzelhető legtarkább és legterjedelmesebb. Amit ezekben, a bűnözőknek legkiválóbb rejtekhelyet nyújtó szűk utcákban lát az ember, az szinte leirhatatlan. A Földközi-tenger valamennyi kikötővárosának meg van a maga kikötőnegyede, meg vannak a szűk piszkos utcái, melyekbe a napsugár még csak be sem tévedhet, átbarangoltam Nápoly, Palermo, Triest, Genua, Athén, Konstantinápoly és Barcelona sikátorait, de sehol oly rettenetes piszkot, büzt nem találtam, mint ezeken a marseillei kikötőszállásokon. A kikötő mentén húzó ut, a »Quai du Port« távolról sem engedi sejteni, hogy mögötte mily zezugos piszkos utcák fekszenek. Északi irányban emelkedik a kikötő környéke és felülről néha egész szennyfolyam kigyózik le az alacsonyabban fekvő részekre. Az utcakeresztezéseknél a szennyhulladékot naponta nagy lapátokkal rakják fel szemetes kocsikra, de a piszok és szemétáradattal szemben ez az utcatisztogatási művelet vajmi kevésnek bizonyul.

Fehér és színes matrózok, négerék és ázsiaiak enyelegnek lompos asszonynépséggel, veszedelmes külsejű fiatal legények kutatnak zsákmány után egy-egy részeg matrózra lesve, kitől kártya- vagy kockajáték útján vagy valamilyen más raffinált módon a pénzt kicsalják. Csak rendőr után hiába tekint itt az ember. Kócoshaju, hiányos öltözetű megálló rohannak meg hizelgő szavak kíséretében és mikor az eredménytelenséget látják, hangosan káromkodva vonulnak vissza. Folytatom tovább utamat. Egy kis kávéház, a Rue du Laoydon ajtajánál egy fiatal, alig tizennyolc éves legény áll. Egy pillanatra megállok és gondolkodnom kell, hogy csakugyan egy fiatalember-e, vagy pedig férfiöltözékben egy nő áll előttem. Abban a pillanatban hozzám szalad, szinte parancsoló hangon kér egy cigarettát, megfogja káromat és huz magával befelé a házba. Ártatlannak vélem az egész dolgot, tréfálkozva szabadkozom, amikor egyszerre észreveszem, hogy a szituáció komoly. Pillanatok alatt másik három kamasz is odasiet, körülfognak és erőszakkal be akarnak cipelni a ház folyosójára. Amikor energikusabban védekeztem, elkezd a négy fickó ütlegelni, közben az egyik megkísérli, hogy kabátomat kinyissa és pénztárcámat a zsebemből kiemelje. Ekkor előnt a düh és egy jól irányzott ökölcsapással leteritem az egyik támadót, a másik egy rugást kap a sincsontjába, akkor kiszakítom magam és szaladok, ahogy lábaim bírják a Quai du Port felé, ahol egy félórával előbb egy rendőrörszemet láttam. Mögöttem az üldözők csordája. Mindenféle és mindenfajta söpredék, melyek szemében biztos zsákmánynak látszottam. Szerencsésen elérem a forgalmas utvonalat, melyre az utánam futó asszonyok és suhancok már nem merészkedtek ki. Káromkodva, füttyülve, köveket és mindenféle piszkot utánam dobálva, visszavonulnak tanyáikra.

Honvédhuszár nyári menetöltözetben 1896-ban.

Később hallom, hogy éppen a Rue du Laoydon a kikötőnegyed legveszélyesebb utcája. A legaljasabb, legelvetemedettebb söpredék tanyázik itt, lyukszerű pincelakásokban laknak és éppugy félnek a nappali világosságtól, mint a patkányok. Homoszekszuális ifjak, kéjnök mellett sokszorosan büntetett gonosztevők visznek véghez itt vakmerő rablótámadásokat. Az áldozatot rendszeren egy házba cipelik, ott teljesen kirabolják és csak akkor engedik szabadon, ha ünnepélyesen megesküdött, hogy nem fog feljelentést tenni a rendőrségen. Ennek a bünöző gyűlevész népségnek tevékenységével szemben úgy látszik tehetetlenül áll a rendőrség. A több óráig tartó barangolásom alatt a sötét kikötőutcákban egyetlen egy rendőrtisztviselőt nem kaptam szemem elé. Amikor később egy, a marseillei viszonyokat jól ismerő spanyolnak élményemet elbeszéltem, azt mondta ez, hogy boldog lehetek, amiért ily könnyen, szerencsésen usztam meg az esetet, hisz Marseille kikötő környéke sokkalta veszélyesebb, mint minden más kikötővárosé és a bünkrónika itt több nagyszabású bűncselekményt mutat fel, mint maga a négyszer nagyobb francia főváros, Páris.

A marseillei lakosságot úgy ismerik egész Franciaországban, mint tulontul szenvedélyest és kiszámíthatatlant. Mindenféle nemzetiség és emberfaj keveréke az igazi marseillei. Marseille története is nagyon változatos volt. A város felett uralkodtak görögök, rómaiak, germánok, szaracénok és olaszok. A nagy francia forradalomban a marseilleiek megkülönböztetett szerepet játszottak. A francia forradalom kitörésénél a marseillei csöcselék egyesült a szabadon bocsátott vagy megszökött gonosztevőkkel, Párisba menetelt és borzalmas befolyást gyakorolt a forradalom további kifejlődésére. A marseilleiek dala, a »Marseillaise«-t, nemzeti himnusszá avatták és az is maradt mindmáig.

Portyázás.

Az amerikai Egyesült Államokban nemrég elnökválasztás volt. Különös érdekességet az kölcsönzött a választásnak, hogy az egyik jelölt, Smith, az itóka élvezésére nézve elnéző álláspontra helyezkedett, míg ellenjelöltje Hoover az itóka élvezését az emberi méltóság lealacsonyításának tartja s legszigorubbán joglali állást a prohibíciós törvény fenntartása mellett. A »redvespártiak« biztos bukást jóstak Hoovernak. De nem lett igazuk. Hoovert óriási szavazattöbbséggel az Egyesült Államok elnökévé választották. Amerika tehát továbbra is »száraz« marad. Nem ismerjük a választás részleteit, nem tudjuk, Hoovernek mily erős agitációt kellett kifejtenie, mekkora ellenállást az ellenpárt részéről leküzdenie, — annyi bizonyos, hogy sokkal könnyebb lehetett neki az amerikai elnöki székre bejutni, mint nálunk ugyanezzel a programmal — a képviselőházba.

*

Még egyszer Nurmi, de most az ő javára. Az a hír, hogy a finn csodafutó 10.000 dollár ellenében hátat fordított az amatőrségnek, sok helyen leplezetlen örömet, illetve kárörvendezést váltott ki. Igazolva látták istenüknek, a Pénznek mindenhatóságát, még akkor

A mai gazdasági hivatalfőnök ösének neve kvártélymester volt és az ezrednek ő volt a legidősebb hadnagya, sőt századosi rangban is lehetett. A számvitelt, az irodát és a pénztárt a kvártélymester vezette. Annyira fontos személyiségnek tekintették, hogy büntetés terhe alatt tilos volt neki valamely ütközetben résztvennie, nehogy véletlen elestével valami kár vagy fennakadás keletkezzék. Mindez természetesen jó régen, vagyis a XVII. és részben a XVIII. században volt így.

is, ha Nurmiról, tehát egy olyan emberről van szó, akinek hazájában szobrot emeltek s akit nemcsak a futásművészet, hanem a hazaszeretet és önzetlenség megismerőjének is neveztek. Akikben csipetnyi idealizmus él, azok bosszankodtak ezen a híren. Nurmi professzionista lett! Nem akartuk hinni egyelőre és most örömmel vesszük Nurminak egy saját szájából elhangzott nyilatkozatát. Nurmi saját bejelentése szerint decemberben csakugyan átmegy Amerikába, versenyezni is jog, de amatőr marad. Meg akarja dönteni az összes jelenlegi jedettpálya világrekordokat, 1500 métertől az egyórás futásig, amelyek nagyrészt már eddig is ő tartotta. Saját bejelentése szerint meg akarja ismételni a két év előtti diadalmas turát, amely elévülhetetlen dicsőséget szerzett neki, hazájának pedig jelentős összeget jutatót, mert nemcsak a kapott jókora startpénzekkel számolt be hűségesen a finn atlétaszövetségnek, hanem az ő közbenjárására kapta meg a finn kormány az amerikai dollárkölcönt is. 1932-ben Los-Angelesben lesz az olimpiász, ami a jinneknek szinte leküzdhetetlen anyagi nehézséget jelent. Ezt az akadályt jogja Nurmi jelenlegi amerikai útja elhárítani, mert újra hatalmas összegű dollárokat fog »összejutni« a finn olimpiai alap javára. Tehát kissé korán örültek Nurmi profivá válásának, ahol úgy sietnek, annyira sietnek minden felett örülni, ami idealizmus, illúzió vagy kegyeletrombolást jelent.

*

Disztingváljunk! Nem azért örülnek, hogy megsemmisül valami régi, ami elavult és haszontalan volt. Azért örülnek, mert eldül egy akadály, mely laza erkölcsi feljogásuknak útjában állott. Már pedig az a feljogás, hogy az olimpiai babért nem lehet, nem szabad csengő aranyra beváltani, határozottan ilyen akadályt jelent. Ha ezt az akadályt Nurmi tolná félre, csakugyan — ezt el kellene ismernünk — minden okuk megvolna a háromszoros profi hip-hip-hurrára.

Figyelő.

CSENDŐR LEKSZIKON.

174. Kérdés. Egy jalusai borbély saját telkén a maga részére villaszerű lakházat épít. Minthogy az egész építkezést maga végezte családtagjaival együtt s igazolt szakképzettsége nincsen, nem ütközik-e ez az eljárás valamely törvényes tilalomba?

Válasz. Az építőipar engedélyhez és képesítéshez van kötve. Négyféle ilyen ipar van: az építőmester, a köműves, az ács, a kőfaragómester ipara. Az építőmester az építkezés körében előforduló minden munkát, tehát a köműves-, ács-, kőfaragó és más (lakatos, üveges, mázó stb.) munkát elvégezhet. A köművesmester építőmester vezetésével az építkezés körében felmerülő minden föld-, köműves- és egyéb munkát végezhet, azonkívül önállóan is (építőmester nélkül) joga van egyszerű lakházak és gazdasági épületek emelésére és ily építés keretében előforduló minden ipari munka vezetésére és foganatosítására. Egyszerű szerkezetű az olyan épület, amelynél a legszélesebb épületszárny szélessége 15 m.-nél és a legszélesebb traktus belső távolsága 6 m.-nél nem nagyobb. Az ács, a kőfaragómester az építkezés körében előforduló munkát végezheti és teljesen faszervezetű építkezéseket is végezhet saját felelősségére. Végre a kőfaragómester ipara a kőfaragómunkák végzésére vonatkozik. Ezeknek az iparoknak mindegyike külön iparág. Ezeket csak külön iparendély alapján lehet gyakorolni.

Kérdés már most, hogy az építkező borbély nem követett-e el iparügyi kihágást akkor, amidőn ezeknek az iparoknak körébe vágó munkál végzett? Minthogy azonban az ipari foglalkozások első követelménye az állandóság, nem pedig az alkalomszerűség, második követelménye pedig a keresetszerűség, ami az iparnak létfenntartó célból való végzését jelenti, nyilvánvaló, hogy a borbély által alkalomszerűleg és nem keresetszerűen végzett munka, az ipari foglalkozás közigazgatási jogi fogalmát nem meríti ki s így jogosulatlan iparüzéssel elkövetett iparügyi kihágással az építkezés miatt nem gyanusítható.

Tudvalevő azonban, hogy a lakosság testi épségének védelme, életbiztonsága, a lakott helyeknek forgalmi szempontból való rendezettség, a jóizlés követelménye és ezekhez hasonló tekintetek szükségessé tették az építkező egyének hatósági ellenőrzését, sőt bizonyos építkezéseknek előzetes hatósági engedelemhez való kötését. Minthogy ennek a kérdésnek törvényhozás útján való szabályozása eddig elmaradt, a törvényhatósági szabályrendeletekbe foglalt tétel jogszabályok az irányadók. Ezek a jogszabályok foglalkoznak rendszerint azzal a kérdéssel is, hogy képesítést nélkülöző egyénre lehet-e egyáltalában bizni építkezést, főleg pedig azzal, mily esetben kell az építkezésre a hatóság engedelmét kérni s az építkezés végrehajtásában mily különös rendelkezéseknek kell eleget tenni.

Aki az építkezés dolgában ezeket a szabályokat megszegi, a Kih. Btk. 117. §-ának 1. bekezdésébe ütköző kihágást követi el.

175. **Kérdés.** *A tettes betörés útján 1 zsák búzát lop el a sértettől. A sértett nyomára jövén a tettesnek, vele kiegészít és tőle a lopott búzát visszaveszi. A csendőrös tudomására jutván az eset, megindítja a nyomozást. A tettesek beismerő vallomást tesznek s a járőr lefoglalja náluk a felhasznált fesztővasat is. Le kell-e foglalni a lopott búzát is, amely a sértett birtokában ugyanabban a helyzetben van meg, mint a lopás elkövetésekor?*

Válasz. A Bp. 169. §-a szerint le kell foglalni azokat a tárgyakat, amelyek a bünvádi eljárásban bizonyításra felhasználhatók. Semmi kétség nem fér tehát ahhoz, hogy a lopott búzát a sértett birtokából jogosan lehet lefoglalni és birói őrizet alá adni. Nincs ugyanis kizárva az, hogy a lopott buza mennyisége, minősége vagy bármily más körülmény kérdésében a lopás tárgyát tevő buza megsemmisítésére szükség lehet.

Nem valószínű azonban, hogy a kérdésben leírt esetben különös jelentősége lenne a lopott buza lefoglalásának. Ha a járőr a lopás minden körülményét kiderítette, pontosan megállapította a buza mennyiségét és állapotát, annak minőségét és értékét, a lefoglalást bátran mellőzni lehet, mert hiszen az ilyen lefoglalt tárgy őrzete és küldözgetése nemcsak gondot, hanem költséget is igényel s amellett még sincs kizárva, hogy a buza, mint romlásnak kitett tárgy, a hatóság őrzetében megsemmisül anélkül, hogy a lefoglalás célja megvalósulásra került volna.

176. **Kérdés.** *A sértett idomított ebe kosárral a szájában az utcán hazafelé tart. A kosárban 40 P értékű hecsomagolt szalámi van. Ezt az eb a község szövetkezeti boltjából viszi haza gazdája számára. A tettes meglátja, doronggal ráüt az ebre, mire az a kosarat kiejti szájából. A tettes felkapja a kosarat s a benne levő szalámmal együtt eltulajdonítja. Mily büncselekményt követett el a tettes?*

Válasz. Hogy a tettest jogtalan eltulajdonítás célzattal vezette, nem kétséges, mert olyan dolgot vett el, amelyhez nem volt semmi joga. Az is kétségtelen, hogy az elvett kosár és szalámi ránézve idegen ingóság volt. Kérdés csak az lehet legfeljebb, hogy másnak birtokából vette-e el a tettes a ránézve idegen ingóságot. Ez a kérdés is könnyen

eldönthető, ha a kérdést így tesszük fel: Kinek a birtokában van az utcán haladó kutya? Ha a kutya gazdája nélkül megy is az utcán, ez alapon még nem tekinthető kóbor ebnek, a kérdésben leírt körülmények közt annál kevésbé, mert a szájában vitt árucikk nyilvánvalóvá tette, hogy gazdája által idomított eb rákényszerített munkát végez, amint-hogy az is kétségtelenül megállapítható volt, hogy a szájában cipelt értékes holmit gazdájához viszi. Ily körülmények közt nem lehet vitás, hogy a szalámi eltulajdonítása a sértett birtokából történt s így a cselekmény lopás. A tettes által alkalmazott erőszak a cselekményt nem minősíti rablásná, mert a rablásnál megkivánt erőszaknak személy ellen kell irányulnia.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Katonaszökevények által elkövetett gyilkossággal párosult rablási eset kiderítése.

(A „Csendőrségi Lapok“ nyomozási pályázatán harmadik díjjal jutalmazott pályamű.)

Írta és nyomozta: **KARDOS MIHÁLY ny. törzsőrmester (Hajduhadház).**

1915 tavaszán a kismarjai őrsről a szatmárnémeti városi őrsre helyeztettem át. A 40 főből álló őrs négy csoportba volt beosztva, a gyalogosok a), b) és c) csoportba, a lovasok pedig egy külön lovascsoportba. Az a csoport, ahová én beosztást nyertem, a város belterületén, rendszerint a piactéren teljesített szolgálatot. Nem mondhatom, hogy tulajdonképpen megerőltető lett volna ez a szolgálat, csak kissé unalmas. Csendőr voltam szívvél-lélekkel s mint ilyen a nyomozó szolgálatért lelkesedtem. Itt pedig ebben a szolgálati beosztásban néha napokon át minden csendőri ténykedésünk abban merült ki, hogy a szatmári kofák által épített hagymahegyeket olyan takaros glédába richtoltuk ki, hogy az ötös bakák se különben, amikor glédába rakták a fegyvert.

Nagyon örültem, mikor kb. két hét múlva őrsparancsnokom ahhoz a csoporthoz osztott be, mely állandóan a nyomozásokat végezte. Munkámmal előljáróim meg lehettek elégedve, mert én azután tartósan benn maradtam ebben a csoportban.

Minden különösebb esemény nélkül telt el két év.

1917 június hó 22-én a délelőtti órákban a nagykarolyi őrsről alábbi szövegű távirat érkezett a szatmárnémeti őrsre: »Folyó hó 21-én éjjel 1—2 óra között a vállaji uradalomban két katona meggyilkolta és kirabolta Gonda Antal könyvelőt. A két katona közül egyik szakaszvezetői, a másik tizedesi rendfokozatot viselt. Utjukat valószínűleg Szatmárnémeti felé vették, egyiknek csajkája is volt.«

Őrsparancsnokom, amint a táviratot átolvasta, engem hivatott le magához, közölte a távirat tartalmát azzal az utasítással, hogy a város területén a nyomozást ejtsem meg s az eredményt jelentsem.

Itt meg kell említenem, hogy az akkori háborús különleges viszonyok következtében a szolgálatteljesítés sok tekintetben eltért azon szabályoktól, melyek békében fennállottak, illetve ezidő szerint érvényben vannak. Csak így fogja tudni megérteni fiatalabb csendőrbajtársam, ha azt írom, hogy egyedül indultam ebbe a nyomozó szolgálatba, felszerelésem pedig ismétlő pisztolyból és kardból állott, puska nélkül.

Legelső teendőm az volt, hogy magamban megállapítsam, vajjon a tettének, ha ugyan egyáltalában bejöttek a városba, mely irányból s mely uton jöttek. Az irodában leültem az asztal mellé, elővettem Szatmárnémeti térképét s hamarosan tisztában voltam azzal, hogy csak a közlekedési hidon lehetett gyalog és járművekkal a városba bejutni, mert a várost északról a Szamos határolja, a vasuti hidon pedig állandó katonai őrség volt felállítva.

Papirlapot vettem elő s egy kis vázlatot csináltam magamnak pontról-pontra megjelölve azon helyeket, melyeket nyomozás közben sorrendben érintenem, azaz felkeresnem kell. Mikor ezzel készen voltam, elindultam a lakatnyából és kezdtem a vázlat alapján sorra venni a korcsmákat, pálinka- és kávéméréseket, nem feledkezve meg közben arról, hogy megkérdezzem a kapualatti gyümölcsáros kofákat, nem-e láttak arra menni két katonát? (S leirtam előttiük a két katona külsejét és felszerelését, amennyire azt a szűkszavu távirat megengedte.) A nyert válaszok nemlegesek voltak. Elmentem most a fürdőbe, onnan a közlekedési hidhoz, kikérdeztem a vámöröket, de ezek sem tudtak az általam keresett két katonára vonatkozólag felvilágosítást adni.

Utamban a Csillag-szállóhoz értem. Bementem és megkérdeztem a tulajdonost, hogy van-e a szállodában katona vendége. A szálló- és vendéglőtulajdonos igennel felelt. Felszólítottam, hogy mutassa elő nekem a vendégkönyvet. Nem tudta előadni azonnal a könyvet, keresni kezdte s közben egy siró asszony lépett be abba a szobába, ahol tartózkodtunk és panaszolta, hogy a szállodával szomszédos cipőüzletben zsebkendőbe kötött 60 koronáját ellopták. Az üzlet üvegajtáján keresztül látott engem ide bejönni a szállodába s azért jött ide panaszát megtenni.

Atsiettem az asszonnyal a szóbanforgó cipőüzletbe, feljegyeztem az ott jelenvoltak neveit és utasítottam őket, hogy valamennyien menjenek az őrs nyomozó csoportjához. Rablógyilkosok nyomkeresése közben nem tudtam ezzel az üggyel úgy foglalkozni, ahogy szerettem volna, egy-két perc múlva újra a szállodában voltam.

Éppen akkor léptem be a szálloda kapuján, mikor a tulajdonos sietéstől kipirult arccal jött át az udvaron a szállodának azon része felől, ahol a vendégszobák vannak.

Anélkül, hogy a vendégkönyv után tovább érdeklődtem volna, felszólítottam, hogy mutassa meg, mely szobában vagy szobákban nyertek elhelyezést a katona vendégei. A tulajdonos egy földszinti sarokszobába vezetett, ahol azonban a vendégeknek már csak hült helyét találtam. Mikor kérdeztem a vendéglőst, hogy hol vannak hát a katonák? azt felelte: »Elszaladtak«.

A szobában nagy rendtelenséget észleltem, amit akkor szoktak visszahagyni, ha valakinek nagyon sietős a dolga.

Sok idő nem volt a gondolkodásra, rázártam a szobára az ajtót s a kulcsot magamhoz véve lerohantam a lépcsőn egyenesen ki az utcára. Irányt mintegy önkéntelenül a közlekedési hid felé vettem, mert úgy a bejövethetnél a városba, mint a kimenethetnél tulajdonképen csak ez az egy rendes út jöhetett számításba.

A hid torkolatánál öt különböző utca ágazik el. Pillanatig tétováztam, merre menjek, tekintetemmel végigfutottam mind az öt utcának azon részét, melyet be lehetett látni, azután a Várdomb utcába irányítottam lépteimet. Ebben az utcában egy fekete ruhába öltözött fiatalembert pillantottam meg, aki a Piactér felé igyekezett. Nem futott el ugyan, amikor meglátott, de igen gyorsan ment és gyanus volt előttem. Nem gondoltam, hogy fenti ügyben ennek a civilnek valami szerepe lehet, de csaknem biztosra vettem, hogy katonaszökevényt látok magam előtt. Nap-nap mellett fogtunk el katonaszökevényeket Szatmáron, különösen sok izrael-

lita vallásut, akik Galiciából és Máramarosból jövet, Szatmárnémetiben véltek jó buvóhelyet találni.

Utánasiettem ennek a civilbe öltözött fiatalembernek, utólértem s felszólítottam, hogy igazoltatása végett kövessen. Bementem vele a Csillag-szállodába, ott a szállodatulajdonos jelenlétében megmotoztam, nála semmiféle igazolványt nem találtam. Kérdésemre azt adta elő, hogy gróf Károlyi erdői uradalmából jött Szatmárra, az uradalom részére vasat vásárolni. Igazolni azonban ezt sem tudta.

A vendéglő söntésében három katona egy tizedes és két közlegény sörözött. Adtam nekik a civilruhás egyént azzal, hogy vigyázzanak rá, amíg visszajövök. Én magam még egyszer szétnéztem a szállodai szobák körül, vajjon nem-e bujtak el valahol az általam keresettek, vagy nem-e tértek közben vissza, hogy a kapkodás közben visszahagyott holmijukat magukkal vigyék. Ezen puhatolásom azonban nem vezetett eredményre s mentem megint vissza a söntés felé. Egy kis fiú jött velem szemben az udvaron ezekkel ezekkel a szavakkal: »Csendör bácsi, az az ember elfutott.«

Rohantam a söntésbe. Sem az őrizetbe vett katonaszökevénygyanus egyént, sem a három katonát már nem találtam ott. A szállodából kijövet a kaputól mintegy 30—40 lépés távolságra egy katonát pillantottam meg, aki kérdezősködésemre elmondta, hogy látott erre szaladni egy civilruhás férfit a Villanyközön át a Szamos part felé.

Kalapomat lekaptam fejemről, a kardot combomhoz szorítva én is futni kezdtem abban az irányban. Az utcákat elhagyva a Szamos partján csakugyan észre is vettem keresettet, aki szintén meglátott engem és újból futásnak eredt. Én utána. Rákiáltottam néhányszor, hogy álljon meg, persze ez eredménytelen maradt.

A Szamos-partra torkolt egy Gyöngytyuk nevű utca, ide fordult be az illető és láttam, amint egy kovácműhely kapujában eltűnik. Én is csakhamar ott voltam, a kapunál éppen egy nő jött velem szemközt a kovácműhely udvaráról, megkérdeztem nem-e látott valakit erre átszaladni »De igen, itt ugrott keresztül a kerítésen a Szük-utcába«, volt a válasz.

Átmásztam ugyanazon a helyen a kerítésen, de a Szük-utcában már elvesztettem szem elől az üldözöttet. Jobb kéz felől az utca végében volt egy fahíd, annak korlátjához támaszkodva szivarozott egy hivatalnok külsejű ur. Idefutottam s ezt az urat kérdeztem meg, nem-e látott erre szaladni egy fiatalembert. Mivel a kérdezett nemmel felelt, azonnal megfordultam és amennyire még tudom engedte, megindultam futólépésben az utca másik irányába.

Közben ennek az üldözésnek több nézője akadt és ott, ahol a Szük-utca (mely különben egy rövid, kis utcácska) a Nagybányai-úthoz ér, többen állították, hogy már hosszabb ideje ott állanak, a keresett civilruhás fiatalembert nem látták arra kijönni s így minden valószínűség szerint annak valahol a Szerb-utcában kell rejtőzködnie.

Az ott jelenlévők között volt néhány katona is. Sorakozásra adtam parancsot nekik s mikor ezen parancsomat végrehajtották, egy örvezetőt magam mellé vettem, a többieknek pedig utasítást adtam, hogy az utca baloldalán lévő házakat s azok mellékhelyiségeit a házigazda előzetes engedélyével gondosan kutassák át. Én magam az örvezetővel az utca jobb oldalán lévő emeletes házba mentem be. Rögtön a mellékhelyiségek átkutatásához fogtunk. Az árnyékszéket zárva találtuk. Megállapítottam, hogy a házbeliek közül senki sem foglalta el azt s így minden valószínűség szerint valaki idegennek kell ott benn tartózkodnia. Erélyes hangon szólítottam fel a bennlévőt, hogy az ajtót nyissa ki. Az ajtó zárva maradt. Kihuzott kardomat erre az ajtó keskeny résén beerőszakoltam s a kapcsot a kardommal felütöttem. Az ajtó felpattant s magam előtt láttam a keresett fekete civilruhás fiatalembert.

Mert az már egyszer megszökött, üldözés közben a fenyegető rákiáltás dacára nem állott meg, »a törvény nevében!« szavakkal elfogtam és ott a helyszínen megbilincseltem. Kijelentettem előtte, hogy visszamegyünk a szállodába, figyelmeztettem, ha szökést kísérel meg, lelövöm.

Anélkül, hogy előre kijelöltem volna, hogy melyik helyiségbe megyünk a szállodában, önként egyenesen azon szoba felé vezetett, melynek kulcsa a zsebemben volt. Felnyitottam az ajtót, közben megkérdeztem tőle:

— Volt-e már maga itt?

— Igen, — volt a felelet.

— Ezek a fekete bőröndök itt, kinek a tulajdona?

— Egyik az enyém, másik az Orosz, — mondta az elfogott egyén.

A bőröndöket most kinyitottam, egyikben a következő tárgyakat találtam: egy katonasapka, egy zubbony tizedesi rendfokozattal, egy nadrág, egy pár bakkancs és egy aranyóra. A másikkól egy katonasapka, egy zubbony szakaszvezetői rendfokozattal, egy nadrág, egy pár bakkancs és egy csajka kerültek felszínre.

Csak most eszméltem rá, hogy nem egy egyszerű katonaszökevényt, hanem a vállaljai rablógyilkosság egyik tettesét fogtam el. Elővettem zsebemből a nagykárolyi őrs táviratát, felolvastam előtte.

Ezt a gyilkosságot maguk követték el, mondtam.

Szemlesütve, alig hallható hangon felelte: »Igen«.

A velem volt örvezetőt elküldöttem, hogy szerezzen egy kocsit. Amint a kocsi megérkezett és az örvezető visszajött a szállodai szobába, berakattam a bőröndökbe azok tartalmát, az örvezetővel levitettem a kocsira, a szoba ajtaját újból lezártam s az elfogott tettesel kocsira ülve az őrsre hajtattam.

Őrsparancsnokom persze módfelett örült és nagy volt bajtársaim meglepetése, öröme is, amikor az őrsre bevonulva jelentettem, hogy a vállaljai rablógyilkosság egyik tettesét elfogtam.

Igen, de a tettesek ketten voltak s az egyik még hiányzott.

Ilyenkor azonban mintegy felvillanyozva végzi munkáját a nyomozó csendőr. Hogyne! Van társtettes, bűnjel, van mire támaszkodni.

Őrsparancsnokomtól a fogoly őrzésére egy népfölkelő kivezénylését kértem, aki az elfogottat rendelkezésemre az irodába kísérte, ahol hozzáfogtam kikérdezéséhez.

Szökésben lévő tettestársának személyadataira vonatkozólag előadta, hogy Orosz Istvánnak hívják, szakaszvezető, vadházastársa a budapesti Zita kórházban ápolónő. Ennyit tudott társáról.

Ezen adatokat táviratba foglaltam, feladtam a budapesti főkapitányságnak és már másnap, 23-án reggel ágyban, alvás közben, detektivek kezére került Orosz István.

Az alatt az idő alatt, amíg nevezettet Budapestről Szatmárra kísérték, részletesen kikérdeztem az általam elfogott tettest s a következőket állapítottam meg: Varga Miklós-nak hívják, 22 éves, t.-i születésű, apja ott községi rendőr, gazdasági iskolát végzett, mielőtt bevonult katonának a vállaljai uradalomban volt mint gyakornok alkalmazva s így ismerős volt az ottani viszonyokkal. A harctérről már kétszer szöktek meg társával, most már félve bujkálnak, lopás és rablásból tartják fenn magukat. Miskolcon egy fűszerüzletbe, Szerencsen pedig a cukorgyárba törtek be. Így kerültek Vállajra is. A rablógyilkosság elkövetése előtti napon délután az uradalmi cselédek kukoricása között bujkáltak. Mikor beesteledett, Gonda irodáját annyira megközelítették, hogy látták, mikor felment Gonda a kastélyba vacsorázni, az irodát nyitva hagyta, ők elrejtöztek az irodában, amikor pedig Gonda vacsora után visszajött és lefe-

küdt, bajonettszurásokkal megölték s tőle aranyóráját, továbbá 2000 saját, 4000 korona uradalmi pénzt elraboltak. A helyszíntől a nagykárolyi vasuti állomásig a földeken mentek keresztül, majd ott egy Szatmárnémeti felé induló tehervonat fékezobódéjába bujtak és az utat Szatmárzsadányig így tették meg. Szatmárzsadányon a fékről leugrottak és a buza között a szerelékét, puskát, szuronyt, háti bőröndöt eldobálták, valamint ő (Varga) eldobta a kincstári ing jobb ujjának kezelőjét is, mert véres volt. Gyalog jöttek azután be Szatmárnémetibe, ahol egy éjjelt a Csillag-szállodában töltöttek, rákövetkező nap pedig civilruhát és fehérneműfélét vásároltak be az egyik üzletben. Éppen az átöltözködéssel voltak elfoglalva, amikor beszaladt hozzájuk a szállótulajdonos és figyelmeztette őket, hogy egy csendőr tudakozódik szállóbeli katonaveendőek után. Ők erre csak a kalapot kapták fel, mindent hátrahagytak, még az ajtót sem zárták be. Kifutottak az utcára, a közlekedési hid végéig együtt tartottak, ott Orosz elvált tőle azzal, hogy majd felszáll egy Budapest felé menő vonatra, ő pedig a Vár-domb utcába vette útját. Itt találkozott velem. Azért nem futott el, mert polgári ruhában volt s így nem gondolta, hogy meg fogom szólítani.

Azon kérdésemre, hogy a nagykárolyi csendőrség honnan tudhatta, hogy a gyilkosságot két katona követte el, Varga azt mondta, hogy vállaljai bujkálásuk közben egyszer-kétszer találkoztak az uradalomhoz tartozó cselédekkel s mert akkor katonaruhában voltak, valószínűleg ezek szolgáltatták a csendőröknek a táviratban lefektetett adatokat.

Megérkezett azután Szatmárra egy detektív kíséretében a Budapesten elfogott Orosz István szakaszvezető is.

Most azután tüzetesen felderítettem a rablógyilkosság és szatmárnémeti-i tartózkodás legapróbb részleteit is, melynek leírása azonban túl hosszadalmas volna. Mindössze a szállótulajdonost illetőleg azt akarom még megemlíteni, hogy kikérdezése alkalmával beismerte, azért nem akarta elárulni a két katonát, mert tudta, hogy sok pénz van náluk s mert nagyon könnyen bántak a pénzzel, jól keresett tőlük. Az is kiderült azonban, hogy a szállodatulajdonos és két női alkalmazottja tudtak arról, hogy Varga és Orosz katonaszökevények és úgy a szállodatulajdonos, mint a két nő külön kaptak előre pénzt azért, ha valamilyen razzia vagy keresés esetén őket a veszélyre figyelmeztetik.

A vázolt cselekményért a szállótulajdonos és két női alkalmazottja a szatmárnémeti-i királyi ügyészségnek, a két rablógyilkos katona pedig a kassai hadtest hadbiróságának adattak át.

*

Ezen munkának nagy érdeme, hogy a nyomozó igen nehéz viszonyok között egyedül nyomozott a gyilkossági ügyben s ugyancsak egyedül fogta el a tettest is.

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK.

A jugoszláv csendőrség.

(28. közlemény).

A csendőrszolgálat teljesítéséről.

III. RÉSZ.

(Kiadatott a belügyminiszter, a hadügyi és tengerészeti miniszter által 1920 február hó 20-án K. Pov. F. Gy. O. 50.855. szám alatt.)

1. Töborzás a csendőrséghez.

a) Az őrsparancsnok eljárása és kötelességei a csendőrök sorozásánál.

Minden őrsparancsnok kötelessége, hogy mindig felvi-

lágositást adjon azon altiszteknek, tizedeseknek és közlegényeknek, akik a csendőrséghez belépni szeretnének s az is kötelessége, hogy kinyomozza ezen jelentkezők magaviseletét és előéletét s mindent alaposan felderítsen, hogy a csendőrségbe ne kerüljenek be silány és romlott elemek megfelelő alkalmasság és képesség nélkül.

A nyomtatott hirdetéseket, melyeket időközönként a csendőrdandárok parancsnokai a csendőrsöknek kiadnak s amelyekkel a kiszolgált katonák felszólíttatnak a csendőrségbe való belépésre, a községházán és a csendőrlaktanyán alkalmas, feltűnő és látható helyen kell kifüggeszteni úgy, hogy azokat mindenki előlvashassa.

Ezek a hirdetések mindazokat a törvényes feltételeket tartalmazzák, amelyek mellett a csendőrségbe be lehet lépni s azokat a tulajdonságokat is magukban foglalják, melyek a csendőrségbe való felvételhez szükségesek.

b) A csendőrséghez való belépés feltételei a következők:

1. Szerb-horvát-szlovén királyságbeli honosság.
2. Leszolgált kötelező katonai szolgálati idő és 35 évnél nem nagyobb életkor.
3. Irni és olvasni tudás.
4. Testi és szellemi egészség.
5. Nőtlen állapot.
6. Kifogástalan magaviselet és előélet.
7. Legalább 3 évi csendőrségi szolgálatra vonatkozó kötelező nyilatkozat.
8. Kötelező nyilatkozat a tekintetben, hogy ott teljesít szolgálatot, ahová beosztást kap.

c) A csendőrséghez való felvétel iránti kérvények benyújtása.

Az őrsparancsnok kötelessége, hogy minden egyes egyénre nézve a csendőrséghez való felvétel céljából jelentkezők, a következő adatokat gyűjtse össze:

1. A magaviseletről: milyen magaviseletű volt a hadseregbe való belépése előtt? Milyen mesterséggel foglalkozott? Tartózkodott-e születési helyén kívül és hol? Mely községben s mely gazdánál, vállalatnál, gyárnál stb. dolgozott? Vannak-e valamilyen okmányai, melyek ezen magaviseletéről és szorgalmáról tanuskodnak? Rokonsága jó vagy rossz hirben áll-e?

Arra az esetre, ha a kérvényező külföldön tartózkodott, az őrsparancsnoknak jelentésében ezt a körülményt fel kell említenie.

A jelentkező magaviseletéről a község állit ki bizonyítványt.

2. Tudás: tud-e olvasni és írni, tud-e számolni és milyen iskolákat látogatott?

A jelentkező az őrsparancsnok előtt tartozik a felvétel iránti kérvényét megírni, betartva a b) pont sorrendjét s a kérvényét az állomásparancsnok a maga jelentéséhez csatolja.

3. Családi állapota: nős-e vagy nőtlen? Vannak-e gyermekei és mennyi? Kiskorú-e vagy nagykorú: ebben az esetben nem lépte-e át a 35. évet?

Ezen pontra nézve az őrsparancsnok biztos adatokat szerezhet, ha az anyakönyvi hatóságokhoz fordul.

4. Testi képesség: a jelentkező testileg eléggé fejlett-e s nem alacsonyabb-e 152 cm-nél.

5. Állampolgárság: állampolgára-e a szerbek, horvátok és szlovénok királyságának.

Az őrsparancsnok a jelentkezőknek a csendőrséghez való belépése iránti kérvényeit, saját jelentését a községnek a jelentkező magaviseletéről kiadott bizonyítványával, a katonai szolgálatról szóló katonai okmányaival együtt közvetlenül a csendőrdandár parancsnokához tartozik felterjeszteni, saját jelentése fogalmazványát pedig szolgálati, a zászlóaljparancsnokhoz terjeszti fel, aki betekintés után az illető csendőr-

őrsnek küldi azt vissza.

d) A csendőrséghez való felvétel iránti kérvények elintézési módja a dandároknál.

Ahogy a dandárparancsnok a jelentkező kérvényét megkapja, ha a feltételeknek megfelel, felvételét elrendeli.

Ezt a felvételt a bizottság végzi.

Ez a bizottság két csendőrtisztből és egy orvosból áll.

Ha a bizottság a jelöltet alkalmasnak találja, az illető beosztást kap.

Ha a dandár rendszeresített létszáma be van töltve, a dandárparancsnok ezeket a kérvényeket a csendőrség parancsnokához terjeszti fel, aki ezeket ahhoz a dandárhoz irányítja, melynek a létszáma nem teljes.

II. A kötelezvények adása.

Minden jelentkezőnek a csendőrséghez való belépésekor a benyújtott kérvény és kinyilatkoztatott kötelezettség mellett még a következő minta szerinti írásbeli kötelezöt tartozik aláírni:

Kötelező.

Alulírott saját akaratomból és minden kényszer nélkül kötelezem magamat, hogy a szerbek, horvátok és szlovénok királysága csendőrségében az előirt illetékek mellett teljes három évet fogok szolgálni, ezt az időt a csendőrségbe való felvételem napjától számítva.

Kötelezem magamat, hogy ott fogok szolgálni, ahova beosztanak.

., 19 napján.

N. N. rendfokozat.

Tanuk:

N. N.

N. N.

A három évi szolgálat letelte után, aki szolgálati kötelezőjét megújítani kívánja, egy-két hónappal korábban kihallgatásra jelentkezni, kívánságát ott előadni és új írásbeli kötelezöt adni köteles újabb 1 évre.

Ezen kötelező tartalma a következő:

Kötelező.

Alulírott saját akaratomból és minden kényszer nélkül kötelezem magamat, hogy a szerbek, horvátok és szlovénok királysága csendőrségében az előirt illetékek mellett még egy további évet fogok szolgálni és pedig 19-től 19-ig.

Kötelezem magamat, hogy ott fogok szolgálni, ahova beosztanak.

., 19 napján.

N. N. rendfokozat.

Tanuk:

N. N.

N. N.

Az őrsparancsnokoknak meg kell tartaniok a kihallgatást, át kell venniök a kötelezöt és véleményezésükkel szolgálati uton a csapatparancsnokhoz tartoznak felterjeszteni s felelősek a tekintetben, hogy ezt a megfelelő időben tegyék meg. Az alárendelt csendőröktől a szabályszerű időn belül bekivánni a kötelezőket s ezeket szolgálati uton a csapatparancsnokhoz felterjeszteni szigorúan tilos.

A szakaszparancsnokok a kötelezőket a csapatparancsnokhoz ama véleménnyel terjesztik fel, hogy az illető megérdemli-e, hogy tovább szolgálhasson vagy sem.

Azok kötelezői, akikre nézve olyan vélemény adatott, hogy a csendőrségnél megtartassanak, zár alatt őriztetnek a csapatparancsnokságnál s a jelentés e véleménnyel együtt a csendőrség parancsnokához terjesztetik fel döntésre; azok kötelezői, akikre nézve olyan vélemény adatott, hogy a csendőrségnél ne tartassanak meg, szintén a csendőrség parancs-

nokához terjesztetnek fel, aki eldönti, hogy az illetők a szolgálatban maradhatnak-e.

Az elévült kötelezők a csapatnál megsemmisítetnek.

III. A csendőrségből való kilépés.

A csendőrök a csendőrségből kilépnek:

1. Amikor szolgálati idejük letelt.
2. Amikor fegyelmi okokból bocsáttatnak el.
3. Amikor bíróság elítélte.
4. Ha családfentartói mivoltukat igazolni tudják.

Az 1. pont szerint azok a csendőrök, akik az adott kötelező lejárt után a csendőrségből kilépni kívánnak, kihallgatáson jelenteni tartoznak, hogy a kötelező idő letelte után nem kívánnak többé a csendőrségnél szolgálni. Erre vonatkozólag sajátkezűleg aláírt és két tanu aláírásával megerősített nyilatkozatot az őrsparancsnok szolgálati uton terjeszti fel úgy, hogy a kötelező lejárt előtt egy hónappal a csendőrség parancsnokságához beérkezzék.

Ha a csendőr a kilépési szándékától eláll, amikor a kilépés iránti nyilatkozatot már beadta, ezen kérvénye utólagosan terjesztendő fel a csendőrség parancsnokához, aki dönt az iránt, hogy a kérvénynek eleget lehet-e tenni, vagy pedig az elutasítatik.

A 2. pont szerint az a csendőr, aki fegyelmileg többször volt fenytve laza szolgálatteljesítés vagy rossz magaviselet miatt, a szolgálatból a dandárparancsnokság felterjesztésére bocsáttatik el.

A 3. pont szerinti elítélés egyúttal a csendőrségből való elbocsátást is jelenti. Ezt az elbocsátást a csendőrség parancsnoka rendeli el.

A 4. pont szerint a község részéről kiadott és a kerületi hatóság részéről hitelesített bizonyítvány alapján a csendőrség parancsnoka elbocsáthatja azokat a csendőröket, kiknek családi viszonyai úgy változtak meg, hogy a csendőr lett egyedüli eltartója a kiskorú vagy magával tehetetlen családtagoknak.

4. A csendőrségi próbaszolgálat.

A csendőrséghez felvett egyének egy évig kiképzés alatt állanak. Ez idő alatt próbaidős csendőr az elnevezésük.

A próbaszolgálat ideje alatt elvégzik a próbacsendőr iskolát. Egy év lefolyása után a próbacsendőrök a dandárparancsnok rendeletével véglegesen felvétetnek a csendőrséghez.

A felvételt a dandárparancsnok rendeli el és pedig a szakaszparancsnok és a csapatparancsnok részéről adott osztályzatok alapján.

A próbaidős csendőröket, akik rossz jellemtulajdonságok, rossz magaviselet vagy a tanulásban való gyenge haladás miatt nem nyújtanak elegendő reményt arra, hogy derék csendőrök váljanak belőlük, a csendőrdandár parancsnoka terjeszti fel a csendőrség parancsnokához elbocsátás végett.

(Folytatjuk.)

Könyvismertetés.

A magyar királyi honvédség története 1868—1918.

A fenti cím alatt e napokban hagyta el a sajtót egy olyan könyv, amely méltán számíthat nemcsak az egész magyar nemzet, hanem a művelt világ érdeklődésére is.

A m. kir. hadtörténelmi levéltárból kirendelt bizottság *Suhay Imre* tábornok vezetése alatt ebben a több mint 600 oldalas műben a magyarság szemefényét, a világháború *»honvédség«*-ének történetét írta meg.

A könyv megírását és megjelenését gróf *Csáky Károly* honvédelmi miniszter áldozatkészsége tette lehetővé, aki maga is a régi honvédségből származott s a honvédség történetének megírását meleg szeretettel karolta fel. Ez abban az *»Előszó«*-ban is kifejezésre jut, amellyel a művet útjára bocsájtotta:

»A nagy elődök emlékének kegyeletos megőrzése nemcsak erény, hanem az utódok kötelessége is. A nemzet múltjának könyvében ragyogó betűkkel van beírva a *»honvéd«* név, azoknak a vitézeknek neve, akik a magyar virtus minden példájával bebizonyították, hogy igazi katonák, valódi magyar harcosok.

Háromszor tündökölt fel ez a név a nemzet egén.

Először az 1848/49-i szabadságharc hősi küzdelmeivel ejtette bámulatba a világot. Élete akkor nem tartott soká, alig másfél év után szünt meg.

Másodszor az országos fénnnyel ünnepelt 1867. évi királyi koronázás nyomán, 1868-ban hozott törvénnyel létesült ismét és kis csemetéből terebélyes fává nőtt. Másodrendű fegyveres erőnek szánták ugyan, de a magyarság lelkesedéséből és áldozatkészségéből a harcos csapatok legelsőjévé fejlődve, a világháború minden csataterén barát és ellenfél legnagyobb tiszteletét vívta ki. A háborút befejező összeomláskor ez a honvédség is a történelemé lett.

Nehéz idők elmúltával ismét van honvédségünk. A mai honvédség hivatott arra, hogy nagynevű elődjének, az 1918-ban megszünt honvédségnek emlékét megőrizze.

De hivatva van arra maga a nemzet is; *a magyar nép minden fiának ismernie kell, hogy kik voltak a régi honvédek.*

Ezekről a régi honvédekről beszél ez a könyv, amelyet most hazafiúi szívem teljes melegével ajánlok minden jó magyarnak.

A könyv egy bevezető fejezetből, két szerkezeti részből és a függelékből áll.

A *»Bevezetés«*-ben *Suhay Imre* tábornok kifejti:

»Amidőn fennállásának félszázados ünnepét éppen meg akarta ülni és arra minden előkészülettel megtett: akkor szünt meg a régi magyar királyi honvédség.

A világháború drámájának irtózatosszerű zárójelenete, az összeomlás, a régi hatalmas monarchia romjai alá temette a nemzetnek ezt a büszkeségét, szemefényét, az igazi magyar véderőt is.

Fél évszázadot élt ez az intézmény. Fél évszázadnak önzetlen, minden áldozatra kész fáradságával és munkájával fejlődött naggyá, hatalmassá, ellenségeink előtt rettegetté.

Az eleinte gyenge keretekben szervezett és tulajdonképpen csak kisegítőül szánt honvédség, fennállásának öt évtizede folyamán a fejlődésnek és megerősödésnek olyan hatalmas pályáját futotta be, amelyre nemcsak azok lehetnek büszkék, akik abban közreműködtek, vagy akik a honvédek soraiban szolgáltak, hanem büszke lehet reá maga az egész magyar nemzet is.

Az az intézmény, amelyet eleinte csak második vonalnak tekintettek, a tettek idején, a világháború ötödféléves óriási harcaiban, annyira első vonalnak bizonyult, hogy nemcsak ellenségeink, hanem hatalmas szövetségesünk is, valamennyi magyar katonára általánosították a *»honvéd«* nevet.

Megvolt tehát a honvédségnek is az a dicsőségteljes hadimúltja, amellyel a hosszú békeszolgálat alatt nem dicsekedhetett. És ez a hadimúlt forrása lett volna a katonaság életében megbecsülhetetlen értékű minden tradicionak.

A sok élet és vér árán megszerzett hadiérdemek és emlékek gyümölcsét — sajnos — már nem élvezhette. A lelketlen gonoszság elvágta életerét és ez a pompás magyar katonaság is éppen úgy a történelemé lett, mint a magyar

vitézsegnak és hősi bátorságnak ezer év folyamán szerepelt minden más hadserege.

Magyarországnak volt ugyan annakelőtte is — 1848/49-ben — és van ma is honvédsége. Azonban egyik sem fejlődött a másikkól, mert az 1848/49-es honvédség 1849 őszén, az 1868-ban felállított honvédség pedig a világháború befejeztével mint intézmény megszűnt. A mai honvédség a sötételemkü forradalmak után szervezett nemzeti hadseregből fejlődött.

A háromféle honvédség tehát külön-külön alakult. Mindhárom azonban lényegben ugyanaz volt: a magyar fegyveres erő a régi törvényekben is ösidőktől foglalt »exercitus hungaricus«.

A bevezetéshez tartozik még *Gyalokay Jenőnek* »a honvédség megalakulásának előzményei«-ről irt ismertetése, amely különösen az 1867. évi kiegyezési törvények alapján keletkezett honvédségről szól.

A szóbanforgó könyv I. része a honvédség békeéveiről (1868-tól 1914-ig) szól. Ez a rész 37 fejezetben tárgyalja a régi, háború előtti honvédség szervezetét és megismerteti annak belső életével.

Ő *Felsége I. Ferenc József király* 1868 december 5-én szentesítette a honvédségről és a véderőről szóló törvény-cikkeket. Mindkettőt a honvédség alaptörvényeinek lehet tekinteni.

A honvédség eme törvények alapján a fegyveres erő *második vonalát* alkotta és békében igen gyenge létszámu keretekben alakult meg. Felemlítendő, hogy addig, amíg a közöshadsereg mozgósításának elrendelése kizárólag az uralkodó elhatározásától függött, addig a honvédség fegyverbeszólítása és mozgósítása csak a felelős honvédelmi miniszter ellenjegyzése mellett történhetett.

1867-ben az alkotmány helyreállításával kapcsolatban megalakult a honvédelmi miniszterium. Ahogy a későbbi évek folyamán a kis honvédségből hatalmas szervezet alakult ki, éppen úgy fejlődött a honvédelmi miniszterium is, létszáma száz és néhány főből 1918-ig 686 főre gyarapodott.

A régi honvédelmi miniszterek között komlós-keresztesi *Fejérváry Géza*, *Hazai Samu* és uzsoki *Szurmay Sándor* bárókat kell külön felemlíteni. Az első helyen említett báró *Fejérváry* évtizedeken át irányította a honvédség ügyeit, alatta fejlődött a közös hadsereggel egyenrangú haderővé. *Hazai* minisztersége alatt vonult a honvédség a háborúba és *Szurmay* viszont igazgatta azt a háború utolsó éveiben. Alatta készült a honvédelmi miniszterium a háború utánra tervezett önálló magyar hadserege, amely szép magyar álmok a forradalmi összeomlással szertefoszlott.

A könyv II. része a honvédség szerepét a világháborúban tárgyalja. Amint ismeretes, a monarchia 1914 július 25-én előbb a részleges mozgósítást, egy héttel később pedig az általános mozgósítást rendelte el. Ezen intézkedések alapján a honvédség 8 gyalog-, 2 lovashadosztályt és 16 honvéd menetzredet állított fel. A csapatok pontosan vonultak be és az alakulatok minden akadály nélkül érték el hadilétszámukat és menetkészültségüket.

A honvédcsapatok közül a 23., 40. és 42. gyaloghadosztály a háború kezdetén a balkáni harctéren vonult fel, az

összes többi honvédalakulat az orosz hadszíntérre került. Nemsokára a 23. hadosztályt a Balkánról szintén az orosz harctérre vitték, 1915. év elején pedig a 40. és 42. honvéd gyaloghadosztály is oda jutott. 1915 elején tehát az egész honvédség északon védte az ezeréves honi földet.

A honvédség valódi értékét a háborúban mutatta meg, neve csakhamar fogalommal vált. Az óriási küzdelem, amelyet a nemzet négy és fél esztendőn keresztül vívott, emberben és anyagban mérhetetlen áldozatokkal járt. A honvédség azonban az utolsó háborús év nélkülözései és ki-merültsége mellett is hősiessé állta a harcot s az egykori monarchia csapataival együtt mindenütt az ellenség földjén hordozta diadalmos fegyvereit, amikor 1918 őszének szomorú emlékű eseményei a fegyvert orvul kiütötték kezéből.

A mű egyenként tárgyalja azután a honvéd seregtestek szereplését a háború alatt. Minden fejezet egy-egy hősköltemény, amelyben eme könyv írógárdája a magyar vitézsegnak, kitartásnak és önfeláldozásnak joggal örök emléket állíthat.

A könyv a honvéd gyaloghadosztályok háborús történelmének ismertetése mellett külön-külön fejezetekben az 5. és 11. lovashadosztályok szerepléséről is megemlékezik. Vázolja előbb azoknak harcait és működéseit lóháton, majd leírja mindazokat a hadműveleteket, amelyekben eme két lovas seregtest lóról szállva vett részt.

A honvédségnek kiváló hadiműködése visszatükröződik azokban a rengeteg tömegű kitüntetésben, amelyek hősi jelvényekként a honvédség tagjainak jutottak.

Nyolc Mária Terézia-renddel kitüntetett vitézen kívül 467.516 különböző rendjel és kitüntetés jutott honvédegyeknek osztályrészül.

Végre
megjelent
a

Stoewer írógépek hordozható modellje

Páratlan
újítások: } **sajtolt acélváz
kiemelhető betűkarok
leemelhető kocsi**

A csendőrség tagjainak legkedvezőbb árak és feltételek!

Saját érdekében kérjen ajánlatot a vezérképvisellettől:

V., Vilmos császár-ut 60.

TELEFON: 248-65.

Egyedüli magyar hangszergyár az országban!

Általánosan elismert! Világmarika! Hegedű, tárogató, harmonika és az összes vonós és fúvós hangszerek. Romlott hangszerek javítása. Zenekarok felszerelése közvetlen a gyári áron. Árajánlatot ingyen küld az

Első Magyar Hangszergyár STOWASSER

kir. udvari szállító, a Rákóczi-tárogató feltalálója. — **Bpest, II., Lánchíd-u. 5.**

Alapítva: 1770. évben.

Csendőröknek kedvezményes részletfizetés!

A honvédség története végül a népfölkelés szerepét is tárgyalja és a szakszerű kutatás számára olyan *jüggelék*et nyújt, amely ma még páratlanul áll a könyvpiacra.

A bő statisztikai anyagon kívül különös figyelmet érdemel a függelék »*Hadak útja*« című melléklete. Ez a táblás összeállítás egyrészt áttekintést nyújt a háború eseményeiről, amelyekben honvédcsapatok résztvettek, de megmutatja azt is, hogy a honvéd seregtettek minden időben, milyen harctéren voltak és azokon milyen nevezetesebb fegyvertényeket hajtottak végre.

A könyv szép kiállításban és Garay Akos neves katonafestőnk 27 képével díszítve jelent meg. Disze minden könyvtárnak és olyan olvasmány, amely nemcsak azokat érdekelteti, akiknek valamely személyes kapcsolatuk volt a honvédséggel, hanem megkap és leköt minden magyar embert. A könyv megrendelhető a Hadtörténelmi Levéltár I. csoportfőnökségénél (Budapest, Vár, Bécsikaputér 4. sz.) és Grill Károly könyvkereskedésében. Bolti ára 40 P.

HIREK

Kormányzó ur Őfőméltósága nevenapjának megünneplése.

A honvédség, csendőrség és az egész ország polgári társadalmá december 6-án hódolattal, a legmélyebb és legigazabb szeretettel ünnepelte meg *Kormányzó ur Őfőméltósága* nevenapját. Az egész nemzet lelkéből fakadt e napon a fohász, hogy hálát adjon a magyarok Istenének Kormányzójáért, aki a végpusztulás örvényének széléről rántotta vissza nemzetét s vezette rá a legválságosabb, veszedelmekkel teljes évek küzdelmein át a gyógyulás, a megerősödés útjára. A honvédség és a csendőrség katonai szünnap keretében tartott istentiszteleteken és diszebédéken ünnepelte meg *Őfőméltósága* nevenapját. *Schill Ferenc* tábornok, a m. kir. csendőrség felügyelője és *Fischer József* tábornok, a belügyminiszterium VI. c. osztályának vezetője a budapesti honvéd tiszti kaszinó diszebédjén jelentek meg, míg a Budapestben állomásozó csendőr tisztikar monostori *Erreth Aladár* ezredessel, a m. kir. csendőrség felügyelőjének helyettesével az élén a Böszörményi-uti csendőrlaktanya tiszti társalgójá-

ban szintén diszebéd keretében ünnepelte meg a magas névnapot. A Budapestben állomásozó altiszti kar diszebédje szintén a csendőrlaktanyában volt, amelyen a tisztikar részéről *dr. Szücs István* őrnagy, *Karsay Jenő* százados és *Szamossy Tibor* g. főhadnagy jelent meg.

Német bizottság látogatása testületünknel. *Heinrich Paetsch* porosz belügyminiszteri főtanácsos, *Franz Langenscheidt* a berlini Schutzpolizei őrnagya s egyben a berlini Polizeischule für Technik und Verkehr helyettes parancsnoka és *Gustav Seyffahrt*, a berlini Schutzpolizei őrnagya a porosz belügyminiszter megbízásából mintegy 10 héttel ezelőtt Berlinből Párisba, Londonba, Madridba, Barcelónába, Bécsbe, Budapestre és innen Prágába tanulmányutra utaztak, hogy Európa egyes államaiban, amelyek fejlett közbiztonsági szervekkel rendelkeznek, ezeket a szerveket tanulmányozzák. Budapestén november 24-én a belügyminisztériumból melléjük kirendelt *Pinczés Zoltán* százados kalauzolása mellett felkeresték a Böszörményi-uti csendőrlaktanyát, ahol *Zselyonka József* ezredes kerületi parancsnok fogadta őket. Majd a gázdászati tiszthelyettesi tanfolyamot, a lovas alosztályt, a lovardát és általában a laktanyabeli alakulatok elhelyezését és berendezkedését tekintették meg. A laktanyabeli tiszti étkezde ezután villásreggelire látta vendégül a német látogatókat. Másnap, ugyancsak *Pinczés Zoltán* százados kalauzolása mellett, a társasághoz csatlakozó *dr. Schröder Gyula* rendőrkapitány és *Horváth Attila* rendőrfogalmazó kíséretében, a ceglédi lovas tanosztályt keresték fel a vendégek. Utközben az autó a monori örs egy járőrével találkozott, a tanulmányuton lévő németek szeme rajtamaradt a lovas járőr impozáns megjelenésén. Megállították az autót és alaposan megsemelelték a járőrt. Az elragadtatás látható jelein kívül szavakkal is kifejezésre juttatták, hogy nagyon tetszik nekik a járőr öltözete, felszerelése, megjelenése és egész magatartása; a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak róla. Cegléden, — ahol üdvözlésükre a város polgármestere, *dr. Sárkány Gyula*, is megjelent — *Huber Ferenc* őrnagy I. tanosztály parancsnok megmutatta a lovas tanosztály elhelyezését, az istállókat s néhány gyalog- és lovasgyakorlatot végeztetett. Mindaz, amit láttak, a várt teljesítménynél is többet nyújtott számukra s meglepett elragadtatásuknak határozottan és lelkesen adtak kifejezést. Ebédet a ceglédi csendőr tisztikar étkezdéje adott a vendégek tiszteletére. Jól esik az elismerés, különösen ha az olyan hatal-

Hegedű
Harmonium
Tárogató csak itt a valódi
Cimbalom
Harmonika
Gitara

és az összes hangszer, legjobbak, csakis itt a gyárban kaphatók.
Művészi javít, legjobb hurokat készít.
Árjegyzéket ingyen küld

MOGYORÓSSY GYULA m. kir. szab. hangszergyára
Egyedüli magyar hangszergyár az országban
BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 71.
Csendőrségnek részletfizetés kedvezmény

SÁRGA JÁNOS

CS. és KIR. UDV. SZÁLLÍTÓ
ÉKSZERÉSZ, ÓRÁS, MŰÖTVÖS
ALAPITVA: 1895. = KOLOZSVÁR
BUDAPEST, IV., KIGYÓ-U. 5. KLÓTILD. PALOTA
Képes árjegyzék ingyen.

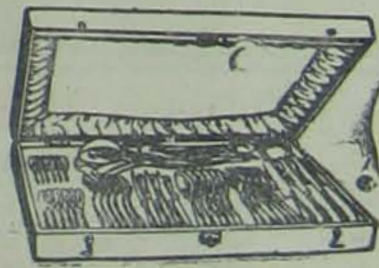
KARÁCSONYI AJÁNDÉKOK

Erdős Henrik és Társánál, Budapest, V., Bálvány-u. 19.

Alpacca-, alpacca ezüst és chinaezüst evőeszközök, kávé-, teás-, likőrös- és toilett készletek

RÉSZLETFIZETÉSRE legolcsóbban kaphatók.

Árjegyzéket kívánatra díjmentesen küldünk.

ALPACCA
evőeszköz

mas és az alapos munkát ugyancsak ismerő nemzet kiküldöttjeitől jön, amilyenek a német vendégek voltak. Tíz heti fárasztó tanulmányút vége felé, amikor az emberek többé-kevésbé unni szokták már a tanulmányozást s csak a valóban erős impressziók ragadhatják ki a sablonná fáradt félérdeklődésből őket, ez az elragadtatás és elismerés csak őszinte lehetett s nekünk természetesen annál értékesebb. Nekünk sem s országunknak sem közömbös, hogy az idegen országokból hozzánk ellátogató szakemberek milyen véleményekkel vannak rólunk. Különösen most, amikor bejárta a hír a világot, hogy az összeomlás maga alá temetett hazánkban mindent, ami érték volt. Hát nem temetett el mindent: a magyar csendőrség újra sziklaszilárdan áll a talpán s ezt német vendégeink is gratulálva ismerték el.

Dicséretetek. A m. kir. budapesti I. csendőrkerület parancsnoka *Józsa László* g. tiszthelyettes hosszús csendőrségi szolgálati ideje, de különösen a kommun bukása után a csendőrség visszaállítása alkalmával teljesen összezavart s a volt brassói és kolozsvári kerületek feloszlata folytán még fokozódott állomány és személyi okmányok rendezése körül az irodai szolgálat terén kifejtett igen buzgó és odaadó tevékenységeért; *Máthé István* g. tiszthelyettes hosszús csendőrségi szolgálati ideje, de különösen a kommun bukása után a csendőrség visszaállítása s ezzel kapcsolatban az állomány rendezése és a fizetések körül az irodai szolgálat terén kifejtett igen buzgó és kötelességű tevékenységeért; *Szolyák György* g. tiszthelyettes hosszús csendőrségi szolgálati ideje, de különösen a forradalmak utáni nehéz viszonyok között az állomány rendezése, továbbá a volt brassói és kolozsvári csendőrkerületek feloszlata következtében átvett nagyszámu csendőrlegénység személyi okmányainak rendezése körül az irodai szolgálat terén kifejtett igen buzgó és kötelességű tevékenységeért; *Orosz Mihály* g. tiszthelyettes hosszús csendőrségi szolgálati ideje, de különösen a kommun bukása után a csendőrség visszaállítása alkalmával különböző irodai beosztásokban, de fő-

leg a kommunisták által hátrahagyott havi számadások megvizsgálása körül az irodai szolgálat terén kifejtett igen buzgó és kötelességű tevékenységeért; *Mészáros Károly* törzsörmostert, mert 15 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatot teljes odaadással és igen eredményesen teljesítette, *dicsérő okirattal* látta el. — *Tornyos György* örmestert, mert 8 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatot eredményesen teljesítette s a budai-uti örsöt több mint egy éven át kifogástalanul vezette; *László Ferenc* örmestert, mert egy a tatárszentgyörgyi örs kerületébe költözött gyanusan viselkedett nő által elkövetett bűncselekmények kiderítésében járőrvezetőjét 272 órán át tartott nyomozásban fáradtságot nem ismerve igen eredményesen támogatta; *Kovács Balázs I.* törzsörmostert, mert mint a karcagi örs irodájának vezetésével megbízott csendőr teendőit példás szorgalommal végezte s az irodát kifogástalan rendben tartotta; *Sinka József I.* törzsörmostert, mert mint járőrvezető példás buzgalommal, kiváló kötelességtudással igen eredményesen működik; *Tóth Ignác* törzsörmostert, mert 15 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt kifogástalan magaviseletet tanúsított s a közbiztonsági szolgálatban mint járőrvezető igen eredményes tevékenységet fejt ki; *Tuják Trepák János I.* örmestert, mert 8 évet, *Erdélyi Béla* örmestert, mert 8 évet és *Vidi István* örmestert, mert 6 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatot az utóbbi években mint járőrvezető teljes odaadással igen eredményesen teljesítette; *Porcz János* próbacsendőrt, mert szolgálaton kívül arról értesülvén, hogy egy polgári egyén a lakosság körében az állam és társadalmi reendre káros kijelentéseket tett, azt saját kezdeményezéséből üldözőbe vette s miután megállapítást nyert, hogy az Oroszországból állam ellenes eszmékkel telítve tért haza, az illetékes rendőrség kezébe juttatta, nyilvánosan megdicsérte. — *Gasparics Lajos* örmestert a szombathelyi III. kerület állományából azért, mert 1928. évben Gödöllőn a

Csendőrségi szállító!

Khaki posztó, Loden, szintartó gyapju, a legerősebb strapára, méterje	— — — — —	16·80 P
Ugyanaz „Herkules Loden” minőségben	— —	19·50 „
Khaki kammgarn, szintartó, tiszta gyapju	— —	18·50 „
Ugyanaz extra finomban	— — — — —	25·60 „
Csendőrkalap-toll, valódi kakastoll, csak dupla, dus kivitelben van raktáron, tollforgókkal együtt		8·80 „

a 39 év óta fennálló és a csendőrségnél elismert

M Á R E R

egyenruházati intézetében

Budapest, VIII., Baross-tér 9.

a Keleti p.-udvar érkezési oldalán, a Baross-szoborral szemben.

Telefon: József 321—78.

FIGYELEM! A legmesszebbmenő fizetési feltételek!
Egyenruha-szabóságom és sapkaműhelyem a helyszínen személyes szakképzett vezetésem mellett működik.

OPERA

RUHÁZATI VÁLLALAT

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 20. SZ.
AZ OPERA MELLETT.

Férfi és női ruházati cikkek, vásznak, selvmek, fehérneműek, szőnyegek a csendőrség tagjainak készpénzárban,
8 havi részletfizetésre

Ugyanilyen feltételek mellett árusítunk: vas- és rézágyakat, gyermekkocsit, sodronybetétet, matracot stb.

KIVÁNATRA ÁRJEGYZÉKET KÜLDÜNK!

Kormányzó ur Ófőméltósága legmagasabb személyének biztossága körüli szolgálatot teljes odaadással, eredményesen teljesítette s kifogástalan magatartásával az örkülönítmény legénységének jó példát mutatott, *nyilvánosan megdicsérte*. — A m. kir. debreceni VI. kerület parancsnoka *Nagy Ferenc* II. őrmestert, mert 1928 július 23-án Záhony község mellett, csónakázás közben a Tisza folyóba esett s halálveszedelemben forgott 2 nő megmentése céljából, halált megvető bátorsággal, az igen sebes folyású örvényes és közismerten veszélyes helyen a folyóba vetette magát, ezen kezdeményező, férfias és elszánt cselekedetében való felbuzdulása után, a parton lévők is segítséget nyújtottak s az egyik nőt a vízbefulladásától megmentették; *Jurás József* tiszthelyettes és *Faragó József* csendőr 1928 július 23-án Záhony község mellett, a Tisza folyóban csónakázás közben a folyóba esett 2 nő megmentése körül kifejtett igen bátor és férfias tevékenységeért, *dicsérő okirattal* látta el. — A m. kir. miskolci VII. kerület parancsnoka *Gonda István* tiszthelyettest a volt egri iskolánál közel 3 éven át szolgálatvezető, segédoktató, majd irodavezetői minőségben fáradhatatlan buzgalommal és teljes odaadással végzett hasznos és igen eredményes szolgálataiért, mellyel nagyban hozzájárult az iskolában kiképzett próbacsendőrök és ujoncok katonás, erkölcsös és hazafias szellemben való helyes neveléséhez és kiképzéséhez, továbbá mindig példás magaviseletéért, *dicsérő okirattal* látta el. *Nagy István I.* őrmestert, *Nagy Lajos II.* és *Szabó András* csendőrt, mivel nevezettek, mint a volt egri iskolában alkalmazott segédoktató ujoncképzők az ujoncok hazafias, istenfélő, erkölcsös nevelésében, továbbá ezek katonai kiképzése és fegyelmezése terén kiváló buzgalmat fejtettek ki s ezzel hathatósan hozzájárultak ahhoz, hogy az egri iskolában kiképzést nyert legénység nemcsak példás magatartást tanusított, hanem a szükséges ismeretek elsajátítása körül is kiváló eredményt mutatott fel, *nyilvánosan megdicsérte*.

Dr. Gergelyffy Gábor szerzői matinéja Pécsen. November hó 25-én tartotta *Gergelyffy Gábor* rendőrtanácsos, ismert író, szerzői matinéját Pécsen. A magyar kultúra jegyében lezajlott nivós matiné szereplői voltak: *Köszeghy Teréz* operaénekesnő, a Városi Színház tagja, *Faluhelyiné Kalmár*

Rózsa pécsi egyetemi tanár neje, a Nemzeti Színház volt tagja, *Fehér Arthur* előadóművész. A matinét Kincses Kolozsvárott... c. irredenta vers vezette be, melynek nagy hatása volt a hallgatóságra. A következő számok közül többet kellett megismételniök a művészeknek, melyeket mind általános tetszés követett. A szerzőt és művészeket meleg óvációban részesítette a nagyszámu közönség.

Legszebb reviziós karácsonyi ajándékok ifjaink számára is *Gabányi János* ny. tábornok irredenta művei: *A megbilincselte ember*. Regény, mely hazánk összetörését meg-rázóan tárgyalja. Ara 6 P 50 f. *Töviskoszoru*. Hazafias versgyűjtemény, melyet a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur az ifjusági könyvtárakba hivatalosan besoroztatott. Ara 4 pengő. A megrendeléseket közvetlenül a szerzőhöz kell intézni. (Budapest, II., Vérmező-ut 10—12., IV em. 2.) A szállítás bérmentes.

Elöléptek: A m. kir. szombathelyi III. kerületben *őrmesterré: Kampf Antal* csendőr. — A m. kir. debreceni VI. kerületben *törzsőrmesterré: Balogh Áron* és *Kovács Sándor* őrmesterek.

Lefegyverezés. Folyó év november 26-án este *Klein Árpád* és *Agócs P. Béla* tápiószelei örsbeli csendőrök járőrszolgálatban állva, pihenő közben a laktanyában megittasodtak. Ezen állapotukban szolgálatukat folytatták, a községben újból italozáshoz kezdtek, az utcán járó-keleket inzultálták, mire az összegyűlt polgári egyének *Klein* csendőrt lefegyverezték s az időközben odaérkezett csendőrijárőrnök átadták. A kivizsgálás folyamatba tétetett.

Házasságot kötöttek: A m. kir. pécsi IV. kerület állományában *Imre István I.* őrmester *Pap Eszterrel* Kaposmérőn; *Bozzai Lajos* őrmester *Pálfi Teréziával* Tabon. — A m. kir. szegedi V. kerületnél: *Busai Sándor* tiszthelyettes *Zetli Bertával* Gyulán; *Dékány Sándor* őrmester *Liker Ilonával* Békéscsabán; *Balogh Ferenc II.* o. altiszt *Elek Idával* Hódmezővásárhelyen.

Kérelem: Azt a próbacsendőrt, aki 1927 szeptember hóban Székesfehérváron vizsgázott s akinek akkor egy BTK-t adott kölcsön tanulás céljából, kéri *Somogyi Imre* őrmester (Csesznek), hogy a BTK-t címére küldje vissza.

Uj egyenruházati üzlet a Baross téren!

BOROSS JÓZSEF egyenruházati-, lüzoltósági- és sport-felszerelési üzletét azzal nyitja meg, hogy a csendőrségnek **a legjobb árut a legolcsóbb árban** adja. Keressse fel ezt az új üzletet minden vételkényszer nélkül és tapasztalni fogja, hogy a legelőzékenyebb kiszolgálásban részesül. A cég **minden áruért szavatol** és amelyik nem nyeri meg tetszését, azért **a pénzt visszafizeti.**

SAPKÁK formában, kivitelben a legszebbek, tartóságban a legjobbak. Olcsóbb, mint bárhol másutt!

RANGJELZÉSEK, paszományok, csillagok, keztyük, kardok, **bőröndös áruk!**

BOROSS JÓZSEF EGYENRUHÁZATI, TŰZOLTÓSÁGI ÉS SPORT-FELSZERELÉSEK
BUDAPEST, VIII., BAROSS-TÉR 6.

== a Keleti p. u. érkezési oldalán, pontosan a Baross szoborral szemben. ==

Cimre kérem ügyelni, mert ez saját érdekében fontos!

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Olvasóink szíves figyelmébe!

Cikkét nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk s azt közlés esetén megfelelően honoráljuk. A lapunkban megjelent közlemények tulajdonjogát fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad utánnyomatni. — Kéziratokat nem adunk vissza. A közleményeket kérjük az ivnek csak az egyik oldalára, félhasábosan és írógéppel vagy könnyen olvasható írással írni. Kéziratok sorsáról csak a szerkesztői üzenetek között adunk választ, azért kérjük mindig megírni, hogy milyen jelige alatt válaszoljunk. — A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, levelet nem írunk. Jeligéül kérjük kisebb helységek neveit választani, mert az azonos jeligékből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni. Ha jelige nincsen megjelölve, az érdekelt nevének kezdőbetűit és az állomáshelyét használjuk jeliege gyanánt. Közérdekű kérdésekre a „Csendőr Lekszikon” rovatban válaszolunk. Előfizetni csak legalább félévre lehet. A csendőrség tényleges és nyugállománya legénységi egyénei az előfizetési ár felét fizetik. Az előfizetéseket kérjük pontosan megújítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. — A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Nemzeti Hitelintézet Budapest-krisztinavárosi fiókjának (Budapest I., Krisztina körút 141) 1672. számú csekkszámájára befizetni, a csekkre pedig feljegyezni, hogy a befizetés a Csendőrségi Lapok javára történt. — A hozzátkintézt leveleket így kell címezni: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest I. ker., Vár, Országház utca 30. szám”.

Bodrog folyó. A Szut. 330. pontjának 3. alpontja értelmében csak akkor használhat fegyvert, ha a szóbanforgó

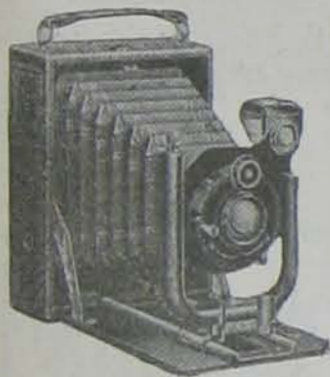
ellenszegülését másként meglörni nem lehet. Olvassa el már most a Szut. 337. pontját, amely szerint másként megtörhető az ellenszegülés, ha akár mások segélyével, akár kényszereszközök alkalmazásával vagy az ellenszegülő elfogásával és megbilincselésével idejekorán, a szolgálati cél elérésének veszélyeztetése nélkül meg tudja szüntetni. A Szut. 328. pontja pedig megmondja azt, hogy mit értsünk kényszerítő eszköz alatt, olvassa el ezt a pontot és hozza összefüggésbe az említett pontokkal, akkor tisztában lesz azzal, amit kérdezett. De tisztába jöhet azzal is, hogy amint az utasítás módot ad arra a csendőrnek, hogy minden körülmények között eleget tehessen a szolgálati feladatának, ha másként nem lehet, hát fegyverhasználatot, éppen úgy sulyt helyez az utasítás arra, hogy a fegyverhasználatot megelőzőleg legyenek olyan törvényes eszközök a csendőr kezében, amelyekkel sokszor elérheti a szolgálati célját anélkül, hogy fegyvert használni kénytelen lenne.

O. L. örmester, Nádudvar. Válasz a lekszikon rovatban.

Tudósok. Természetes, hogy utána felveszik a vigyázz állást.

Nagyszében. 1. Elkésett. Egyelőre nincs rá kilátás, esetleg egy fél év múlva. Számítani azonban erre sem lehet, megtörténhetik, hogy sokkal hosszabb ideig kell várni. 2. Megpróbálhatja. 3., 4. Ezt nem tudjuk, de ilyen üzenetre nincs is szüksége, mert parancsból idejében megtud majd mindent. 4., 5. Ha jótállás mellett vette a gépet, a cég köteles a szóbanforgó hibát kijavítani. Ha a szerződésben az áll, hogy a gépet a cég a vételár 30 százalékának levonásával veszi vissza, ebbe bizony köteles belenyugodni. Éppen ezért kell nagyon résen lenni mindenfajta szerződés megkötésénél, mert hiszen éppen az a célja a szerződésnek, hogy a szerződő felek bizonyos kötelezettségek teljesítésére kényszeríteni is tudják egymást. Mielőtt aláírna valamit, nézze meg alaposan, mi áll az írásban és gondolja meg alaposan, milyen megkötéseket vagy kötelezettségeket vállal, ha azt aláírja. Az óvatos és meggondolt embernek utólag nem igen fáj a feje.

Kérés tárgya. Válasz a lekszikon rovatban.

Fényképezőgépek

prizmás látcsövek

6—12 hónapig terjedhető részletfizetésre készpénzáron, ellenőrizhető eredeti gyári árjegyzék szerint.

HATSCHEK ÉS FARKAS
optikai és fényképészeti szaküzlet

BUDAPEST, IV., Károly-körút 26. szám.
Fiók: VI., Andrassy-ut 31. (Nagymező-u. sarok.)

Kérjen árajánlatot!

Világ cég: Sferberg

királyi hangszergyár BUDAPEST

Rákóczi út 60. — Képes árjegyzék ingyen

Értesítjük a Csendőrségi Lapok olvasóit, hogy a Balog hirdetőirodával fennálló összeköttetésünket f. évi december hó 31-ével megszüntettük. Az összeköttetés megszüntetése a hirdető irodán kívül álló okok miatt történt; Balog Sándor úr működésével a legteljesebb mértékben meg voltunk elégedve.

A Csendőrségi Lapok részére **hirdetéseket**, hirdetésekre vonatkozó mindennemű megkereséseket ezután alábbi címre kérjük küldeni: **Csendőrségi Lapok kiadóhivatala** (Hirdetés) Budapest, I., Országház-u. 30.

A m. kir. csendőrség tiszti és allisztli-karának állandó bevásárlási helye!

SZŐNYEG.

Valódi perzsa, szmirna, valamint valódi angol. (angol védjegyelellátva) torontáli s egyéb ebédülő- és futószőnyegek, legfinomabb függönyök, paplanok s takarók legolcsóbb bevásárlási forrása.

Valódi „Deutscher Perser” védjegyű német perzsák.

Fizetést könnyítések! Alapítva 1906-ban.

Kirakataimat saját érdekében tekintse meg!
SCHILLINGER BÉLA Budapest, VI., Teréz-körút 15.

15. számú nagy árjegyzék ingyen és bérmentve.

Több mint 33 év óta a világot uraló ered. angol

The Champion kerékpárokat

Elsőrangú Central, Bobbin súlyesztős varrógépeket 20—24 pengős havi részletre. Eredeti Motobécane francia motorkerékpárokat 840 pengőért előnyös részletre.

kerékpáralkatrészeket láncot, pedált, nyergeket nagybani, eredeti gyári árban

külső gummikat 6.50, belsőket 2.10 pengőtől. — Kerékpárok 132 P.-161 feljebb.

LÁNG JAKAB ÉS FIA kerékpár- és varrógépnagykereskedők

Magyarország legnagyobb, legrégibb és legmegbízhatóbb kerékpár üzlete

Budapest, VIII., József-körút 41. szám.

Alapítva 1869-ben. Árjegyzék 1000 képpel ingyen, de kiemelendő miről kívánja.

ÍRÓGÉPEK

Remington, Royal, Underwood, Adler, Smith, Ideal, utazó és egyéb rendszerű a m. kir. csendőrség állományába tartozóknak havi 20—40 pengős részletre készpénzáron garanciával. — Szakszerű javítóműhely.

„ENERGIA” írógépüzlet, Alkotmány-u. 31. (Vilmos császár-út sarokház) Kérjen ajánlatot. Telefon: Aut. 141-05

Tarpa. 1. Csak a nyugállományba helyezése után terjesztheti fel. 2. A szokásos külzettel kell ellátni s a nyilvántartó gazdasági hivatal útján kell felterjeszteni. Bélyeget nem kell rátennie. 3. Ha közvetlenül lép át az államvasutak szolgálatába, a csendőrségi szolgálati idejét a nyugdíjába beszámítják.

U. L., tiszth. Az Országos Földbirtokrendező Birósághoz adja be erre vonatkozó kérelmét; önt mint polgári egyént bírálják el, a kérvényt is ennek megfelelően írja alá. Nyugállományu csendőri mivoltára tehát ne hivatkozzék. A telektulajdonosok közül sokan lemondanak más javára a telekről. Legokosabban tenné, ha keresne valakit, aki esetleg a falujában az ön javára lemond a telekről s akkor a kérvényben csak azt kell kérnie, hogy az átvétel engedélyeztessék. Ha ilyen telket nem talál s azt sem tudja megjelölni, hogy melyik kicserélésre kerülő földbirtokból óhajtana telekben részesülni, akkor is beadhatja a kérelmét s akkor ott kap majd telket, ahol a már kiosztottak, esetleg felszabadulnak, avagy ahol újabb kiosztások történnek.

Mit tegyék. 1. Mi csak azt ajánlhatjuk, hogy alkalomadtán forduljon bizalommal a szárnyparancsnokához, adja elő neki azt, amit levelében nyílt leplezetlenséggel és becsületes szándékkal nekünk leírt, kérjen tőle tanácsot, mert mi nem ismerhetjük önt és körülményeit úgy, mint ahogyan a parancsnoka ismeri s így tanácsot sem adhatunk. Magatartása és elhatározása mindenesetre becsületére válik s akárhogy alakul is a sorsa, ilyen férfias akaratával és becsületérzettel boldogulnia kell.

Dávod község. 1. Természetes, hogy záróameghosszabbításra lett volna szükség. Az utcafelőli bejárat elzárása nem elegendő. Ha az udvar felől bejárnak, akkor a kocsmát nyitottnak kell tekinteni, mert hiszen valóban az is. 2. Ezt nem tudhatjuk. 3. Olvassa el a Szut. 245. pontjának 2. bekezdését. Az utolsó mondat pontosan a kérdésére válaszol.

Zengő. Az átvitt napok a következő évre számítanak. Ha nem így volna, akkor össze lehetne »spórolni« akár egy évre rugó szabadságidőt is, már pedig ilyen hosszú időre szabadságra menni, ugy-e, még sem lehet.

Cs. 1., 147. Olvassa el lapunk f. évi 30. számában »Szut.« jellegre közölt üzenetünket, ott közöltük azokat a méreteket is, amelyek a gyakorlatban kialakultak. A méretek megadásából is láthatja, hogy két dobozról van szó — minden egyes csendőr számára. Valaki félreértette a dolgot.

V., Eger vára. 1. Szolgálati utra tartozó ügyekben nem érdeklődhetünk s felvilágosítást nem adhatunk. 2. Ugyanazért ezt sem tudhatjuk.

Határszéli. Verset még akkor is nehezen közlünk, ha a beküldője megírja a nevét, névtelen költő versét pedig egyáltalában nem közöljük. Figyeje el nekünk, hogy jó verset nagyon nehéz írni s minél jobb a vers — annál rövidebb.

Ajka. Olvassa el lapunk f. évi 8. számában »Vallásadó« jellegre küldött üzenetünket.

B. L., Béla. Lapunk 1928. évi 19. számában »Amerika« jelige alatt megtalálja a címet, amelynél érdeklődhetik. Ugy hisszük, nehéz lesz megtalálni, de próbálja meg.

Székelykocsárd. Csak a kardbojt ezüst.

Rába. Első személyben: »Kimentem a szőlőhegyre«, második személyben: »Kimentél a szőlőhegyre«, harmadik személyben: »Kiment a szőlőhegyre«. A legutóbbi szerint kell a kikérdezett egyének előadását tárgyalni. Szóval a kikérdezett egyén előadását úgy kell tárgyalni a jelentésben, mint ahogy társalgás közben elbeszéli, hogy valaki mit mondott, pl.: »X. Y. azt mondotta nekem, hogy az idén neki is szép termése volt stb.« Egyébként a Szut. 15—17. mellékleteiben megtalálja a mintát arra, hogy a kikérdezett egyének előadását hogyan kell harmadik személyben tárgyalni. 2. A Csüsz. 156. pontja a szolgálati havifüzet vezetésére vonatkozólag ad utasításokat. A szolgálati lap tekintetében a 42. §. ad utmutatást. A 156. pontban az ellenőrző szolgálatoknál az elnevezésnek piros irónnal való aláírása tehát csak a szolgálati havifüzetre vonatkozik, a szolgálati lapra nem. Utasításokat csak úgy lehet tökéletesen megérteni, ha a fejezetek, paragrafusok összefüggését, illetve különállását is figyelemmel kíséri az ember, mert enélkül kiragadott mondatok tévedésbe ejthetnek. Önt is ez ejtette tévedésbe.

L., kard. Kardja van. A levelében felvetett kérdés illetékes helyen soha fel nem merült, mert arra semmi reális alap és szükség nem volt s ma sincsen.

Kósa. 1., 2. A következő utmesteri tanfolyam jövő évi február hó 1-én kezdődik. Nyolc igényjogosultsági igazolvánnyal ellátott altisztet vesznek fel, értesülésünk szerint ezeknek legalább a fele csendőr lesz. Kérvényét szolgálati uton terjessze fel a kereskedelemügyi miniszter urhoz címezve és pedig mielőbb. A kérvénybe vegye bele, hogy az igazolvány kiadása iránt felterjesztett kérelme elintézés alatt áll. 3. A helyes szám: 73.970—1924.

A., Dunántul. 1. Ezt a kivizsgáló előjáró fogja megállapítani. Az elbíráláshoz nem elég az, amit megírt, mi különben sem vagyunk erre hivatottak s magáról a tényről a személyek és körülmények ismerete nélkül véleményt nem mondhatunk.

BUTOR-HITEL

készpénzárban. Évtizedek óta közismert butoráruházunkban hálósobák, ebédlők, uriszobák legkedvezőbb fizetési feltételek mellett „**BOG-MIL**” Kereskedelmi Rt., ezelőtt **Balázs és Társa** butoráruháza, Vilmos császárt-ut 43. (saját ház.) **Köztisztviselőknek külön kedvezmény.**

PAPLANOK

a legkitűnőbb minőségben, a legolcsóbban be- **TEICHER** paplan-
szerezhetők készítőnél
Budapest, Klauzál-tér 3. szám. — Átdolgozásokat vállalok.

SZENTKÉPEK. és mindenféle festmények részletre is kaphatók.
KÉPKERETEK EDELMANNÁL VIII, József-krt 35.

BUTOR részletre olcsón VI., Ó-utca 3.
Budapest
Postások és rendőrség szállítója.

„CORVIN” BUTORCSARNOK

Részletre olcsón! Dohány-utca 39.

A közalkalmazottak bevásárlási forrása.

Saját készítményü BÚTORAIMAT

malmentességet **MÜLLER LAJOS** bútorgyáros Dohány-u. 37
engedélyeztek.
Gyári telefon: 980—95. —o— Mintaraktár telefon: J. 373—18.

10 százalékos árkedvezményvel kaphatják fényképes igazolványuk felmutatása mellett a csendőrség tagjainak 12 havi részletvásárlásnál teljes ka-

Fehérbutorok konyhák, előszobák, különleges leány-szobák, fehér hálósobák kizárólag

elsőrangú **Havas asztalosmesternél** **IV., Semmelweis-utca 9 és VII., Rózsa-utca 20.**

Fizetési kedvezmény.

A világ legjobb hangszerei: hegedű, zongora, harmonika, harmónium, gramofon stb.

Reményi Mihálynál
Budapest, VI., Király-u. 58—60

Ófensége Dr. József Ferenc kir. herceg kamarai és a Zeneművészeti Főiskola szállítója.
Csendőröknek kivételes részletfizetési kedvezmény.

Minden hangszerről külön-külön árjegyzék díjmentes.

Legény a gáton.

Regény

Írta: BARÉNYI FERENC (35).

Egyszer csak arra ocsudott fel, hogy hangokat, vidám beszédet hall maga előtt. Megismerte Gizi, hangját, aztán Eta ideges kacagását. Olykor-olykor egy mély hang vegyült a csengő leánybeszédbe. Ráismert Borbolya hangjára. Már látta is őket. Tisztán ki tudta venni a homályból Gizi és Eta karcsu sudár alakját. És ekkor egyszerre eszébe jutott Jolán. Istenem, gondolta, milyen igazságtalan a soros, ezek a leányok milyen szép egyenesek, egészségesek. Csak szegény Jolánnak jutott a sulyos kereszt. Pedig nem érnek fel ezek Jolánnal még együttvéve sem, sem Gizi, sem Eta, sem Szilvia.

Amint a gondolata Szilviára tévedt, megint felcsapott a nagy forróság az arcába. Önkéntelenül meglassította a lépteit. Vigyázott, hogy ne vegyék észre. Majd ha túlhaladtak a keresztuton, akkor észrevétlenül gyorsan befordul a paplak felé vezető keresztutcába. De egyszer csak elhülve látta, hogy Giziék is befordultak a keresztutcába. A fordulónál Borbolya visszanézett és meglátta, hogy valaki jön utánuk.

— Halló Gál, te vagy?

— Ni, a szép örmester, — kiáltottak fel a leányok.

— Kezeiket csókolom, jó estét.

— Hová megy? — kérdezte Gizi.

— Csak sétálok.

— Akkor tartson velünk, — hívta Gizi és Eta szokott modorán tette hozzá:

— Annál is inkább, mert kettőnknek kevés Borbolya.

— Isten ments, hogy megfelezzek, — kiáltott fel színlelt szörnyüködéssel Borbolya.

Gál örsvezető csatlakozott és Gizi mellé került. Ideges hangulatában egy szót sem tudott szólni. Szerencséjére Borbolya vitte a szót és folyton adomázott, úgy hogy Gál örsvezető szótlansága nem tűnt fel senkinek.

— Ni, ott van Szilvia, — kiáltott Eta. Szilvia vissza akart huzódni az ablakból, de Eta már megszólította.

— Halló Szilvia, gyere sétálni.

— Jó estét. Nem megyek.

— Miért nem jössz? Olyan kellemes, — szólt fel Gizi az ablakba.

— Jöjjön csak Szilvia, olyan jól mulatunk. Gurulni fog a kacagástól, — unszolta Borbolya.

— Nem lehet. Fáj a fejem.

— Ó, szegény Szilvia. Nagyon sajnállak, tudom mi-csoda kin.

Szilvia szeme ezalatt folyton Gál örsvezetőt nézte. A sötétből zöld és sárga fénycsóvákat vetett feléje. Lehet, hogy ezt csak a megfeszültségig ideges Gál örsvezető látta és a többiek nem vették észre.

— Hát akkor nem zavarunk. Feküdj le Szilvia. Jó éjszakát.

— Pá, szívem!

— Kezét csókolom.

— Jó éjszakát.

Borbolya folytatta az adomázást és a társaság vidáman tovább sétált. Szilvia könnyeboruló szemmel nézett utánuk.

— Hogy lehet az, hogy Gál örsvezető ahelyett, hogy eljött volna hozzám, — elment Giziékkel sétálni. Persze Gizi, gondolta fájó szívvel Szilvia és haragosan lépett vissza az ablaktól. Megsemmisülten rogyott le a kerevetre és lehunyta a szemét. Sirni szeretett volna, de nem tudott. Tehetetlen dühében gyötrődve vergődött a kereveten.

Egyszerre felugrott. Egészen újjáéledt a gondolattól,

hogy Gál örsvezető csak véletlenül találkozhatott Giziékkel és kénytelenségből csatlakozott hozzájuk. Csak így lehetett és akkor még el fog jönni. A lányok egy óránál többet nem fognak sétálni. Gizit majd leteszik a postánál, akkor Gál még hazakiséri Etát és Borbolyát. És akkor aztán eljön ide, — ujjongott Szilvia lelke.

Szilvia izgatottan szökött az ablakhoz. Kihajolva kémlelt bele a sötétbe. Buja vágytól reszketve figyelt minden neszre. Telt-múlt az idő. Itt-ott hallatszott még a becsapódó kapuk csattanása nyomán felhangzó kutyaugatás, de lassan ez is elült. Néma csend lett. Nem hallott Szilvia semmi mást, csak a szive ideges kalapálását. Izgatottan, mind türelmetlenebbül, de mégis várt. Körmeit belevágta az ablakfába, úgy kapaszkodott belé, mint a fuldokló az utolsó deszkaszálba.

Tizenkettőt ütött az óra. Szilvia remegő hátán borzongva futott végig a hideg. Reszketve állt fel az ablaktól. Reménytelenül meresztette a szemét a sötét éjszakába. Nem jött el, akire várt. Most már nem is jön el.

Keze ökölbe szorult. Haragos indulat viharzott keblében. Adáz gyűlölet lobogott a szemében. Hirtelen megfordult és bement a szobába. Idegesen kapkodva kutatott a holmija között. Kaján öröm sugárzott az arcán, amikor megtalálta a Jolánnak címzett borítékot. Levélpapírt vett elő és a lámpa alá ült az asztalhoz. Féktelen gyűlölet torzította el szép vonásait. Mérgesen mártotta tollát a tintába és gonosz gondolatokkal fogott a levélírásba.

XXXIX.

— Jézus Mária!

Sikitotta Juli néni a kamarában szinte hanyatvágódva, amikor Mancsi, mint a kísértet, hófehéren emelkedett ki a lisztes ládából. A konyhában tartzkodó Bömbi rosszat sejtve, inalt kifelé az udvarra. Aggodón figyelt hátra a konyha felé és elhatározta, hogy biztonságban megvárja az udvaron a kamarai zivatar elmulását. Egyszer csak hegyezni kezdte a fülét és maszatos orrával a levegőbe szaglászott. Tétován pár lépést tett jobbra meg balra, aztán sunyin sompolygott el a kapu felé. Dörgő ostorcsattogás, kolompolás, megbégetés vont a magára Bömbi figyelmét. Kíváncsian mászott fel a kapufára. Onnan nézte roppant figyelemmel, mint terelik a pásztorok a birkanyáját. Ősi ösztönök ébredtek Bömbiben. Szeme vörösödött és a bundája szőre felborzolódt.

— Hé, a teremtésit! Nem eresztet el! — kiáltotta a pásztor és az ostorával olyat cserditett Bömbi orrára, hogy szikrát hányt a szeme. Bömbi fájdalmasan prüszkölve, bus lemondással engedte el a mekegő kis kecskegidát, melyet már nagyon hevesen ölelgetett.

— Örmester ur kérem, jó lesz már ezt a dögöt láncra kötni, mert könnyen kárt tehet, — figyelmeztette a pásztor Czauber örmestert, aki a nagy kiabálásra Szelniczkyvel kijött a kapu elé. Szelniczky tarkón ragadta Bömbit és behuzta az udvarra.

— Megállj, te bitang, hát szabad ezt!? — leckéztette Szelniczky Bömbit.

— Tessék csak nézni örmester ur, még nem is vettük észre, hogy mennyire kinöttek már a karmai. Le kellene ráspolyozni.

Czauber örmester megnézte Bömbi karmait és fejcsóválva állapította meg, hogy Bömbi bizony már kezd kinőni a kamaszkorból.

— Jó napot kívánok! — köszönt be a kapun egy kövér kazár. Lebovics Léb volt, a dús gazdag marhakereskedő, aki a vagyonos osztályhoz való tartozandóságát azzal mutatta ki, hogy selyemkaftánban járt és nem lógatta ki a füle mögül a huzós hajgerezdéket, mint a többi kazár, hanem belefésülte a szakállába. Czauber örmester felnézett rá.

— Jó napot, Léb!

Lebovics Léb bemerészkedett a kapun és a kerítéshez támaszkodva nézte, hogyan vizsgálgatják Czauber örmesterék Bömbi karmait.

— Nem jó már ezt a medvét szabadon hagyni, — kockáztatta meg Lebovics észrevételét.

— Miért?

— Kérem ez már megnőtt, — könnyen kárt csinálhat és ki fogja megfizetni?

Lebovics Léb nem kapott választ, de nem is utasították el, hát folytatta.

— Az elébb már figyeltem, amikor felmászott a kapura. Láttam, hogy milyen vérszomjasan nézte a nyáját. Mint egy igazi vadállat. Tessék elhinni, örmester ur, hogy ez már egy igazi fenevad.

— Láncra kellene kötni őket, — mondta Szelniczky és kérdően nézett Czauber örmesterre.

— Tudok én ennél jobbat, — szólt Lebovics. — Adják el.

— Nem elég nagy még a bőrük, hogy el lehessen jól adni, — vélte Szelniczky. Czauber örmester nem szólt. Felgyenesedve nézte Lebovicsot. Észrevette, hogy Lebovics akar valamit. Hagyta hát, had térjen rá.

— Nem is úgy értettem kérem, hogy a bőrt tessék eladni, hanem élve, úgy ahogy vannak.

Szelniczky Lebovicsra nevetett.

— Hát ki vásárolna élő medvét?

Lebovics kidüllesztette a mellét.

— Én.

— Maga? Medvét? — kacagott Szelniczky.

— Én. Hiszen kérem én állatkereskedő vagyok. Hagenbecknek már nem egy medvét szállítottam. És aztán kérem, nem mondhatnak nekem olyat az urak, amit én meg ne vennék, ha jó üzletre van kilátás.

Czauber örmester elérkezettnek vélte az időt, hogy közbeszóljon.

— Ez pedig jó üzlet. Mi is azért tartottuk meg a mackókat. Eladjuk jó pénzen.

Lebovics felélénkült.

— Kérem akkor megcsinálhatjuk az üzletet.

— Valóban meg akarná venni? — kérdezte Czauber örmester, mintha nem hallotta volna Lebovics előbbi ajánlkozását. Lebovics megütődve nézett Czauber örmesterre, félt, hogy a remélt haszon kisiklik a kezéből. Aggódva kérdezte.

— Hát nem én rám számított az örmester ur?

Czauber örmester észrevette, hogy a kazár bekapja a horgot. Hagyta vergődni. Szárazon felelte.

— Nem Lebovics, magára nem számítottam. Van nekem rá vevőm már kezdettől fogva. Nem tudtam, hogy maga is megvénne.

Lebovics egészen belemelegedett az ajánlkozásba. Minden ékesszólását elővette, hogy Czauber örmestert rábeszélje az eladásra.

— Kérem én itt vagyok helyben. Itt veszem át a két medvét és az örmester uréknak nincsen semmi vesződésük.

Czauber örmester nevetve válaszolt.

— Csak nem gondolja Lebovics, hogy mi szállítjuk a medvét.

— Hát? — kérdezte Lebovics félénken.

— A vevő jön el értük. Az szállítja el.

— De én rögtön el is vinném, ha eladja nekem az örmester ur.

Lebovics már verejtékezett. Czauber örmester óvatosan, lassan-lassan belement az alkuba. Tárgyaltak, alkudoztak, míg aztán Lebovics nagy boldogságára megkötötték a vásárt. Lebovics előhuzta a nagy börbugyellárist és leolvasta a bankókat.

— Nyugta nem kell? — kérdezte Czauber örmester.

— Nem, — felelte Lebovics. — Hiszen rögtön viszem a medvéket.

— Ha csak nem a zsebében, mert különben nem tudom, hogyan viszi el őket? — tréfált Szelniczky. Lebovics vigyorogva köszönt el.

— Tüstént itt leszek a szekérrel.

— Nem is sejtettem, hogy ilyen jó vásárt csinálhatunk a mackókkal, — mondta Szelniczky, amikor Lebovics elment. — Most aztán kié lesz ez a pénz? Az örmester uré vagy a gazdálkodásé?

— Se az enyém, se az örsé, — felelte Czauber örmester. — A Czirok Ábelé lesz.

— Czirok Ábelé? — csodálkozott Szelniczky.

— Igen. Mindenesetre adunk belőle valamit Juli néinek is a mackók gondozásáért. A többi pénzből pedig szép sirkövet veszünk szegény Czirok Ábelnek.

— Hát úgy igen, — helyeselt Szelniczky. — Az bizony jó lesz.

— No, de gyerünk, nézzük meg hogy Mancsi merre van. Hamar itt lesz Lebovics.

Mancsit még azóta keféltte, fésülte Juli néni és végre annyira jutott vele, hogy a bundája már csak deres volt.

— De sok bajom van veled, te átok, te! — szidta Mancsit Juli néni, aki nem vette észre, hogy Czauber örmester bejött a konyhára.

— Legjobb lenne már megszabadulni tőlük, mi? — kérdezte Czauber örmester Juli nénit, ki ijedten felelt.

— Igen bizony, sok bajt csinálnak?

— Megnyugtathatom, hogy mindjárt elviszik őket.

— Ki viszi? — kérdezte Juli néni és máris megbánta, hogy elitelően nyilatkozott pákosztos gyámfiáról.

— Lebovics. Megvette őket.

— Megvette?! Ezt a szegény két árvát? — kérdezte sirásbafulladva Juli néni, mintha nem tudná elhinni.

— Meg. Ne sirjon azért vén csont. Hát mit gondolt, hogy ezek mindig itt maradnak? Amíg mackók voltak, megjárta, de most már medvék kezdenek lenni. Nézze meg, ennek is már micsoda karmai vannak? Pár hónap múlva már akár magát is szétszakítanak, mint az anyjuk a szegény Czirokat.

Juli néni iszonyodva engedte el Mancsit.

— Hát akkor nem kefélem tovább a bundáját.

— Ne is, — szólt Czauber örmester és egy bankót nyújtott Juli néinek. — Itt van a vételárból magának a gondozásért.

— Kezét csokolom.

Juli néni megnyugodva gyürte zsebébe a bankót. Az udvarra nyikorogva fordult be Lebovics szekere. Egy vadonatu vasalt ketrec volt rajta. Ugy látszik Lebovics már jól előre felkészült erre a vásárra.

Bömbit és Mancsit mézes kenyérrel becsalogatták a a ketrecbe. Lebovics rácsattintotta a lakatot a vasajtóra. Mire a mackók feleszméltek, már foglyok voltak. A szekér csikorogva megindult. Juli néni a köténye sarkával sűrűn törülgette a szemét. Bömbi és Mancsi dühösen rázták a ketrec vasrácsos ajtaját és bömbölve bucsuztak a laktanya-udvartól, gondatlan ifjuságuk kedves világától.

(Vége következik.)

A szerkesztésért és kiadásért felelős:
PINCZÉS ZOLTÁN százados.

HELIOS-nyomda Budapesten, VII., Sip-utca 3. sz.
Telefon: József 413—27.

Felelős vezető: Weitz Károly.